

**ÇOCUKLARIN ÇİZDİĞİ HAYVAN RESİMLERİNDEN AİLE
İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF FAMILY RELATIONS BASED ON
CHILDREN'S ANIMAL DRAWINGS**

Selin ŞANSAL

Hacettepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

Yüksek Lisans Tezi

olarak hazırlanmıştır.

2014

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne,
Selin ŞANSAL'ın hazırladığı "Çocukların Çizdiği Hayvan Resimlerinden Aile İlişkilerinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN _____

Üye (Danışman) Prof. Dr. Berrin AKMAN _____

Üye Doç. Dr. Ayda BÜYÜKŐAHİN SUNAL _____

Üye Yrd. Doç. Dr. Arif YILMAZ _____

Üye Yrd. Doç. Dr. Necdet TAŞKIN _____

ONAY

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından/...../..... tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstitü Yönetim Kurulunca/...../..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Berrin AKMAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

ÇOCUKLARIN ÇİZDİĞİ HAYVAN RESİMLERİNDEN AİLE İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

Selin ŞANSAL

ÖZ

Bu araştırmada 4-5-6 yaşındaki çocukların çizdikleri resimlerden aile ilişkilerinin incelenmesi ve çocukların resimlerinin çeşitli değişkenlere (yaş, cinsiyet, okul türü vb.) göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma grubunu Ankara ilinde, 2011-2012 ve 2012-2013 eğitim öğretim yılı içerisinde resmî ve özel okulların okul öncesi sınıflarına ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden 4-5-6 yaşındaki 316 çocuk oluşturmaktadır.

Yapılan çalışmada çocukların yaptıkları resimlerin cinsiyete, yaşa, okul türüne, eğitim durumuna, ebeveynlerin mesleğine, ailedeki birey ve çocuk sayısına, ebeveynlerle olan ilişkilerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde ailelerden araştırmacı tarafından hazırlanan Aile Bilgi Formu'nu doldurmaları, çocuklardan ise ailelerini hayvan ailesi olarak çizmeleri istenmiştir.

Verilerin analizinde SPSS 21,0 kullanılmış, çizilen hayvanların çeşitli değişkenlere (yaş, okul türü, cinsiyet vb.) göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakmak için ki-kare analizinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucunda çocukların çizdikleri aile resimlerinde ki-kare analizine göre; cinsiyet, okul türü, yaş grubu ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre en çok çizilen hayvanlarda anlamlı bir farklılık bulunurken, ebeveynlerin mesleğine, ailedeki birey ve çocuk sayısına ve ebeveynlerle ilişkilere göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Hayvan aileleri, çocuk resimleri, aile durumları

Danışman: Prof. Dr. Berrin AKMAN, Hacettepe Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

EXAMINATION OF FAMILY RELATIONS BASED ON CHILDREN'S ANIMAL DRAWINGS

Selin ŞANSAL

ABSTRACT

In this study discovering the family relations of 4-5-6 year old children based on their drawings and evaluating the drawings of children according to some variables (age, sex, school type and etc.) has been aimed.

The study group consists of a number of 316 4-5-6 year old children attending public and private preschool and primary school first grade in 2011-2012 and 2012-2013 academic year in the city of Ankara.

Whether the children's drawings show difference according to sex, age, school type, parents' educational status and occupation, the number of members and children in the family, relations with the parents were investigated in the study. During data gathering process families were requested to fill in the form "Family Data Form" prepared by the researcher whereas children were asked to draw their families as animal families.

In data analysis SPSS 21,0 package program has been used and chi square analysis has been used in order to investigate whether the animals drawn have been differed according to some variables (age, school type, sex and etc.)

At the end of the study it has been found that according to chi square analysis; there has been a meaningful difference in the most drawn animals according to sex, school type, age group and parents' educational status whereas a meaningful difference has not been found according to parents' occupation, number of members and children in the family and relations with the parents.

Keywords: Animal families, children's drawings, family situations

Advisor: Prof. Dr. Berrin AKMAN, Hacettepe University, Department of Elementary Education, Division of Preschool Education

ETİK BEYANNAMESİ

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

İmza
Selin ŞANSAL

TEŞEKKÜR

Çalışmamın başından sonuna kadar, planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında bana yol gösteren, bilgilerini, görüşlerini benimle paylaşan, sabrını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Berrin Akman'a,

Çalışmam boyunca ilgisini ve desteğini hep hissettiğim, beni yönlendiren, evinin kapılarını açan Doç. Dr. Ayda Büyüksahin Sunal'a,

Uygulama aşamasında bana olanak sağlayan ve yardımcı olan resmî ve özel anaokulu ve ilköğretim okullarının yönetici ve öğretmenlerine,

Araştırmamın istatistiksel analizlerinde bana yardımcı olan, yol gösteren Arş. Gör. Dr. Bilge Gök'e,

Tez sürecimde bana hep inanan, beni yüreklendiren, gece gündüz demeden bana yardımcı olan, güç veren Umut Çetin Sağdıçoğlu'na ve bu süreçte varlıklarıyla ve sevgileriyle her zaman yanımda olan, maddi manevi her konuda beni destekleyen canım aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.3. Problem Cümlesi	5
1.3.1. Alt Problemler	5
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
1.6.1. Okul Öncesi Eğitim	6
1.6.2. Projektif Resim Testi	6
1.7. Araştırmanın Kuramsal Temeli	6
1.7.1. Çocuk ve Aile	6
1.7.2. Çocuk Resimlerine Olan İlgi ve Çocuk Resimlerinin Önemi	14
1.7.3. Çocuk ve Hayvan Arasındaki İlişki	19
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Yöntemi	27
3.2. Çalışma Grubu	27
3.2.1. Çocukların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	28
3.2.2. Ailelerin Demografik Özellikleri	29
3.3. Veri Toplama Araçları	34
3.3.1. Geçerlik	39
3.3.2. Güvenirlik	42
3.4. Verilerin Toplama Süreci	42
3.5. Verilerin Analizi	43
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	45
4.1. Ailedeki İlişkiler	45
4.2. Çizilen Hayvanlar	49
4.3. Cinsiyete Göre Çizilen Hayvanlar	63
4.4. Okul Türü ve Cinsiyete Göre Çizilen Hayvanlar	68
4.5. Yaş Grubuna Göre Çizilen Hayvanlar	73
4.6. Ebeveynlerin Durumuna Göre Çizilen Hayvanlar	78
4.7. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Çizilen Hayvanlar	82
4.8. Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Çizilen Hayvanlar	92
4.9. Ailedeki Birey Sayısına Göre Çizilen Hayvanlar	105
4.10. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Çizilen Hayvanlar	110
4.11. Ailedeki İlişkilere Göre Çizilen Hayvanlar	114

4.12. Çizim Sırası	119
4.13. Çizilen Hayvanların Benzerliği	121
4.14. Çizilen Hayvanın Çocuğa Ne İfade Ettiği	122
4.15. En Sevdiği Hayvan	127
4.16. En Sevdiği Renk	131
4.17. Almanya ve Türkiye’de Çocukların Hayvanlara Dair Verdikleri Cevaplar	134
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	145
5.1. Sonuçlar	145
5.2. Öneriler	146
5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	146
5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler	147
5.2.3. Ailelere Yönelik Öneriler	148
KAYNAKÇA	149
EKLER DİZİNİ	158
EK-1: Aile Bilgi Formu	
EK-2: Uzman Görüş Formu – 1	
EK-3: Uzman Görüş Formu – 2	
EK-4: Uzman Görüş Formu – 3	
EK-5: Uzman Görüş Formu – 4	
EK-6: Uzman Görüş Formu – 5	
EK-7: Resim Örneği – 1	
EK-8: Resim Örneği – 2	
EK-9: Resim Örneği – 3	
EK-10: Resim Örneği – 4	
EK-11: Resim Örneği – 5	
EK-12: Resim Örneği – 6	
EK-13: Etik Kurul Onay Bildirimi	
EK-14: Orijinallik Raporu	
ÖZGEÇMİŞ	193

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.2.1.1.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	28
Tablo 3.2.1.2.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Okul Türüne Göre Dağılımları	28
Tablo 3.2.2.1.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Annelerinin Yaşlarının Dağılımı	29
Tablo 3.2.2.2.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	29
Tablo 3.2.2.3.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Annelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	30
Tablo 3.2.2.4.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Babalarının Yaşlarının Dağılımı	30
Tablo 3.2.2.5.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	31
Tablo 3.2.2.6.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Babalarının Mesleklerine Göre Dağılımı	31
Tablo 3.2.2.7.: Ailedeki Birey Sayısının Dağılımı	32
Tablo 3.2.2.8.: Ailedeki Çocuk Sayısının Dağılımı	33
Tablo 3.2.2.9.: Çalışma Grubunu Oluşturan Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olduğu	33
Tablo 3.2.2.10.: Ailede Birlikte Yaşama Durumuna Göre Dağılım	34
Tablo 4.1.1.: Aile İçinde Çocukla En Çok İlgilenen Kişilerin Dağılımı	45
Tablo 4.1.2.: Çocuğun Sorunlarını Kiminle Paylaştığının Dağılımı	45
Tablo 4.1.3.: Çocuk İle İlgili Alınacak Kararlarda Kimin Sözü'nün Geçtiğinin Dağılımı	46
Tablo 4.1.4.: Anneyle İlişkinin Dağılımı	47
Tablo 4.1.5.: Babayla İlişkinin Dağılımı	47
Tablo 4.1.6.: Kardeşle İlişkinin Dağılımı	48
Tablo 4.1.7.: Akrabalarla İlişkinin Dağılımı	49
Tablo 4.2.1.: Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	49
Tablo 4.2.2.: Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	51
Tablo 4.2.3.: Kendisinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	52
Tablo 4.2.4.: Kardeşin (Kendisinden Küçük) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	53
Tablo 4.2.5.: İkinci Kardeşin (Kendisinden Küçük) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	54

Tablo 4.2.6.: Ablanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	54
Tablo 4.2.7.: İkinci Ablanın Hangi Olarak Çizildiğinin Dağılımı	55
Tablo 4.2.8.: Üçüncü Ablanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	55
Tablo 4.2.9.: Ağabeyin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	56
Tablo 4.2.10.: İkinci Ağabeyin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	56
Tablo 4.2.11.: Üçüncü Ağabeyin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı ...	57
Tablo 4.2.12.: Dedenin (Babanın Babası) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	57
Tablo 4.2.13.: Babaannenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	58
Tablo 4.2.14.: Dedenin (Annenin Babası) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	59
Tablo 4.2.15.: Anneannenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	59
Tablo 4.2.16.: Dayının Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	60
Tablo 4.2.17.: Teyzenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	61
Tablo 4.2.18.: Halanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	61
Tablo 4.2.19.: Bakıcının Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	62
Tablo 4.3.1.: Cinsiyete Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	63
Tablo 4.3.2.: Cinsiyete Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	65
Tablo 4.3.3.: Cinsiyete Göre Kendisinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	66
Tablo 4.4.1.: Okul Türü ve Cinsiyete Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	68
Tablo 4.4.2.: Okul Türü ve Cinsiyete Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	69
Tablo 4.4.3.: Okul Türü ve Cinsiyete Göre Kendisini Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	71
Tablo 4.5.1.: Yaş Grubuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	73
Tablo 4.5.2.: Yaş Grubuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	74
Tablo 4.5.3.: Yaş Grubuna Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	75
Tablo 4.6.1.: Babanın Durumuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	78
Tablo 4.6.2.: Babanın Durumuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	79

Tablo 4.6.3.: Babanın Durumuna Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	80
Tablo 4.7.1.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	82
Tablo 4.7.2.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	84
Tablo 4.7.3.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Çalışmaya Alınan Çocukların Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	85
Tablo 4.7.4.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	87
Tablo 4.7.5.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	88
Tablo 4.7.6.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Çalışmaya Alınan Çocukların Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	90
Tablo 4.8.1.: Annenin Mesleğine Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	93
Tablo 4.8.2.: Annenin Mesleğine Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	95
Tablo 4.8.3.: Annenin Mesleğine Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	97
Tablo 4.8.4.: Babanın Mesleğine Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	99
Tablo 4.8.5.: Babanın Mesleğine Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	101
Tablo 4.8.6.: Babanın Mesleğine Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	103
Tablo 4.9.1.: Ailedeki Birey Sayısına Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	105
Tablo 4.9.2.: Ailedeki Birey Sayısına Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	106
Tablo 4.9.3.: Ailedeki Birey Sayısına Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	108
Tablo 4.10.1.: Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	110
Tablo 4.10.2.: Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	111
Tablo 4.10.3.: Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiği	112
Tablo 4.11.1.: Anneyle İlişkiye Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	115

Tablo 4.11.2.: Babayla İlişkiye Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı	117
Tablo 4.12.1.: Resmedilen Kişinin Kaçınıcı Sırada Çizildiğinin Dağılımı	119
Tablo 4.12.2.: Resmedilen Kişinin Kaçınıcı Sırada Çizildiğinin Cinsiyete Göre Dağılımı	120
Tablo 4.13.1.: Kişilerin Aynı Hayvanla Mı, Farklı Hayvanla Mı Çizildiğinin Dağılımı	121
Tablo 4.14.1.: Anne Olarak Çizilen Hayvanın Çocuğa Ne İfade Ettiğinin Dağılımı	122
Tablo 4.14.2.: Baba Olarak Çizilen Hayvanın Çocuğa Ne İfade Ettiğinin Dağılımı	123
Tablo 4.14.3.: Kendisini Çizdiği Hayvanın Ne İfade Ettiğinin Dağılımı	124
Tablo 4.15.1.: Çalışmaya Alınan Çocukların En Sevdiği Hayvanların Dağılımı	127
Tablo 4.15.2.: Cinsiyete Göre En Sevilen Hayvanların Dağılımı	128
Tablo 4.15.3.: En Sevilen Hayvanla Kimin Çizildiğinin Dağılımı	129
Tablo 4.16.1.: Çalışmaya Alınan Çocukların En Sevdiği Renklerin Dağılımı ...	131
Tablo 4.16.2.: Pembeyle Çizilen Kişilerin Dağılımı	132
Tablo 4.16.3.: Maviyle Çizilen Kişilerin Dağılımı	132
Tablo 4.17.1.: Almanya ve Türkiye’de Çocukların Hayvanlara Dair Verdikleri Cevaplar	134

KISALTMALAR DİZİNİ

T.Ü.İ.K.: Türkiye İstatistik Kurumu

Hyv. Olr. Çz.: Hayvan Olarak Çizilmemiş

M.E.B.: Milli Eğitim Bakanlığı

T.E.G.M.: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Bu bölümde Problem Durumu, Araştırmanın Amacı ve Önemi, Problem Cümlesi, Alt Problemler, Sayıtlar, Sınırlılıklar ve Tanımlar üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem Durumu

2012 yılında 8 yıl olan zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkartılmış ve 2012-2013 eğitim öğretim döneminde 4+4+4 şeklinde olmak üzere üç kademeye ayrılmıştır. Buna göre birinci 4 yıl (1. 2. 3. ve 4. sınıflar) ilkokul, ikinci 4 yıl (5. 6. 7. ve 8. sınıflar) ortaokul, üçüncü 4 yıl (9. 10. 11. ve 12. sınıflar) ise lise olarak isimlendirilmektedir. 2012 yılında yapılan değişiklikle birlikte ilkokula başlama yaşı da bir yaş aşağıya çekilmiştir. Ayrıca 2013 – 2014 eğitim öğretim yılıyla birlikte ilkokula başlama yaşında düzenlemeler yapılmıştır; buna göre 66-68 aylık (2008 yılı Ocak – Şubat – Mart doğumlular) çocuklar 1. sınıfa kaydedilecek ancak velisinin yazılı talebi doğrultusunda, rapor istenmeksizin kayıtları 1 yıl ertelenebilecek ya da çocuklar okul öncesi eğitime yönlendirilebilecektir. 69-70-71 aylık (2007 yılı Ekim – Kasım – Aralık doğumlular) çocuklardan ise okula hazır olmayanların kayıtları alınacak sağlık raporu doğrultusunda 1 yıl ertelenebilecek veya okul öncesi eğitime yönlendirilebilecektir. Bu değişiklikler sebebiyle hem okul öncesi eğitim hem de ilkokul birinci sınıf programları yeniden düzenlenmiştir (MEB,2013).

İlkokul, çocukların yeteneklerini sınadıkları ve onları geliştirdikleri bir süreçtir. Birinci sınıfın en önemli özelliği; okuma, yazma ve temel aritmetik beceriler kazanmak olarak görülmektedir (Topcu, 2012). Okul öncesi eğitim ise; çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla motor, sosyal – duygusal, dil ve bilişsel alanlarda gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerileri edinmelerini ve ilkokula hazır bulunmalarını sağlayan eğitim sürecidir (TEGM, 2013).

İlkokul ve okul öncesi dönemdeki çocuklar zihinsel ve dil gelişimleri göz önüne alındığında duygularını, korkularını, isteklerini, kaygılarını, ailelerinde ve çevrelerinde yaşadıkları ilişkileri tam olarak ifade edemeyebilirler (Metin, 2009). Anning ve Ring'e (2004) göre bu çağdaki çocuklar; yüz ifadeleri, mimikler, beden dili, oyun, dans, dil, şarkı söyleme gibi yollarla iletişim kurarlar. Bu yollardan bir tanesi de resim çizmektir. Çocuğun gerek iç dünyasını yansıtmada, gerekse olaylarla ilgili tutum ve görüşlerini sembolik olarak ortaya koymasında resmin

önemi büyüktür (Yavuzer, 2007; Cox, 1993; Akt. Rübeling, Keller, Yovsi, Lenk, Schwarzer ve Kühne, 2010). Bir çocuk tarafından çizilen taslak; çocuğun çevresini, tecrübelerini ve çocuk için önemli olan şeyleri ifade eder (Batı, 2012). Resim, sözsüz bir dille kolay bir şekilde ifade edilebilmesi açısından, yaşı ya da kişilik özellikleri ne olursa olsun çocukları anlayabilmede önemli bir teşhis aracıdır. Resim, kolay bir anlatım aracı olması nedeniyle sessiz, çekingen olan ya da konuşma problemi yaşayan çocukların da kendilerini daha rahat ifade edebilmelerini sağlamaktadır (Ayvalı,1997). Görüldüğü gibi, resimler, görüldüğünden çok daha fazla şey ortaya koyarlar (Yavuzer, 2007). Lewis ve Green (1983) resimle, çocukların sözle ifade edebildiklerinden daha çok şeyi ifade edebildiklerini söylemişlerdir (Bowker, 2007).

Hangi yaşta olurlarsa olsunlar çocukların büyük çoğunluğu resim yapmaktan hoşlanırlar ve resimlerle duygularını yansıtip, düşüncelerini ifade edebilirler. Aynı zamanda araştırma sonuçları, resimlerin çocukların ihtiyaçlarını, isteklerini, içsel çatışmalarını ifade etmelerinde de bir araç olduğunu ortaya koymaktadır (Doğru, Turcan, Arslan ve Doğru, 2008; Fury, Carlson, Sroufe, 1997). Çocuk resimlerinde kullanılan imgeler büyük oranda onların bilinçaltını yansıtmaktadır. Bu nedenle çocuk resimleri, çocukların yaşadıkları ortam, olayların onlar üzerindeki etkileri, yaşama bakışları gibi konular hakkında ipuçları verirler (Büyükkarabacak, 2008). Bir başka deyişle, çocuklar, iç dünyalarını kâğıt üzerinde yansıttıkları zaman resim, çocukların üzerinde kontrol sahibi olabilecekleri bir hâl alır ve çocuğun kendisini üzen duygu ve düşüncelerini kabullenmesini ve onları çözümlemesini sağlar (Whitmont, 1969; Akt. Foley ve Mullis, 2008). Gross ve Haynes (1998), resmin çocuklarla sözlü iletişimi kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada resim çizip aynı zamanda konuşan çocukların sadece sorulan sorulara cevap veren çocuklara göre daha fazla bilgi verdikleri sonucuna ulaşmışlardır (Stuyck, 2003; Akt. Beytut, Bolışık, Solak, Seyfioğlu, 2009). Bu nedenle çocuklarla yapılan çalışmalarda projektif resim testlerinin kullanılması önerilmektedir. Projektif resim testleri çocukların tepkilerini, kişiliklerini, algılamalarını ve tavırlarını belirli figürlerle yani insanlar, evler, ağaçlar, hayvanlar gibi genel temalarla ortaya koymalarına olanak sağlar (Malchiodi, 2005; Cox, 1993; Akt. Rübeling ve diğerleri, 2010).

Çocuk ilk olarak; insan, hayvan, güneş, bulut, çiçek, ev gibi figürleri çizer. Kendine göre yarattığı bir dille onları bir araya getirerek kompozisyon oluşturmaya ise 4 yaşında başlar (Bati, 2012). 4-6 yaş grubu çocuklar bu dönemde kendilerinin, anne babalarının, kardeşlerinin ve kendilerine yakın gördükleri kişilerin resimlerini yapmaya başlarlar. Çocuklar için aile çok önemlidir ve resimlerinde hiç düşünmeden aileyi kullanırlar (Bati, 2012). Bu resimler aracılığıyla çocukların çizdikleri kişilerle aralarındaki ilişki de ortaya çıkmaktadır. Özellikle çizilen aile resimleri, çocukların aile bireyelerine karşı tutumunu, aile içindeki rollerini, kendilerini aile içinde nasıl algıladıklarını, aile içinde yaşanan problemlerde ne tür problem çözme yöntemlerini kullandıklarını ortaya koyar (Yalçıntaş - Tarancı ve Darıca, 1999; Akt. Okyay ve Fazlıoğlu, 2009). Örneğin; çocuk kendisini aileye dahil hissetmiyorsa kendini çizemeyebilir, aile bireyleriyle arasına engeller koyabilir ya da kendisini ayrı çizebilir. Aile fertlerinin çizilmemesi ya da kardeşin çizilmemesi gibi durumlar çocuğun o kişilere karşı hissettiği kızgınlığın ya da reddedilme duygusunun bir ifadesi olabilir (Bati, 2012). Bu şekilde örneklerin anlamlı bir şekilde yorumlanabilmesi için çocuğun kağıdı kullanım biçimi, resimdeki kompozisyon, resimdeki semboller, seçilen figürler ve figürler arasındaki ilişkiler incelenmelidir (Ayvalı, 1997). Çocuklar İçin Algılama Testi'ni (CAT) geliştiren Bellak ve Bellak (1952), çocukların kendilerini ifade etmelerinde hayvan resimlerinin de anlamlı sonuçlar vereceğini ifade etmişlerdir. Bunun nedeni çocukların kendilerini anlattıkları hayvan hikâyeleriyle daha kolay özdeşleştirebilmeleridir. Hayvan figürleri çocukların ebeveynlerine karşı tutumlarını, onlarla ilişkilerini ve onları algılayış biçimlerini ortaya koymalarında araç olmaktadır (Hacıosman, 2010).

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi: Bu çalışmada 4-5-6 yaşındaki çocukların çizdikleri resimler aracılığıyla aile durumlarını ortaya çıkartmak üzere Almanya'da geliştirilen "Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları (Familie in Tieren: Die Familiensituation im Spiegel der Kinderzeichnung)" testi kullanılarak çocukların çizdiği resimlerden aile ilişkilerinin ve çocukların resimlerinin çeşitli değişkenlere (yaş, cinsiyet, okul türü vb.) göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Çocuk resimlerinin sözel yönergeyi en az seviyede gerektirmesi ve çocuklar tarafından sözel ifade gerektirmemesi bu testlerin farklı kültürlerde aynı şekilde yorumlanabileceği varsayımına yol açmaktadır. Ancak bu varsayımın geçerli olmadığı ve sözel olmayan testlerin de kültürden izler taşıdığı yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (LaVoy, Pedersen, Reitz, Brauch, Luxenberg, Nofsinger, 2001). Çizimler ve çizimlerin anlamları, çocukların resimlerinde çizdikleri objeler, hayvanlar, kişiler, aktiviteler, yerler de kültürden kültüre değişmektedir (Roselli ve Ardilla, 2003; Anastasi ve Foley, 1936). Çocukların resimleri evrensel değildir, kültürden kültüre hatta aynı ülke içinde farklı yerlerde bile değişiklik göstermektedir (Cox, Koyasu, Hiranuma ve Perara, 2001). Örneğin; Anastasi ve Foley'in (1936) 6-12 yaş aralığındaki 41 farklı ülkede yaşayan 602 çocuğa yaptıkları çalışmada çocuklar tarafından çizilen resimlerde hayvan sayısı ve türlerinde farklılıklar olduğu görülmüştür. Rübelling ve diğerleri (2010) ise, 4-6 yaş çocuklarıyla yapmış oldukları çalışmada Kamerunlu çocukların Alman çocuklara göre kendilerini % 55 daha küçük çizdiklerini bulmuşlardır. Dolayısıyla çocuk çizimleri yalnızca onların gelişim düzeylerini, kişilik özelliklerini, ilişkilerini, duygularını değil aynı zamanda kültürlerini de yansıtmaktadır (Dağlıoğlu, Çalışandemir, Alemdar ve Kangal, 2010). Kültürün etkileri, özellikle çocukların insan çizimlerinde, kendilerini ve ailelerini çizmelerinde görülmektedir (Rübelling, Schwarzer, Keller ve Lenk, 2011). Bu nedenle daha önce Almanya'da yapılmış olan "Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları (Familie in Tieren: Die Familiensituation im Spiegel der Kinderzeichnung)" testinin Türkiye'ye uygun olup olmadığının, Almanya ve Türkiye'de çocuklar tarafından seçilen hayvanların değişiklik gösterip göstermediğinin ve çocukların çizdiği hayvan ailesi resimlerinin aile içi ilişkileri yansıtıp yansıtmadığının ortaya konması önemlidir.

Çocuk resmi üzerine yapılmış çalışmaların çoğunda insan figürünün en gözde konu olduğu görülmektedir (Matthews, 1984; Akt. Manning, 1987; Luquet, 1913; Doğru ve diğerleri, 2006). Bu durumu ülkemizde okul öncesi eğitim ve ilköğretime devam eden çocuklara uygulanan çeşitli projektif resim testlerinde (Goodenough Harris Bir Adam Çiz Testi, Aile Çiz Testi, Hareketli Aile Çizim Testleri, Ev-Ağaç-İnsan Çizimi Testi vb.) de görmek mümkündür. Bu araştırmada, diğerlerinden farklı olarak çocuklardan ailelerini temsilen "hayvan aileleri" çizimleri istenmiştir.

Yapılan araştırma; çocuğun tanınmasında, aile ortamının çocuğun gözünden görülmesinde, bu bağlamda aile ilişkilerinin arttırılmasında ve sorunların çözülmesinde önemlidir.

1.3. Problem Cümlesi:

Çocukların çizdikleri hayvan resimleri aile ilişkilerinin niteliğini ortaya koymakta mıdır?

1.3.1. Alt Problemler:

- Çocukların çizdiği hayvan resimleri;
 - Cinsiyete,
 - Yaşa,
 - Okul türüne,
 - Anne ve babanın eğitim durumuna,
 - Ebeveynlerin mesleğine,
 - Ailedeki çocuk sayısına,
 - Ailedeki birey sayısına,
 - Ebeveynlerle olan ilişkilere göre farklılık göstermekte midir?
- Çocuklar ailelerini hayvan aileleri olarak çizerlerken, onları en sevdikleri hayvanlarla ve en sevdikleri renklerle mi çizmektedirler?

1.4. Sayıtlar:

Araştırmacı tarafından geliştirilen "Aile Bilgi Formu"nun aileler tarafından samimi bir şekilde cevaplandırıldığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar: Bu araştırma; Ankara ilinde, 2011-2012 ve 2012-2013 eğitim öğretim yılı içerisinde okul öncesi eğitime ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden 4-5-6 yaşındaki çocuklar ile sınırlıdır. Çocukların resimlerinin değerlendirilmesinde kullanılan çizim yapısı, bu konuda uzman kişiler tarafından yapılması gerektiğinden yapılan çalışmada değerlendirmeye alınmamıştır.

1.6. Tanımlar:

1.6.1. Okul Öncesi Eğitim: 0-66 aylar arasındaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre imkânları sağlayan; bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini desteklemeye yönelik, onları toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren eğitim sürecidir (Akduman, 2010). Erken çocukluk eğitimi; çocuğun yaşaması, büyümesi, gelişmesi ve bakımıyla ilgili olarak yapılacakların tümü olarak tanımlanmaktadır (Bekman ve Gürlesel, 2005).

1.6.2. Projektif Resim Testi: Projektif testler Freud'un Psikanalitik Kuram'ına dayanırlar (Alibal, 1974; Akkoyun,1983). Bu yaklaşıma göre bilinç altında yatan istek ve duygular resimde gizli bir biçimde ortaya çıkarlar (İnan, 2006). Kişinin iç dünyası, kişiliği ile ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek için bu testlerden yararlanır (Metin, 2009). Projektif testlerle; semboller aracılığıyla, konuşmayan çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak, çocukların içsel çatışmalarını, korkularını, aile üyeleriyle olan ilişkilerini ve diğerlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve ileride yapılacak olan değerlendirmeler için genel bir hipotez yaratmak amaçlanmaktadır (Knoff, 1986). Psikanalitik Kuram'a göre resim; zararlı ve bastırılmış olan duyguların zararsızca dışarı vurulabileceği bir emniyet sübapıdır (Yavuzer, 2007).

1.7. Araştırmanın Kuramsal Temeli:

1.7.1. Çocuk ve Aile

Aile, toplumun temel taşlarından biri ve en küçük birimdir (Oktay, 2002). Anne ve baba; çocukla doğduğu andan itibaren ilk ve yoğun olarak iletişimde bulunan kişilerdir (Şahin ve Özyürek, 2008). Çocuk, doğumundan itibaren anne babasına hem yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanmasında hem de duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında ihtiyaç duyar. Duygusal ihtiyacın karşılanabilmesi için ise ebeveynlerin öncelikle bebeği istemesi ve onu kabullenmesi gerekmektedir. Anneyle ilişkisinde başlangıçta onunla olan fiziksel temasıyla ihtiyacını karşılayan çocuk, ilerleyen dönemlerde bu ihtiyacını oyunlarla, onunla geçirdiği zamanla karşılamaya başlar. Baba ise çocuğun sosyalleşmesi ve diğer gelişim aşamaları

için çok önemlidir. Baba, çocuğun kendine güvenmesini ve uyumlu olmasını sağlar (Yavuzer, 2011). Onun için örnek alınacak kişidir ve çocuğun babasıyla olan ilişkisi onun bilişsel gelişimini ve okul başarısını önemli ölçüde etkilemektedir (Yavuzer, 2007).

Çocukların olumlu gelişimlerinin temelinde bağlanma yatmaktadır (Bayraktar, 2007). Bağlanma, öncelikle anne-bebek arasında doğumdan önce, bebek daha anne karnındayken başlar. Annenin bedeninde meydana gelen değişiklikleri benimsemesi ve olumlu duyguları bebeğine aktarması anne-bebek arasındaki bağlanmanın, ilişkinin temellerini oluşturmaktadır (Soysal ve diğerleri, 2005). Bireyin doğduğunda annesiyle geliştirdiği bağ öncelikle biyolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik iken sonraları bireyin hayatının tüm yönlerini etkileyen bir etkileşim biçimi haline gelir (Hamarta, 2004). Bowlby'e (1973) göre bağlanma; insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri duygusal bağlıdır (Morsünbül ve Tümen, 2008). Birincil bakım veren kişileri arama, onlara yönelme, bağlanılan kişi farkedildiği anda rahatlama duygusu, zamanın o kişiyle geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku anında o kişinin aranması gibi duygu ve davranışlardır (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bebekler annelerine olduğu gibi babalarına da bağlanabilirler. Eğer ikisine birden bağlanmışlarsa acıktıklarında ve yorulduklarında annelerini, oyunlarda ise daha çok babalarını ararlar (Biller 1993; Akt. Soysal ve diğerleri, 2005). Babaları ile sağlıklı ilişki kuran bebeklerin mutlu oldukları ve yabancılarla daha rahat iletişim kurabildikleri görülmüştür (Soysal ve diğerleri, 2005). Bretherton (1985), çocuk için bağlanmada hiyerarşik bir düzenin olduğunu ve en önemli bağlanma figürünün (çoğunlukla annenin) gelişimsel açıdan çocuk üzerinde en etkili kişi olduğunu savunmuştur (Akt. Bayraktar, 2007).

Bir çocuğun davranışlarının ve alışkanlıklarının belirlenmesinde bağlanmanın sağlıklı bir şekilde kurulmasının payı büyüktür. Çocukluk ve ergenlik döneminde ortaya çıkan davranış bozuklukları, psikopatolojinin kaynağı birincil kişiyle olan ilişkinin niteliğine bağlıdır (Soysal ve diğerleri, 2005). Bağlanma ilişkisindeki yetersizlikler çocuğun ilerdeki kişilik yapısında ve diğer bireylerle olan ilişkilerinde sorunlar yaratmaktadır (Pearson, Cowan ve Cowan, 1993; Akt. Soysal ve diğerleri, 2005). Aynı zamanda şiddete eğilim, kendine zarar verme, madde bağımlılığı gibi sorunlara da sebebiyet verebilmektedir (Soysal ve diğerleri, 2005). Bowlby'de

(1973) ilk beş yıl içinde anneden (ya da birincil kişiden) yoksun kalmanın suçlu davranış yapısının oluşumuna yol açabildiğini belirtmiştir (Yavuzer, 2007). Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978) bağlanma stillerini güvenli, kaygılı ve kaçınan olarak sınıflamışlardır (Akt. Kırımer, Akça ve Sümer, 2014). Sonrasında düzensiz-dağınık bağlanma da eklenmiştir (Levy, Blatt ve Shaver, 1998). Buna göre güvenli bağlanan bebekler çevreyi korkusuzca keşfedebilirler çünkü, ihtiyaç duyduklarında bakıcının orada olacağını bilirler (Sayıl, 2002) ve çok kolay rahatlatılabilirler (Mikulincer, 1998; Akt. Innerhofer, 2013). Kaygılı bağlanan bebekler; bakıcı tarafından rahatlatılmayı beklerken bir yandan da onunla etkileşimde bulunmak istemezler. Wheeler (2008) bu bebeklerin çok zor sakinleştiğini belirtmiştir (Akt. Innerhofer, 2013). Kaçınan bebekler, bakıcıya güvenmezler ve onlardan ayrı olduklarında bile bir tepki vermezler (Maderthaner, 2008; Mikulincer, 1995; Akt. Innerhofer, 2013). Düzensiz – dağınık bağlanmada ise bakıcıyla hiçbir iletişim yoktur. Bunun sebebi çoğunlukla bakıcıdan korkuyor olmalarıdır. Bu bebekler, bakıcıları onları tuttuğunda başlarını diğer yöne çevirirler (Innerhofer, 2011; 2013). Bağlanma türü, ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarlılığı, anne-babanın psikopatolojisi ve çocuğun özelliklerine (mizaç özellikleri, Down sendromlu olup olmaması gibi) de bağlıdır (Miller, 2008).

Shaver ve Brennan (1992) yaptıkları çalışmada bağlanma biçiminin bireyin kişiliği üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır. Buna göre güvenli bağlanan bireyler güvensiz bağlananlara oranla daha dışa dönük, daha az kaygılı ve daha sıcak; kaçınmalı bağlanan bireyler daha depresif ve uyumsuz, ilişkilerinde daha doyumsuz ve kısa süreli ilişkiler yaşayan; korkulu bağlanan bireyler sosyal ilişkilerden kaçan, duygusal ilişki kuramayan; güvensiz bağlananlar ise anti-sosyal, yakın ilişki kurmada güçlük çeken, düşük özsaygıya sahip, kendilerini yalnız hisseden bireylerdir (Akt. Deniz, 2006). Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarına karşı geliştirdikleri tutumların, çocukların bağlanma stilleriyle ilgili olduğunu ortaya koymuştur. Güvenli bağlanan çocukların ebeveynlerinin güvensiz bağlanan çocuklara göre, çocuklarının ihtiyaçlarına daha çok ilgi gösterdikleri ve onlar karşıladıkları; kaçınmalı bağlanan çocukların ebeveynlerinin bedensel temastan hoşlanmayan, azarlayıcı oldukları, çocukları onlara ihtiyaç duyduğunda geri çekildikleri; korkulu bağlanan çocukların ebeveynlerinin ise çocuklarının ihtiyaçlarından çok kendi ihtiyaçlarıyla ilgilendikleri, kendi kaygılarına

odaklandıkları ve bakım konusunda tutarsız oldukları görülmektedir (Levy ve diğerleri, 1998).

Özellikle 0-6 yaş arası çocuklarda anne-babayla olan ilişki çok önemlidir. Bu dönemde bireyin psikolojik ve sosyal gelişimi ve kişilik özelliklerinin temeli atılmaktadır. Bu gelişimler ve çocukların kişilik özelliklerinin temelinde ise ebeveynlerle olan ilişkiler yatmaktadır (Öngider, 2013). Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, ebeveynlerin eğitim durumu, kendilerini geliştirmek istemeleri, ailenin çevresinin aileye verdiği destek gibi etmenler ailedeki tutum ve davranışları, ilişkileri etkiler (Şimşek, 2009). Çocukların aileleriyle olan iletişimleri, ilişkileri onların tüm gelişim alanları açısından önem taşımaktadır (Saygı ve Balat, 2013). Araştırmalar, çocukların aileleriyle kurdukları ilişkilerin onların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuştur (Zeanah ve Zeanah, 2001; Akt. Saygı ve Balat, 2013). Aynı zamanda anne-baba-çocuk arasındaki karşılıklı ilişkilerin, ebeveyn tutumlarının çocukları etkilediği ve çocukların bu tutum ve ilişkilerden öğrendiklerini davranışa döktükleri görülmektedir (Telmaç, 2010). Ancak çocuğun anne-babasının davranışlarını benimseyebilmesi için anne-baba-çocuk arasında sevgi, saygı ve güven duygusunun olması gereklidir (Yavuzer, 2007). Örneğin; Coleman, Kris ve Provence (1954) yaptıkları araştırmada; ailesinden sevgi gören çocuklarla, görmeyen çocuklar arasında davranış farklılıkları olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum; anne-babanın ve ailedeki diğer bireylerin çocukla iletişiminin çocuğun duygularını, düşüncelerini, tepkilerini ve kişiliğini biçimlendirdiğinin göstergesidir (Telmaç, 2010). Okul öncesi dönemde çocuk, kendine model olarak anne ve babasını alır. Onların özelliklerini, değer yargılarını, davranışlarını, konuşmalarını, tutumlarını örnek alır. Bu durum da çocuğun ilerdeki kişilik yapısını, duyu ve düşüncelerini, olumlu ve olumsuz davranış özelliklerini etkilemektedir (Yavuzer, 2007).

Çocuklar, doğdukları andan itibaren sosyalizasyon sürecine dahil olurlar ve anne – babalarının davranışları ve tutumları doğrultusunda kişilik ve davranış özelliklerini geliştirirler. Ebeveynlerin çocuğa karşı takındığı tavır, çocuğun yaşamında olumlu ve olumsuz izler bırakır. Çocuğun diğer bireylerle olan ilişkilerini ve yaşama dair tutumlarını etkiler (Bilgin, 2010). Anne – baba tutumları; ebeveynlerin kişilik özelliklerine, anne – baba rolünü algılayış biçimlerine, çocuğun özelliklerine ve çocukların nasıl öğrendiklerine göre değişiklik gösterebilmektedir (Güven, 2005).

Çocuk doğmadan önce ailenin zihnindeki hayali çocuk kavramına yakın bir çocuk olup olmaması, toplumsal değerler, çocuklarına nasıl davranılacağını bilmek, bundan haz duymak, çocuklarının sayısı, kişilik ve cinsiyetinden memnun olmak, ebeveynlerin çocukluk yıllarına dair deneyimleri, eşler arasındaki ilişki de ailenin tavırlarını etkilemektedir (Yavuzer, 2007). Bunun yanı sıra çocukların doğum sırası, çocuğun küçüklüğünde ailenin duygusal ve ekonomik durumu, büyükanne ve büyükbabanın varlığı, anne-babanın yaşları ve deneyimleri gibi unsurlar iki kardeşin bile birbirinden farklı gelişmesine yol açabilmektedir (Hortaçsu, 2003).

Anne-baba tutumlarındaki en önemli nokta, ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış özelliklerine uygun davranışlar içinde olmaları gerekliliğidir. Örneğin; özgür bir aile ortamında sağlıklı ilişkiler içinde yetişen çocuk, ilerde özerk bir birey olacaktır. Ya da çocuğunun yalan söylememesini isteyen ebeveynlerin kendilerinin de yalan söylememesi gerekmektedir. Çünkü çocuklar ebeveynleri model almakta ve buna göre davranışlarının olumlu ya da olumsuz olduğuna karar vermektedirler. Ebeveynlerin kendi çocukluk yıllarında nasıl yetiştikleri çocuklarına karşı olan tutumlarını etkilemektedir. Örneğin, aşırı baskı altında yetişmiş anne-babalar çocuklarını aşırı rahat yetiştirme eğiliminde olabilirler ya da tam tersi kendi anne-babalarının onlara uyguladığı dizginleme, suçlama, aşağılama gibi tutumlar sergileyebilirler (Yavuzer, 2007).

Çocukları şekillendiren ebeveyn tutumlarına bakıldığında altı tipten söz etmek mümkündür; Otoriter, serbest, demokratik, koruyucu, tutarsız ve ilgisiz (Demiriz ve Öğretir, 2007).

Otoriter tutumda; aşırı disiplin ve cezalar uygulanır. Bu şekilde çocuğun özgüveninin gelişmesi ve fikirlerini ifade etmesi engellenir (Eldelklioğlu,1997). Çocuğun kişiliğini hiçe sayan bir tutumda, anne – baba baskıcıdır, çocuğa söz hakkı tanımaz ve çocuğun isteklerini dikkate almaz (Güven, 2005). Ailede “zor yoluyla denetleme” ve “sevgi esirgeyerek denetleme” davranışı hakimdir (Yavuzer, 2007).Çocuk üstünde daima bir denetim mevcuttur (Güven, 2005).Bu şekilde büyüyen çocuklar yaptıkları davranış sonucunda nasıl bir tepkiyle karşılaşacaklarını bilmezler ve her kurala uymak zorundadırlar. Bu tip ailelerin çocuklarında “ben yapamam” düşüncesi hâkimdir ve düşüncelerini ifade etmekte, insanlarla olan ilişkilerinde çekingen davranırlar (Aslan, 1992).Otoriter tutumla

yetişen çocuklar, ailelerinin istediği gibi sessiz, uslu, dikkatli, nazik, dürüst olmalarına rağmen; silik, aşırı hassas, başkalarının etkisinde kolayca kalabilen çocuklardır (Yavuzer, 2007). Aynı zamanda saldırganlık, kavga, başkalarını suçlama eğilimi göstermektedirler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Sürekli cezalandırılan, suçlanan bu çocuklarda evden, okuldan kaçma davranışında görülebilmektedir (Güven, 2005). Böyle bir ortamda yetişen çocuklar dıştan denetimli bir kişilik oluştururlar; çünkü içlerinden geldiği gibi değil, olması gerektiği gibi davranmaktadırlar (Yavuzer, 2007).

Serbest tutum; genellikle geç çocuk sahibi olmuş ailelerde ya da kalabalık yetişkin grubu içinde yetişen çocuklarda görülmektedir (Yavuzer, 2007). Bu tutumda aileler çocukların istediklerini yapmalarına izin verirler, onlara çok fazla özgürlük tanırırlar. Bu şekilde yetişen çocuklar yatma, televizyon izleme, yemek, oyun gibi konularda karar vermekte özgürdürler (Baumrind, 1968; Akt. Demiriz ve Öğretir, 2007). Nadiren disiplin uygulanır, koşulsuz bir destek vardır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Çocuk, ailedeki tek söz sahibi kişidir ve ailedeki herkes onun isteklerine uyar (Yavuzer, 2007). Çocukların davranışlarında hiçbir sınır olmadığı için bu çocuklar güvensiz, bencil, saldırgan, sabırsız ve anlayışsız olurlar (Demiriz ve Öğretir, 2007). Ebeveyn ve çocuklar arasında sağlıklı bir ilişki olmaması ve çocuğun abartılı bir sevgiyle büyümesi çocuğun doyumsuz olmasına sebep olur. Çocuğun egemenliğinin kabul edildiği bu ailelerde çocuk anne ve babasına hükmeder ve onlara saygı duymaz, zamanla dışardaki bireyleri de kontrol altına almaya çalışmaya başlar. Çocuk merkezci ailelerden gelen bu çocuklar her istediklerinin olacağını düşündüklerinden okul hayatında kurallarla karşılaşınca hayal kırıklığına uğrar ve uyum sorunu yaşarlar (Yavuzer, 2007).

Demokratik tutumda; aile çocuğun fikirlerine ve kişiliğine saygı duyar, yaşına göre kendi kararlarını almasına izin verir (Eldeleklioğlu, 1997). Bağımsız düşünme ve bireysellik önemlidir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Bu tür ailelerde hem ebeveynlerin hem de çocukların haklarına saygı duyulur (Baumrind, 1968; Akt. Demiriz ve Öğretir, 2007). Çocuğun söz hakkı vardır, duygu ve düşüncelerine saygı duyulur ve çocuk dinlenir. Evde kabul edilen ve edilmeyen davranışlar bellidir (Yavuzer, 2007). Bu şekilde yetişen çocuklar arkadaş canlısı, sosyal, yardımsever, özgüvenli, kendi kendine karar verip sorumluluk alabilen; aynı zamanda kendilerini rahatça ifade edebilen ve kendisine değer verildiğini hisseden

çocuklardır (Aslan, 1992; Güven, 2005). Steinberg'e göre (2001), demokratik tutumla büyüyen çocuklar olumlu gelişim özellikleri göstermektedir. Bunun sebebi; ebeveynin çocuğun hayatına daha çok dahil olması ve bununla birlikte çocuk-ebeveyn sosyalleşmesinin sağlanması; hem destek hem de sınırlamanın bir arada bulunması nedeniyle çocukta kendini düzenleme becerisinin gelişmesi ve bununla birlikte çocuğun sorumluluk sahibi olması ve kendi kendine yetebilmesi ve ebeveyn-çocuk arasında olumlu etkileşimle birlikte çocukta bilişsel ve sosyal yeterliğin gelişmesi, böylece aile dışında da etkili olmasıdır (Akt. Bayraktar, 2007).

Koruyucu anne-baba tutumunda; ebeveynler çocuğa gereğinden fazla kontrol ve ilgi gösterirler, çocuğun her ihtiyacını karşılarlar, her hareketine ve ilişkisine sınırlamalar getirirler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Çocuklarının bağımsız olmasından korktukları için onların her türlü ödev ve yükümlülüklerini üstlenirler (Eldeleklioğlu, 1997). Çocuklarının rahatlıkla yapabilecekleri şeyleri onların yerine yapmaya çalışırlar (Güven, 2005). Örneğin; 2 yaşlarında çatal kaşık kullanabilen çocuğa 8-9 yaşlarında bile elleriyle yemek yedirirler, ilkokul dönemine kadar köfte ekme gibi taneli yiyecekler yedirmezler ya da likit gıda verirler (Yavuzer, 2007). Bu şekilde çocuklarına olan sevgilerini dile getirdiklerini, onlara yardımcı olduklarını zannederler; ancak tam tersi onların yaşayarak, deneyimleyerek, neyin doğru neyin yanlış olduğunu sınayarak öğrenmelerini engellemiş olurlar (Yavuzer, 2007; Güven, 2005). Bu şekilde yetişen çocuklar ebeveynlere bağımlı, utangaç, şımarık, sorumsuz olmaktadır (Demiriz ve Öğretir, 2007). Koruyucu tutum; çocuğun kendi kendini yöneten bir birey olmasını, sosyal gelişimini engellemekte, toplumda kendini kabul ettirebilmek için isyankar davranışlarda bulunmasına sebep olabilmekte ve onun psiko-sosyal gelişimini engellemektedir (Yavuzer, 2007).

Tutarsız anne-baba tutumu; ebeveynlerin ruhsal durumuyla ya da anne-baba arasındaki görüş ayrılığıyla ilgilidir (Ersin, 2010). Anne babanın çocuk konusunda çocuğun yanında birbirlerini eleştirmeleri, ebeveynlerden birinin çocuğu kayırması ya da birinin olumlu tavrına karşılık diğerinin olumsuz tavır göstermesi tutarsız anne-baba tutumuna girer. Bu tutumda anne babanın şahsında da bazı dengesizlikler olabilir. Örneğin; çocuğuna söz dinletmek için bir ebeveyn önce yumuşak konuşabilir, sonra sesini yükseltebilir, istediği hala yerine gelmediyse çocuğu dövebilir ve ardından ondan özür dileyebilir (Yavuzer, 2007).

Bu ailelerde disiplin vardır ancak ne zaman uygulanacağı bilinmez. Bir gün önce görmezden gelinen bir davranış bir gün sonra cezalandırılabilir (Demiriz ve Öğretir, 2007). Çocuk hangi davranışın “doğru” olduğunu, hangi davranışın “yanlış” olduğunu bilmez. Çünkü davranışın doğru olup olmadığı ebeveynlerin ruh haline bağlıdır (Yavuzer, 2007). Bu şekilde yetişen çocuklar çekingen, asi, saldırgan, kararsız olmaktadır (Demiriz ve Öğretir, 2007).

İlgisiz anne - baba tutumunda; anne-baba-çocuk arasında bir iletişim kopukluğu gözlenmektedir (Yavuzer, 2007). Aileler çocukların temel beslenme, sağlık gibi ihtiyaçlarını karşılamaz, kurallar koymaz, onların başarılarını dikkate almazlar, hatalarını ise yüzlerine vurup, onlara düşmanca duygular beslerler. Bu şekilde yetişen çocuklar aşırı saldırgan, sinirli, özellikle kendinden küçük ve zayıf olanlara karşı olumsuz duygulara sahip tavırlar sergilerler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Ailesi tarafından gerekli ilgiyi görmeyen bu çocuklar kendilerini dışlanmış hissederler (Toksöz, 2010). Bu tutum, çocukları psikolojik yönden rahatsız etmekte ve kendilerini algılamalarını olumsuz yönde etkilemektedir (Güven, 2005).

Ebeveynler; tutumlarıyla, bilgi ve becerileriyle, kurallarıyla, inançlarıyla, değer yargılarıyla çocukların davranışları üstünde etkiye sahiptirler (Telmaç, 2010). Aile; bireylerin birbiriyle etkileşim içinde olduğu anlamına gelir. Buna göre de herhangi bir aile bireyi, diğer aile bireyiyle olan ilişkisi bilinmeden anlaşılabilir (Akalin, 2008). Bu nedenle bir çocuğu tanımak için onun ailesiyle olan ilişkisinin de ortaya konması gereklidir; ancak çocuğu tanımak, onun ailesiyle ilişkisini ortaya koymak her zaman sözlü ifadelerle mümkün olamamaktadır. Böyle zamanlarda resim, çocukların kendilerini ifade etmesine yardımcı olabilmektedir (Güven, 2009). Onlar için resim konuşmak gibidir. Gördüklerini, algıladıklarını, duygularını, düşüncelerini ifade etmek için resim çizerler (Güven, 2009). Çocuklara resim çizdiren pek çok uzman çocukların aile resimlerinin kompozisyon, yerleştirme, figürlerin büyüklükleri, resim yapma süreci yoluyla aile ilişkileri konusunda bilgi verdiğine inanırlar (Akalin, 2008). Sims (1974), yaptığı araştırmada aile ilişkileri ile anne baba çizimleri arasında ilişki olduğu sonucuna varmıştır (Akt. Güven, 2009). Bu nedenle anne – baba - çocuk ilişkisini belirlemek, değişkenler açısından incelemek ve ilişkilerini, ilişki sorunlarını belirlemek için çocuklara aile resmi çizdirmek önemlidir (Saygı ve Balat, 2013). Çocuklar kendilerini ve ailelerini çizdiklerinde ilişkileri hakkında da önemli bilgiler ortaya koymaktadırlar (Güven, 2009).

1.7.2. Çocuk Resimlerine Olan İlgisi ve Çocuk Resimlerinin Önemi

Çocukların niye resim çizdiklerine dair iki anlayış vardır. Bunlar; doğal gelişim ve yetiştirilme tarzıdır. Doğal sürece göre çocuklar resimleri; kendi kişisel görüşlerini, deneyimlerini, yer ve olayları anlamak ve ifade etmek için kullanırlar. Yetiştirilme tarzından kaynaklı görüşü savunanlara göre ise, çocukların resimleri yaşadıkları çevre ve kültürden etkilenir. Çocuklar dergiler, reklamlar, bilgisayar oyunları, çizgi filmler aracılığıyla taklit yoluyla öğrenirler (Anning ve Ring, 2004).

Çocuk resmine olan ilgi, 18. Yüzyılın başlarında başlamıştır. 1877'de Charles Darwin oğlu Doddy'nin resimleriyle ilgili bir çalışma yayınlamıştır (Dağlıoğlu ve diğerleri, 2010). Hemen arkasından 1880'lerde İtalyan Corrado Ricci'nin duvarda çocukların elinden çıkmış olduğu belli olan resimler görmesiyle, Ricci, bu resimlerin yetişkin resimlerinden ne farkı olduğunu merak etmeye ve bununla birlikte çocuk resimlerine ilgi duymaya başlamıştır. Bu konuyu ciddiye alan ilk kişi o olmasada, yazdığı kitap "*The Art of Little Children*" 1887'de çocuk resimlerine olan ilginin artmasına sebep olmuştur (Cox, 1992). 1885 - 1920 yılları arasında ise bu ilgi yoğunlaşmıştır. Bu dönemde pek çok ülkede çocuk resimlerini farklı boyutlarıyla ele alan araştırmalar görülmektedir (Doğru ve diğerleri, 2006). 1900 – 1915 yılları arasında yapılan çalışmalarda iki önemli sonuç elde edilmiştir. Bunlar; Çocuk çizimlerindeki gelişimin bir sıra izlediği ve düşük yetenekli çocukların ilkel resimler yaptığıdır (Yavuzer, 2007). 1913 yılında Rouma, çocukların dilsel ifadeleri sınırlı olduğu için kendilerini resimlerle daha rahat bir biçimde ifade edebildiklerini belirtmiştir (Arad, 2004). Karen Machover (1935) ise çocuk resimlerini projektif yöntem olarak kullanan ilk kişidir. O dönemlerden beri çocuk resimleri; kişilik özellikleri ve bilişsel gelişimin bir göstergesi olarak, aynı zamanda çocukların dünyayla ilgili algılarını ifade etmelerinde projektif bir teknik olarak kullanılmaktadır (Arad, 2004). Bu konuda pek çok test geliştirilmiştir. Bunlar;

Bir Adam Çiz Testi: Goodenough, çocukların resimlerini psikolojik bir veri haline getiren ilk kişidir (Knoff, 1986). Onun geliştirdiği Bir Adam Çiz testi; bireylerin zihinsel gelişimini ortaya koymayı amaçlamaktadır (Dunn, 1967). Bu, bireylerin bir şeyler üretmesine yönelik bir testtir. 1926'da Goodenough tarafından geliştirilen bu test, 1963 yılında Goodenough'ın öğrencisi Harris tarafından zenginleştirilmiş, bir adam çizmenin yanında bir de kadın çizme eklenmiştir (Doğru ve diğerleri, 2006).

Testin uygulanmasında çocuklara boş bir kağıt, kurşun kalem ve silgi verilir. Kağıt dik bir şekilde tutulur ve “Bir insan çiz yönergesi verilir”. Koppitz (1968), bütünüyle bir insan çizmeleri için “İstediğin şekilde çizebilirsin, sadece çöp adam ya da bir çizgi film karakteri olmamasına dikkat et.” yönergesinin eklenebileceğini söylemiştir (Knoff, 1986). Bir Adam Çiz testine göre çizilen kişi ne kadar gerçekçi ve ne kadar bütünsel, çizen kişinin zihinsel gelişimi o kadar ileridir (Anning ve Ring, 2004). Çocukların bir kişiyi çizmeleri 5-10 dakika sürmektedir. Sonrasında yeni bir kağıt verilir ve bu sefer “Karşı cinsten birini çiz” denir (Knoff, 1986).

Ev Ağaç İnsan Çiz Testi (HTP): 1948 yılında Buck tarafından geliştirilen bu test, Bir Adam Çiz testi gibi zihinsel gelişimi ortaya koymayı amaçlamaktadır, ancak projektif bir test olarak ondan daha popüler olmuştur (Knoff, 1986). Ev Ağaç İnsan Çiz testinde zihinsel gelişimin yanı sıra, öğrenme zorlukları, kişilik ve duygusal bozukluklar gibi konularda da bilgi sahibi olunabilmektedir (Dağlıoğlu ve diğerleri, 2010).

Kinetik Aile Çiz Testi (KFD): Burns ve Kaufman’ın geliştirdiği bu testte (1970, 1972) çocuklardan ailelerindeki her bireyi bir şey yaparken çizmeleri istenir (Golomb, 1992). Tıpkı Buck’ın Ev Ağaç İnsan Çiz testinde olduğu gibi, Kinetik Aile Çiz Testi de zihinsel gelişim, öğrenme zorlukları, kişilik ve duygusal bozukluklar konusunda bilgi verir (Dağlıoğlu ve diğerleri, 2010). Bu test daha sonraki yıllarda, Kinetik Okul Çiz Testi (Prout ve Phillips, 1974) ve Kinetik Çizim Sistemi (Knoff ve Prout, 1985) olarak uyarlanmıştır. Kinetik Çizim Sistemi; Kinetik Aile Çiz Testi ve Kinetik Okul Çiz Testini birlikte içeren bir sistemdir (Knoff, 1986).

Kinetik Aile Çiz testinde de Goodenough’ın Bir Aile Çiz Test’inde olduğu gibi çocuklara beyaz bir kağıt, kurşun kalem ve silgi verilir. Çocuk kağıdı dikey ya da yatay tutacağına kendisi karar verir. Çocuklara; “Aileni ve kendini bir şey yaparken çiz. İstediğin şekilde çizebilirsin, sadece çöp adam ya da çizgi film kahramanı olmamasına dikkat et” yönergesi verilir (Akt. Golomb, 1992). Çocuklara istedikleri kadar zaman tanınır. Resimleri bittikten sonra çocuklara bir takım sorular sorulur. Bunlar; “Bu kişi ne yapıyor?”, “Bu kişiyle ilgili iyi/kötü olan nedir?”, “Bu kişi ne düşünüyor?”, “Bu kişi sana neyi hatırlatıyor?”, “Bu resimde hava nasıl?”, “Bu resim sana ne düşündürüyor?”, “Bu aileye bu resimden sonra ne olacak? / Resimden önce ne olmuştu?” gibi sorulardır (Knoff, 1986).

Resimlerin değerlendirilmesinde, çizilen kişilerin neler yaptığından önce karakteristik özelliklerine bakılır. Sonrasında kişilerin yaptıkları aktiviteler yüksek ve düşük enerjili olarak sınıflandırılır. Bu; çatışma, kaygı, kaçınma gibi durumların görülmesini sağlar (Knoff, 1986). Değerlendirme de göz önünde bulundurulan diğer özellikler ise; figürler arası engeller, figürlerin pozisyonları, çizim stili ve sembollerdir.

Farklı ülkelerden toplanan çocuk resimleri incelendiğinde; çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimiyle birlikte yaptıkları resimlerinde geliştiği görülmüştür (Özel, 2005). Reith (1997) çocukların dünyayla ilgili algıları genişledikçe, resimlerinde daha detaylı hale geldiğini ifade eder (Bowker, 2007). Çocuklar büyüdükçe anlamsız olan çizgiler, yerini anlamlı çizgilere bırakmaya, resimler daha ayrıntılı, daha orantılı ve daha gerçekçi olmaya başlar. Bu bağlamda Yavuzer tarafından resimlerin gelişimi açısından evreler belirlenmiştir. Her bir evrede çocukların yaptıkları resimleri niteleyen çarpıcı ve ayırıcı özellikler bulunmaktadır. Buna göre;

Karalama Dönemi (2-4 Yaş)

Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)

Şematik Dönem (7-9 Yaş)

Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)

Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş)

Karalama Dönemi (2-4 Yaş): Büyüme süresi içinde kasların da olgunlaşması ve el-kol ve bilek hareketliliğinin fark edilmesiyle birlikte kağıt üzerinde rastlantısal çizgi denemeleri yani karalamalar başlar (Ayvalı, 1997). 18. Ay civarında ilk karalamalar ortaya çıkar. Çocuklar istem dışı bir şekilde kağıt üzerinde dolaşırken çizgiler bırakırlar, bu çizgileri görürler ve onların yaratıcısı olduklarını anlarlar. Bu eserleri yetişkinler anlamsız bulsalar da çocuk için bu kişiliğinin bir yansımasıdır (Yavuzer, 2007). Luquet ve Piaget' ye göre 2 yaşına kadar olan dönemde yapılan karalamalar resim çizmek amaçlı değil, oyun amaçlıdır. (Thomas & Silk, 1990; Akt. Foley ve Mullis, 2008). 2-3 yaşlarında karalamalar anlamlı olmaya başlar; çizgileriyle objeler arasında benzerlikler bulmaya başlar, ancak çocuk öncelikle resmini bitirir, daha sonra o şekillerin ne olduğuna karar verir. Bu dönemde renk kavramı yoktur, renkleri kısa fırça darbeleriyle kullanırlar. Kısa süreli, spontane boyamalar yaparlar. 3 yaşındaki çocuğun çizgileri anlamsızken, 4 yaşındaki

çocuğun görsel kontrolü gelişmiştir. İnsan figürlerinde eller, kulaklar gibi detayları çizmeye başlarlar ve hayvan ve insan çizimlerinde büyük, yuvarlak kafalar çizerler (Malchiodi, 1998; Akt. Foley ve Mullis, 2008).

Sema Öncesi Dönem (4-7 Yaş): Bu dönemdeki resimler sadece çocuk için değil, anne baba ve öğretmenler için de önemlidir; çünkü böylelikle ellerinde çocuğun düşünme sürecinin somut bir kanıtı bulunur (Yavuzer, 2007). Bu dönemde çocuk resme bir şeyi çizmek için başlar, ancak konuyu, simgeleri pek çok kez değiştirebilir. Etrafında gördükleriyle renkleri birbirlerine bağlamaya başlar; ancak renk seçiminin özel bir anlamı olup olmadığı ya da renklerin, gördüklerini yansıtır yansıtmadığını belirlemek güçtür (Malchiodi, 1998; Akt. Foley ve Mullis, 2008). Resimlerde ayrıntılar çoğalır ve resim ve düşünüş arasında bir ilişki kurma çabası söz konusudur (Güven, 2009). 4 yaş civarında çocuklar tanınabilecek biçimler çizmeye başlarlar ancak bunların ne olduğunu kesin olarak söylemek oldukça zordur. Ancak 5 yaşında insanlar, evler, ağaçlar tanınmaya başlar, 6 yaşında ise konulu resimler ortaya çıkar (Yavuzer, 2007). Bu dönemde çocuklar özellikle kendilerinde iz bırakan olayları çizerler ve resimlerini genelde açıklamak isterler (Baysal, 2010). Şema öncesi dönemde çocuğun düşünceleri, ilgileri ve çizdiklerinin anlamı hakkında pek çok şey öğrenilebilir (Yavuzer, 2007).

Sematik Dönem (7-9 Yaş): Bu dönemde çocuklar çevreleri ve insanlar hakkında birtakım fikirlere sahip olurlar ve bunları resimlerine yansıtırlar (Yavuzer, 2007). Özgürce çalışan çocuklar sanata kendi kişisel keşifleri olarak bakarlar ve kendi şemalarını oluştururlar (Karaca, 2011). Nasıl ki her çocuğun bireysel özellikleri birbirinden farklıysa şemalar da birbirinin benzeri değildir. Çocuğun bir şeye verdiği duygusal anlam, onunla ilgili deneyimleri, onu nasıl gördüğü, objeleri izleyerek onlardan etkilenmesi çocuğun çizdiği şemaların oluşumunu etkiler (Yavuzer, 2007). Resimlerde kullanılan şemalar artık anlaşılır şekildedir ve çocuğun kullandığı renkler gerçeğe uygun şekildedir (İnan, 2006). Çocuk, artık resimlerinde sadece kendisinin değil, başkalarının birbirleriyle olan ilişkilerini de yansıtır (Yavuzer, 2007). Bu dönemdeki resimlerde en önemli özelliklerden birisi de yer ve gök çizgisinin yapılmaya başlanmasıdır (Ceylan, 2008). Bu yaş dönemiyle birlikte resim yapmak çocuğun hayatında daha az yer tutmaya başlar. Bunun sebebi olarak çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bunlar; yaratıcılığın bu yaşta uykuda olması, yetişkinlerin çocukların resimlerine yönelttikleri eleştiriler, duyguları ve

düşünceleri ifade etmede artık resim yerine dilin kullanılması şeklindedir (İnan, 2006).

Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş): Bu dönemdeki çocuk artık toplumun bir üyesi olduğunu bilmektedir ve bu durum resimlerine yansımaktadır. Artık daha ayrıntılı ve gerçekçi çizgiler çizmektedir (Yavuzer, 2007). Resimde derinlik yaratma çabası da başlamıştır. Örneğin; şematik dönemden farklı olarak artık basit bir yer çizgisi değil, derinlik yaratmak amacıyla yer ve göğün birleşimi çizilmeye başlanır (Metin, 2009). Çizgi film karakterleri ve komik unsurlar da resimlerde yer almaya başlamıştır (Güven, 2009). Bu dönemde resimlerde cinsiyetlerden de izler görülür. Erkeklerin resimlerinde daha çok uçak, tekne, savaş ve spor sahneleri yer alırken, kızlarınkinde yüzler, çiçekler, hayvan yavruları, evler, giysiler yer almaya başlar (Yavuzer, 2007). Bu yaş çocukları resimlerini yaparlarken ne çizeceklerini uzun uzun düşünürler, yaptıklarını beğenmezler, istedikleri performansı sergileyemediklerini düşündükleri için de çizimlerinden memnun değillerdir (Thomas ve Silk, 1990; Akt. Güven, 2009). Resimlerini göstermekten hoşlanmazlar (Yavuzer, 2007). Etraflarındaki nesnelere, kişileri veya çevreyi ne kadar iyi ifade edebilirlerse resimlerinin de o kadar iyi olduğuna inanırlar (Malchiodi, 2005). Kendi yaptıklarını etrafa beğendirme kaygısı içinde olduklarından çevrelerinden gelen olumlu ve olumsuz geribildirimler de çok önemlidir (Metin, 2009).

Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş): Mantık dönemi de denilen, ergenliğin başlangıcına denk gelen bu dönemde gerçeği yansıtmaya isteği devam etmektedir (Baysal, 2010). Çocuk, etrafında gördüğü nesnelere oranlılarını, boyutlarını, derinliklerini resminde yansıtmaya çalışmaktadır. İnsan figürü ayrıntıyla çizilmekte ve cinsel özelliklerden haberdar olmanın artmasıyla birlikte, bunlar resimlere yansımaktadır (Yavuzer, 2007). Uzak ve yakındaki eşyaların boyutlarındaki farklılık resimlerde görülmekte, renklerin seçiminde de duygular ön plana çıkmaktadır (Kehnemuyi, 1995). Işık, renk, gölge, oran gibi faktörlere önem verilmektedir (Artut, 2004). Sosyal, etik sorunların yanı sıra, neşe, acı gibi soyut kavramlar da resmedilmeye başlanır (Metin, 2009). Doğal afetler, psikolojik temalar, gerçeküstü öyküler, film yıldızları gibi gerçek ve hayal ürünü konular da resimlerde yer bulmaktadır (Artut, 2004).

Çocuk resimleri; çocuk gelişimine katkı sağlanması, çocukların zihinsel gelişimlerinin incelenmesi, çocuğun kişiliği, huyları ve davranışları hakkında bilgi edinilmesi, çocuklardaki duygusal bozuklukların teşhis edilmesi, gizli kalmış duyguların ortaya çıkartılması ve çocukların aileleriyle, çevreleriyle ilişkilerinin incelenmesi açısından önemlidir (Ayvalı, 1997). Çocuk resimlerinde çocuğun kağıdı kullanım biçimi, resmin kompozisyonu, renkleri uzmanlar için önemlidir; çünkü çocuklar resim yaparlarken kendilerini oyun ortamında hissederler, bu nedenle resimleri doğaldır ve gerçek duygularını, düşüncelerini, yaşadıklarını yansıtmaktadır (Arıcı, 2006).

Çizim; sözsüz bir dil, bir iletişim aracıdır (Koppitz, 1968; Akt. Fery ve diğeri, 2008). Koppitz (1968), çocukların hislerini ve düşüncelerini sözlere dökmeden çok önce, bilinçli ve bilinçsiz tutumlarını, dileklerini, endişelerini resimle ortaya koyabildiklerini söylemiştir. Çocukların çizdiği aile resimleri de, onların kelimelerle ifade edebileceklerinden çok daha fazla anlam ifade edebilmektedir (Kramer, 1973; Naumburg, 1973; Akt. Foley ve Mullis, 2008). Grup resimleri bir çocuğun kendisini grup içinde algılaması, yerini belirlemesi açısından faydalıdır. Çocuk kendisini ailesi, arkadaşları, öğretmenleriyle vb. birlikte çizdiğinde, resim yoluyla onların kendisiyle olan ilişkisini, kendisinin de çizdiği grupla olan bağı ifade etmiş olur. Ancak, çocukların algısının, kişiliklerinin, ilişkilerinin, değer ve tutumlarının belirlenmesinde resim başlı başına yeterli değildir. Bunun için projektif teknikler kullanılmalıdır (Yavuzer, 2007). Bu nedenle, onları anlamak için projektif resim testleri 1930'lardan beri uygulanmaktadır. İlk kez 1931 yılında Appel, daha sonra 1942 yılında Wolff aile resimlerinin çocukların aile ilişkilerini, anne, baba ve kardeşleriyle ilgili duygularını yansıttığını ifade etmişlerdir (Malchiodi, 2005). Almanya'da geliştirilen "Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları" testi de çocukların aile ilişkilerini hayvan aileleri üzerinden ortaya çıkartmaktadır.

1.7.3. Çocuk ve Hayvan Arasındaki İlişki

Hayvanlar bütün kültürlerde olan sembollerdir. Hayvan sembolleri kendilerine mitolojilerde, masallarda, fabllarda yer bulurlar (Arad, 2004). Hatta "tilki gibi kurnaz, yılan gibi sinsî, kedi gibi nankör, eşek gibi güzel gözlü" gibibazı hayvanların özellikleri; dilimizde de kullanılmaktadır (Uğurlu, 2013). Kültürlerarası

yapılan çalışmalarda hayvanların çeşitli ülkelerde çeşitli anlamları ağıştırdığı da görülmektedir. Örneğin; Afrika'da leoparlar kötü, Japonya'da aylar Őeytani olarak görülmektedir. Bu tür yorumlamalar hayvanların görünüşüne göre de yapılmaktadır. Çocuklar da hayvanlara dair yorumları genellikle masallar aracılığıyla yapmaktadır. Masallardaki hayvanların karakteri, görünüşleri (büyük /küçük olmaları, dişlerinin sivri olması, tırnaklarının olması vb.) ocuklarda o hayvanlara dair bir fikir oluşturmaktadır (Lee ve Kang, 2012). Bu nedenle fabllar, mitolojiler, rüyalar çoğunlukla hayvan figürlerinin incelenmesini içerir. Bu durum; hayvanların karakterlerinin, insanların bastırılmış duygularını ortaya çıkarmada bir araç olarak kullanabileceğini gösterir (Wisotsky ve Birner, 1960). Freud da bunu destekler ve rüyalarda, hikyelerde ve resimlerde, küçük hayvanların çocukların kendisini ya da kardeşlerini, büyüklerin ise ebeveynlerini temsil ettiklerine inanır (Hunt, 2003; Akt.Uğurlu, 2013). Bu nedenle resimler; çocukların hayvanlarla ilgili neler düşündüklerini, aynı zamanda kendi kültürlerinde hayvanların ne anlama geldiğini anlayabilmek için bir araçtır (Lee ve Kang, 2012).

Çocuklar kendilerini her zaman sözel olarak ifade edemeyebilirler, hatta çocukların aile içindeki durumlarını öğrenmek bir ocuk terapisti için bile zor olabilir. Bu nedenle çeşitli teknikler geliştirilmiştir. Kullanılan tekniklerde hayvanların yeri de büyüktür, çünkü yapılan çalışmalar kişilerin ve çocukların kendilerini ya da etraflarındaki insanları hayvanların yerine koyduklarında daha rahat ifade edebildiklerini ortaya koymuştur. Bu tekniklerden birisi "My Family as Animals" tekniğidir. Bu alışma, 4 yaş üstü çocuklar ve yetişkinlere uygulanabilmektedir. Çalışmanın başında; "Őimdi elinde sihirli bir değnek varmış gibi düşün, aileni hayvana dönüştür ve onları kuma koy" denir. Materyal olarak plastik hayvanlar ve kum dolu tepsiler kullanılır. Hayvanlar kuma yerleştirildikten sonra hayvan ailesinin kimlerden oluştuğuna dair sorular sorulur. Sonrasında "Őimdi sihirli değneğinle hayvan aileni, her zaman istediğin, ideal aileye dnştrebilirsin" denir. Bu aşamada her zaman değişiklikler yapılmayabilir, ancak yapılan değişiklikler ve değişikliklerin nedeni değerlendirme açısından önemlidir. Son aşamada ise ilk hayvan ailesinden ideal hayvan ailesine geçiş için eklenmek istenilen bir Şey olup olmadığı sorulur. Bunun sonucunda çocuklar anne hayvanın bebek hayvanı daha sık görebilmesi için bir uçak, köprü vb. koyabilirler ya da iki hayvanı birbirinden ayırmak için araya bir nehir gibi engeller yaratabilirler (Rio, 2001).

Hayvanlar kullanılarak uygulanan bir diğer teknik ise, “Animal Attribution Story – Telling Technique” dir. Bu teknikte sırayla ailenin bütün yelerine “Annen/kardeşin vs. bir hayvan olsa hangi hayvan olurdu?” diye sorulur ve aile üyelerinin herbirinin hem kendilerini hemde diğerlerini bir hayvan olarak belirlemeleri ve onlarla ilgili bir hikaye anlatmaları istenir. Kısa hikayeler, duyguları, korkuları, hisleri, istekleri, ilişkileri ortaya koymaya yardımcı olur (Arad, 2004).

Bazı çalışmalarda da çocukların i dünyalarını öğrenebilmek için hayvan kuklalar kullanılmaktadır. Çocukların hayvan kuklalarla diğerlerine göre daha rahat ilişki kurabildikleri ve onlar aracılığıyla kendilerini daha rahat ifade edebildikleri görülmüştür (Melson ve Fine, 2001). Fine (2005) ’da çocukların bilinçli ve bilinçdışı duygularını insan figürleri yerine hayvan figürleriyle daha rahat ifade edebildiklerini söylemiştir (Akt. Melson ve Fine, 2001).

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren hayvanlarla hikayeler, kitaplar, çizgi film karakterleri, oyuncaklar aracılığıyla tanışırlar (LoBue ve diğerleri, 2013). Dolayısıyla hayvanların onların dünyasında yeri büyüktür.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusuyla yakın içerik gösteren araştırmalara yer verilmiştir.

Projektif resim testleri 1930'lardan beri kullanılmaktadır. İlk kez 1931 yılında Appel, daha sonra 1942 yılında Wolff aile resimlerinin çocukların aile ilişkilerini, anne, baba ve kardeşleriyle ilgili duygularını yansıttığını ifade etmişlerdir (Malchiodi, 2005).

Wei ve Dzeng (2013), "*Cultural and Age Differences of Three Groups of Taiwanese Young Children's Creativity and Drawing*" araştırmalarını 6-8 yaş aralığında, kentsel ve kırsal kesimden ve göçmen annelerden olan Tayvan'lı 1055 çocukla gerçekleştirmişlerdir. Çocuklara Williams-based Creativity Test, İnsan Çiz Testi ve Serbest Çizim Testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda İnsan Çiz Testi ve Serbest Çizim Testi sonuçlarında yaşa göre farklılıklar olduğu ancak yaratıcılık konusunda bir farklılık olmadığı; İnsan Çiz Testi'nde kültüre göre farklılıklar olduğu; genele bakıldığında ise çizim ve yaratıcılık puanlarının yaşa göre arttığı görülmüştür.

Yılmaz (2009), "*Cinsel İstismara Uğramış ve Uğramamış 6-12 Yaş Grubundaki Çocukların Aile Resmi Çizimleri, Davranış Sorunları ve Ailelerin İşlevsel Özelliklerinin İncelenmesi*" adlı araştırmasını cinsel istismara uğramış 13 kız, 7 erkek, cinsel istismara uğramamış 13 kız, 7 erkek çocukla gerçekleştirmiştir. Değerlendirmede, Kinetik Aile Çizim Testi, Aile Değerlendirme Ölçeği ve 6-18 Yaş Çocuk ve Gençler İçin Davranış Değerlendirme Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen Aile Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Kinetik Aile Çizim Testi'nin cinsel istismarın tanılanmasında tek başına yeterli olmadığı ancak çocuk ve aile hakkındaki bilgileri zenginleştirdiği, cinsel istismara uğramış ve uğramamış çocuklar arasında yaş ve cinsiyete göre farklılıklar olduğu ve cinsel istismara uğramış çocukların baba figürü ile ilgili sorunlarının olduğu belirlenmiştir.

Güven (2009), "*Okul Öncesi Çocuklarının İnsan ve Aile Çizimlerinin Değerlendirilmesi*" araştırmasında veri toplama teknikleri olarak Goodenough-Harris İnsan Çiz Testi, Kişisel Bilgi Formu, Yavuzer tarafından geliştirilen AnamnezFormu ve Okul Öncesi Davranış Ölçeği'ni kullanmıştır. İstanbul ve Sakarya illerindeki 1521 çocuğa uygulanan araştırmada insan ve aile resmi

çizimleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini aile yanında ve kurumda kalan çocuklardan oluşmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların çizim becerilerinin bilişsel gelişimlerine ve cinsiyetlerine göre geliştiği ve değiştiği; çocukların resimlerinde duygu, düşünce, istek ve özlemlerini yansıttıkları; çizime olan ilginin de yaş grubuna göre değiştiği, 4 yaşta daha üst seviyedeysen, 5-6 yaş grubunda azaldığı ortaya konmuştur.

Metin (2009), "*Ankara'da Yaşayan Altı Yaşındaki Yabancı Uyruklu Çocuklarla Türk Çocuklarının Aile Resimlerinin İncelenmesi*" araştırmasında, hareketli aile resmi çizim tekniğinden faydalanarak, Ankara'da yaşayan yabancı uyruklu ve Türk uyruklu çocukların aile yapılarını resimlerinde nasıl yansıttıklarını, hareketli aile çizim tekniğinde görülen çizim tarzlarından ve sembollerinden hangilerini kullandıklarını, kendi kültürlerine özgü ifadeler resimlerinde yer verip vermediklerini ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen veriler nitel yöntem teknikleriyle değerlendirilmiştir. Değerlendirmede, gözlem notlarından, çocuk hakkında aile ve öğretmenlerden alınan bilgilerden ve resimlerin yorumlanmasından faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda hareketli aile resimlerinin çocukların aile yaşantıları, ailedeki bireylerin rolleri ve çocukların içinde buldukları kültür hakkında bilgi verdiği saptanmıştır.

Okyay (2008), "*6 Yaş Grubu Çocukların Aile Resimlerinin Sosyo-Kültürel Değişkenler ve Davranış Problemleri Açısından Karşılaştırılması*" adlı araştırmasında aile resimlerinin sosyo-kültürel değişkenleri (aile bireylerinin sosyal etkileşimi, eve yakınlık durumu, cinsiyet ve sosyal çevre, bireyler arasındaki boyut farklılıkları) yansıtip yansıtmadığını ve problem davranışlar ile arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymuştur. Veri toplama aracı olarak; aile konulu çizimler, aile bilgi formu ve Okul Öncesi Çocuklar İçin Davranış Ölçeği (3-6 yaş arası) (Preschool and Kindergarten Behaviour Scales, Kenneth W. Merrel, 2002) kullanılmıştır. Bu ölçeğin geçerliğinin hesaplanmasında faktör analizi yapılmıştır. Güvenirliğin hesaplanmasında ise, Cronbach Alpha Katsayısı yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların cinsiyetleri ile anne-baba-çocuk figürlerindeki ayrıntılar arasında ve ağız çizimi ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ev ve çevreyle ilgili yapılan çizimlerde cinsiyete göre renk seçiminde farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Çocukların kağıtta figürleri

yerleştirdikleri yerler ile ebeveynlerin eğitim durumu arasında da farklılıklar vardır. Çocukların problem davranış puanlarında babanın eğitim seviyesi ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Dölger (2008) “6-11 Yaş Öğrencilerin Ailesel ve Bireysel Özelliklerinin Resimlerine Yansıması” araştırmasında, aile çiz ve bir insan çiz projektif resim testlerinden yararlanarak, sağlıklı aile ortamında bulunan çocuklarla, parçalanmış aile ortamında bulunan çocukların resimlerinde farklılık olup olmadığını ortaya koymuştur. Araştırma, Uçak ilinde 50 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, öğretmenlerden toplanan görüşme formu ve resimlerin yorumlanmasından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların ailesel ve bireysel özelliklerinin resimlerine yansıdığı, ailevi problemi olan çocuklarla olmayanlar arasında ve çocukların bireysel özellikleri bakımından yapılan resimlerde farklılıklar olduğu bulunmuştur.

Akalın (2008), “İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Yaptıkları Resimlerde Aile İçi Yaşantılarının Resimlerine Yansıması” adlı araştırmasında çocukların yaşadıkları aile içi sorunların resimlerine yansımasını ortaya koymayı amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak Çankaya’da oturan, 30 ilköğretim 2. Sınıf öğrencisine “Ailemiz ve Biz” konulu resimler çizdirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, çocuklara uygulanan anketler ve uzman görüşleri alınarak yapılan resim yorumlamalarından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların ev içinde yaşadıkları aile içi şiddet, kardeşler arasındaki sorunlar, aile bireyleri arasındaki iletişim kopukluğu gibi sorunları farkında olarak veya olmayarak resimlerinde yansıttıkları, farklı renk veya simgeler kullandıkları ortaya konulmuştur.

Miyandoab (2008)’ın “Zihinsel Engelli Kardeşi Olan ve Zihinsel Engelli Kardeşi Olmayan 7-13 Yaş Grubu Çocukların Aile Resim Çizimlerinin Karşılaştırılması ve Analizi” araştırmasında engelli kardeşi olan çocukların davranışsal ve duygusal sorunlarının ve aile üyeleriyle ilişkilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmaya Ankara’da 7-13 yaş aralığında 200 öğrenci ve onların annesiyle birlikte toplamda 400 kişi katılmış, Aile Resim Çizim Testi ve araştırmacı tarafından hazırlanan Anne Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında; zihinsel engelli kardeşi olan ve olmayan çocukların

resimlerinde kullandıkları renkler arasında farklılıklar olmadığı; ancak yaş ve cinsiyete göre kullanılan sıcak renklerde değişiklikler olduğu, resmin içeriğine bakıldığında da zihinsel engelli kardeşi olan ve olmayan çocuklarda aile bireylerini eleme, aile üyeleri ile kendi aralarına mesafe koyma ya da yakınlık kurma, aile bireyi ile özdeşim gibi özelliklerde farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Rose, Jolley ve Burkitt (2006), “*A Review of Children’s, Teacher’s and Parents’ Influences on Children’s Drawing Experience*” konulu çalışmalarını 5-14 yaş aralığında 270 çocuk, onların ebeveynleri ve öğretmenleriyle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmalarını kendileri oluşturdukları ölçekle uygulamışlardır. Ölçekte öğretmenler ve ebeveynler için sanata verdikleri değer, çizimin çocuklara neler katabileceği ve çocuklarını çizim konusunda nasıl desteklediklerine dair; çocuklar için ise sanata verdikleri değer, çizim yaparken aileleri ya da diğer çocuklar tarafından nasıl desteklendikleri ve çizimin faydaları konusunda sorular mevcuttur. Araştırmanın amacı çocukların yaşları büyüdükçe okulda ve evde çizime ayırdıkları zamanın neden ve nasıl azaldığını ortaya koymaktır. Çalışma sonucunda, çizime olan ilginin kısıtlı zaman ve başka aktivitelere olan ilginin artmasından dolayı azaldığı, ailelerin ve öğretmenlerin çocukların daha az çizmelerini kötü bir şey olarak gördükleri belirlenmiş, katılımcılara yaşça büyümüş çocukların daha fazla resim yapması için önerileri sorulduğunda ise okuldan sonra resim kulüpleri, ders programına daha fazla resim dersi, daha çok resim yarışması ve ilham almak için sanat galerilerini gezmek ve daha kaliteli resim malzemeleri sunmak önerilmiştir. Genel olarak bakıldığında öğretmen, ebeveyn ve çocukların tutumlarının çocukların resim yapmaları konusunda kritik bir öneme sahip olduğu belirlenmiştir.

Doğru ve diğerleri (2006) tarafından yapılan “*Çocukların Resimlerindeki Aileyi Tanılama Durumlarının Değerlendirilmesi*” araştırmasında Goodenough-Harris İnsan Çiz Testi kullanılmıştır. Araştırma, 8-14 yaş grubu Konya ilinden 66, Almanya’nın Berlin şehrinden ise 58 öğrenciye uygulanmıştır. Aile algısının iki ülke arasında karşılaştırmalı olarak ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; her iki ülkede yaşayan çocukların resim çizme ve aileyi tanılama durumlarında kızların erkeklerden daha başarılı olduğu, yaş ilerledikçe aileyi tanıma düzeyinin yükseldiği ve kardeş sayısına göre aileyi tanıma puanlarının farklılaştığı görülmüştür.

Palmer, Farrar, Valle, Ghahary, Panella ve DeGraw (2000), “*An Investigation of the Clinical Use of the House-Tree-Person Projective Drawings in the Psychological Evaluation of Child Sexual Abuse*” adlı araştırmalarını New Jersey’de 47 cinsel istismara uğramış, 82 cinsel istismara uğramamış 4-17 yaş çocuklarıyla gerçekleştirmişlerdir. Çocuklara Ev-Ağaç-İnsan Çiz Testi (HTP) uygulanmış, çocuklardan ayrı ayrı kağıtlara ev-ağaç-insan çizmeleri istenmiştir. Cinsel istismar geçmişini ortaya çıkartmak için ise “Wolfe’s History of Victimization Form Coding Scheme” ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; Ev-Ağaç-İnsan Çiz testi cinsel istismara uğramış ve uğramamış çocuklar arasında anlamlı bir fark ortaya koymamıştır. Ev-Ağaç-İnsan Çiz Testi’nin istismar süreci konusunda güvenilir bilgi vermediği, çocukların cinsel istismar geçmişini ortaya koymak amacıyla kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir. Çocukların yaşlarının, cinsiyetlerinin ve sosyo-ekonomik düzeylerinin sonuçları etkileyebildiği düşünölmüş bu nedenle daha sonra yapılacak araştırmalarda birbirine daha benzer bir çalışma grubu oluşturulması önerilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntem, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Çocukların perspektifinden ailelerinin nasıl algılandığının öğrenilmesi amacıyla araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntem; bir durumu açıklamak, değerlendirmek ve olaylar arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla kullanılmaktadır (Başak, 2011). Bu çalışmada çocuklara “İnsanların hayvanlara, hayvanların da insanlara dönüştüğü masalları bilirsin. Tıpkı bu masallardaki gibi aileni de bir hayvan ailesi olarak düşün ve aileni ve kendini birer hayvan olarak çiz. Resmin bittiğinde masal da bitecek, ailen de insan olmaya devam edecek” yönergesi verilerek, çocuklardan ailelerini hayvan aileleri olarak çizmeleri istenmiş, elde edilen veriler, çizilen resimler ve aileler tarafından doldurulan “Aile Bilgi Formu” ile toplanmış, bu şekilde çocukların aile ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Ankara ilinde, 2011-2012 ve 2012-2013 eğitim öğretim yılında 19 adet resmî ve özel eğitim kurumunda okul öncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden 4-5-6 yaşındaki 316 çocuk oluşturmuştur. Araştırmaya katılacak çocuklar Ankara ilinin Çankaya, Mamak, Gölbaşı ve Etimesgut ilçelerinden seçkisiz olarak seçilmiştir. Rastgele seçilen okullarda, 4-5-6 yaşındaki çocukların ailelerine “Aile Bilgi Formu” gönderilmiş, formu dolduran ailelerin çocuklarına birebir oturumlarla resim çalışması yaptırılmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan toplam 316 çocuğun 315'inin annesinin sağ olduğu belirtilmiş, 1'inin ise sağ-ölü durumunu belirtmediği görülmüştür. Annelerin 303'ünün öz olduğu belirtilmiş, 13'ünde ise öz-üvey bilgisi verilmemiştir. Çalışma grubunu oluşturan 316 çocuğun 312'sinin ise babasının sağ olduğu, 2'sinin babasının ölü olduğu belirtilmiş, 2'inin ise sağ-ölü durumunu belirtmediği

görülmüştür. Babaların 300'ünün öz olduğu, 1'inin üvey olduğu belirtilmiş, 15'inde ise öz-üvey bilgisi verilmemiştir.

3.2.1. Çocukların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Tablo 3.2.1.1.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Yaş Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

<i>Cinsiyet</i>	<i>Yaş</i>						<i>Toplam</i>	
	<i>4 Yaş</i>		<i>5 Yaş</i>		<i>6 Yaş</i>		<i>n</i>	<i>%</i>
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>		
Kız	40	12,7	67	21,2	44	13,9	151	47,8
Erkek	35	11,1	71	22,5	59	18,7	165	52,2
Toplam	75	23,7	138	43,7	103	32,6	316	100,0

Tablo 3.2.1.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların yaş ve cinsiyetlerine göre dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.1.1. incelendiğinde çocukların 75'inin (% 23,7) 4 yaşında, 138'inin (% 43,7) 5 yaşında, 103'ünün (% 32,6) ise 6 yaşında olduğu görülmektedir. Çalışma grubuna alınan çocukların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında ise, 151'inin (% 47,8) kız, 165'inin (% 52,2) erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2.1.2. Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Okul Türüne Göre Dağılımları

<i>Okul Türü</i>	<i>Okul Türü</i>		<i>Çocuk Sayısı</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Resmî	8	42,1	127	40,2
Özel	11	57,9	189	59,8
Toplam	19	100,0	316	100

Tablo 3.2.1.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların okul türüne göre dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.1.2. incelendiğinde çocukların 127'sinin (% 40,2) resmî okula, 189'unun (% 59,8) ise özel okula devam ettiği görülmektedir.

3.2.2. Ailelerin Demografik Özellikleri

Tablo 3.2.2.1.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Annelerinin Yaşlarının Dağılımı

Yaş	n	%
21-30	46	14,6
31-40	219	69,3
41-50	48	15,2
Belirtilmemiş	3	0,9
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin yaşlarının dağılımı verilmiştir. Çalışma grubuna alınan çocukların annelerinin yaşlarının dağılımına bakıldığında, 46'sının (% 14,6) 21-30, 219'unun (% 69,3) 31-40, 48'inin (% 15,2) 41-50 yaş aralığında olduğu, 3'ünün (% 0,9) ise yaşının belirtilmediği görülmektedir.

Tablo 3.2.2.2.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Seviyesi	n	%
İlkokul	27	8,5
Ortaokul	13	4,1
Lise	45	14,2
Üniversite	161	50,9
Lisansüstü	68	21,5
Belirtilmemiş	2	0,6
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.2.2. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların annelerinin 27'sinin (% 8,5) ilkokul, 13'ünün (% 4,1) ortaokul, 45'inin (% 14,2) lise, 161'inin (% 50,9) üniversite, 68'inin (% 21,5) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. 2'sinin (% 0,6) ise eğitim durumu belirtilmemiştir.

Tablo 3.2.2.3.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Annelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

<i>Meslek</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Profesyonel Meslek Grupları	135	42,7
Ev Hanımı	93	29,4
Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları	31	9,8
Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler	23	7,3
Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	18	5,7
Hizmet ve Satış Elemanları	6	1,9
Serbest Meslek	3	0,9
Meslek Belirtilmemiş	3	0,9
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	2	0,6
Emekli	2	0,6
Toplam	316	100,0

Tablo 3.2.2.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin meslek dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.2.3. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların annelerinin 135'inin (% 42,7) profesyonel meslek gruplarına dahil olduğu, 93'ünün (% 29,4) ev hanımı olduğu, 31'inin (% 9,8) ise yardımcı profesyonel meslek gruplarına dahil olduğu görülmektedir (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 3.2.2.4.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Babalarının Yaşlarının Dağılımı

<i>Yaş</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
21-30	13	4,1
31-40	182	57,6
41-50	94	29,7
51-60	10	3,2
61-70	1	0,3
Belirtilmemiş	16	5,1
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.4.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının yaş dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.2.4. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların babalarının

13'ünün (% 4,1) 21-30, 182'sinin (% 57,6) 31-40, 94'ünün (% 29,7) 41-50, 10'unun (% 3,2) 51-60, 1'inin (% 0,3) 61-70 yaş aralığında olduğu, 16'sının (% 5,1) ise yaşının belirtilmediği görülmektedir.

Tablo 3.2.2.5.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

<i>Eğitim Seviyesi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İlkokul	20	6,3
Ortaokul	19	6,0
Lise	46	14,6
Üniversite	143	45,3
Lisansüstü	85	26,9
Belirtilmemiş	3	0,9
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.5.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.2.5. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların babalarının, 20'sinin (% 6,3) ilkokul, 19'unun (% 6,0) ortaokul, 46'sının (% 14,6) lise, 143'ünün (% 45,3) üniversite, 85'inin (% 26,9) ise lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. 3'ünün (% 0,9) ise eğitim durumu belirtilmemiştir.

Tablo 3.2.2.6.: Çalışma Grubuna Alınan Çocukların Babalarının Mesleklerine Göre Dağılımı

<i>Meslek</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Profesyonel Meslek Grupları	152	48,1
Serbest Meslek	40	12,7
Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler	34	10,8
Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları	33	10,4
Hizmet ve Satış Elemanları	19	6,0
Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	8	2,5
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	8	2,5
Meslek Belirtilmemiş	6	1,9
Silahlı Kuvvetler	5	1,6
Emekli	4	1,3
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	3	0,9

<i>Meslek</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları	2	0,6
Çalışmıyor	1	0,3
Babası Yok	1	0,3
Toplam	316	100,0

Tablo 3.2.2.6.'da çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının meslek dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.2.6. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların babalarının 152'sinin (% 48,1) profesyonel meslek grubuna dahil olduğu, 40'ının (% 12,7) serbest çalıştığı, 34'ünün (% 10,8) ise kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür grubuna dahil olduğu görülmektedir (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 3.2.2.7.: Ailedeki Birey Sayısının Dağılımı

<i>Kişi Sayısı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
2	3	0,9
3	71	22,5
4	89	28,2
5	76	24,1
6	58	18,4
7	19	6,0
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.7.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailelerinin birey sayılarının dağılımı verilmiştir. Tablo 3.2.2.7. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 3'ünün (% 0,9) ailesinin 2 kişiden, 71'inin (% 22,5) 3 kişiden, 89'unun (% 28,2) 4 kişiden, 76'sının (% 24,1) 5 kişiden, 58'inin (% 18,4) 6 kişiden, 19'unun (% 6,0) ise 7 kişiden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.2.2.8: Ailedeki Çocuk Sayısının Dağılımı

Çocuk Sayısı	n	%
1	134	42,4
2	152	48,1
3	25	7,9
4	3	0,9
5	2	0,6
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.8'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailelerindeki çocuk sayısı dağılımı verilmiştir. Tablo 3.2.2.8. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 134'ünün (% 42,4) tek çocuk, 152'sinin (% 48,1) 2 kardeş, 25'inin (% 7,9) 3 kardeş, 3'ünün (% 0,9) 4 kardeş, 2'sinin (% 0,6) ise 5 kardeş olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2.2.9.: Çalışma Grubunu Oluşturan Çocukların Kaçınıcı Çocuk Olduğunun Dağılımı

Sıra	n	%
1	210	66,5
2	79	25,0
3	17	5,4
4	3	0,9
5	2	0,6
İkiz	5	1,6
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.9'da çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki kaçınıcı çocuk olduklarının dağılımı verilmiştir. Tablo 3.2.2.9. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 210'unun (% 66,5) ailenin ilk çocuğu, 79'unun (% 25,0) ikinci çocuğu, 17'sinin (% 5,4) üçüncü çocuğu, 3'ünün (% 0,9) dördüncü çocuğu, 2'sinin (% 0,6) ise beşinci çocuğu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 5'inin (% 1,6) ise ikizi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2.2.10.: Ailede Birlikte Yaşama Durumuna Göre Dağılım

Birlikte Yaşam	n	%
Anne, Baba, Çocuklar	264	83,5
Anne, Baba, Çocuk, Akrabalar	19	6,0
Anne, Çocuklar	14	4,4
Anne, Baba, Çocuk (Abla/Ağabey Uzakta)	7	2,2
Anne, Çocuk, Akrabalar	6	1,9
Anne, Baba, Çocuklar, Bakıcı	5	1,6
Belirtilmemiş	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 3.2.2.10'da çalışma grubunu oluşturan çocukların ailede birlikte yaşama durumlarının dağılımları verilmiştir. Tablo 3.2.2.10. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 264'ünün (% 83,5) anne, baba, çocuklar olarak; 19'unun (% 6,0) anne, baba, çocuk ve akrabalar olarak; 14'ünün (% 4,4) anne, çocuklar olarak yaşadığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

“Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları (Familie in Tieren: Die Familiensituation im Spiegel der Kinderzeichnung)” Testi: 1950 yılında Almanya'da ortaya çıkan bu test, 1986 yılında Japon araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, 1993 yılında ise en son haline kavuşmuştur.

On bir yaşında ikiz erkek çocuklardan biri, annesi ve öğretmenin söz ettiği ilgisizlik, konsantrasyon bozukluğu, tembellik gibi sorunlardan dolayı bir kliniğe başvurmuştur. Yapılan psikolojik değerlendirmelere rağmen araştırmacılar daha çok bilgi edinme ihtiyacı duymuşlar ve çocuğun ailesini hayvan ailesi olarak çizmesini istemişlerdir. Çocuk; kendisini ve ikiz kardeşini resmetmiş, kendisini aslan olan kardeşinin üstünde bir bit olarak çizmiştir. Bu resim, araştırmacıların istedikleri bilgiyi edinmelerini sağlamış ve o tarihten sonra hayvan aileleri: çocukların resimlerinden aile durumları testi kliniklerde uygulanmaya başlanmıştır. (Gräser, 2011). Bu; projektif bir testtir ve çocukların aileleri, aileleriyle ilişkileri konusunda bilgi vermektedir.

Bu testte çocuklara “İnsanların hayvanlara, hayvanların da insanlara dönüştüğü masalları bilirsin. Tıpkı bu masallardaki gibi aileni de bir hayvan ailesi olarak düşün ve aileni ve kendini birer hayvan olarak çiz. Resmin bittiğinde masal da bitecek, ailen de insan olmaya devam edecek” yönergesi verilir ve ailelerini hayvan aileleri olarak çizmeleri istenir. Sonrasında çizim yapıları, çocuklar tarafından yapılan yorumlar, çizilen hayvanlara göre aile ilişkilerinin ortaya çıkartılması amaçlanır.

Testin değerlendirilmesinde çizilen hayvanlara, hayvanların ilişkisine, çocukların yorumlarına, çizgi yapısına, hayvanların çizilme sırasına, konumuna, çizilen hayvanların aynı mı farklı mı olduğuna, hayvanların gruplandırılmasına (masa başında, yuvada gibi), hayvanların boyutlarının gerçek boyutlarıyla karşılaştırılmasına, çizim yeteneğine, hayvan bilgisine, burç adı ya da lakap olup olmamasına bakılmaktadır.

Gräser (2011) değerlendirme yapılırken bakılan ölçütleri şu şekilde açıklamıştır:

İnce çizme alışkanlığı, çekingenlik, utangaçlık, alçakgönüllülük, dikkat ve korkuyla birlikte rahatlığı ve narinliği gösterir.

Kalın çizgi; sosyalliği, anlamlı yanıtları ve deneyimlerin bolluğunu gösterir. Ama aynı zamanda yüksek egoyu, aldırış etmemeyi, güvenliği ve istikrarı gösterir.

Sert çizgi (Bastırarak ve kalın) hayati olan kendine güvenin, duyularla ve zevkle eşleştirilmiş olduğu izlenimini verir. Güvenilirlik ve dayanma gücü, kişiliğin sağlamlığını ve kabalığını gösterebilir.

Yumuşak çizginin dört niteliği vardır: Düzen, gevşeklik, kalınlık, az bastırma.

Keskin çizgi (Bastırarak ve ince), çekingenliği, zayıflığı gösterir.

İnce/yumuşak çizgi de (Bastırmayarak ve ince) yumuşak bünyeyi ve dikkatli teması gösterir. Büyük hassasiyeti, duyumlara duyarlılığı, heyecanlılığı gösterir. Temizlik hastalığını, yemekte seçiciliği, hastalık hastalığını ve sık sık gürültüye ve belirli kokulara ayrıca sıcaklık değişikliklerine karşı aşırı duyarlılığı ifade eder. Yumuşak çizenler kararlarını sempati ve antipatiye göre verirler. Bir şey için çabuk parlayıp/heyecanlanıp, çabuk sönerler. Hem çabucak aferin diyebilirler, hemde çabukça eleştirebilirler. Abartıyı, değişikliği ve uç noktaları severler. Radikal olaylar onları etkilemez gibi görünür, ancak sonrasında ufak tefek şeyler için anormal tepkiler gösterebilirler. Duyarlıdırlar, zariftirler ve kaba şeyleri sevmezler.

Esneklik; Gerginlik araştırmasında esnek ve esnek olmayışa bakılır. Esnek çizgi, sallanıyorsa, yaylıysa, düz bir şekilde değilse ve aynı zamanda titretilmişse değilse. Esnek olmayan çizgiler de değişik olabilir. Mesela düzdür yani düzgündür ama akıcı ve yaylı değildir. Esnek olmayan çizgi ruhun fakirliği olarak nitelendirilir; ama eğer bastırarak ve esnekse bu canlılığa işarettir.

Eminlik; Bir insanın benliği emin olan/olmayan çizgilerle anlaşılır. Emin çizgide hareket sonuna kadar götürülür. Ancak çizgi kesik bile olsa emin olmadığı anlamına gelmez. Emin olmayan çizgi çoğu zaman titretilmiş gözükür. Emin çizgi sert, yoğun, sakin ve akıcıdır. Emin olmayan çizgi ise hep aynı gitmez. Bulanıktır, hareketlidir ve akıcı değildir. Emin çizgi kendine güveni, güçlülüğü ve durağanlığı gösterirken, tereddütlü çizgi güvensizliği ve dengezsizliği gösterir. Gergin olmayan ve güvensiz bir çizgi hep bir enerji yoksunluğunu ifade eder

Duraklama; duraklamanın olmadığı çizgiler umursamazlığı gösterirken, duraklama bir şeyin üzerinde daha çok düşünüldüğünü gösterir. Duraklayan ve emin çizgide frenleme özelliği gözükür. Duraklayan ve emin olmayan çizgi ise çekingenliği belirtir. Duraklamanın olmadığı çizgi daha mantıklı düşünmeyi, kendinden emin olmayı, pratik düşünmeyi, devamlılık ve bireyselliği gösterirken, duraklayan çizgi duygularıyla hareket etmeyi, anlık davranışlarda bulunmayı, anlık kararlar vermeyi gösterir.

Konturlama; Konturlamada şeklin etrafına bir sınır çizilir, nesneyi vurgular ve baskın zihinsel güçleri gösterir.

Gölgeleme; Nesnenin konturlamadaki gibi net bir şekilde ortaya çıkmasındansa, gölgeleme daha canlı, hayatî bir harekettir ve bu yöntemle dürtünün çoğunluğu görülebilir.

Tarama; Tarama, konturlama ve gölgeleme arasındadır. Entelektüellik ve dürtü dengelidir.

Karalama; Karalamak nesnenin içini doldurmaktır. Nesnenin içi doldurulur ancak gölgelemenin sebep olduğu gibi renklilik ya da dolgunluk değildir. Sert, yumuşak, keskin ve ince çizgilerden dolayı oluşan karalamalar vardır. Karalamada çizgi yapısının kalitesi sık sık artar. Karalama sırasında resmi çizen kişi daha çok dürtüye (sert ve keskin çizgi) ya da ruh haline (yumuşak ve ince çizgi) göre çizer. İsteğe bağlı olarak değil baskıya dayalı olarak çizer. Bu nedenle karalama sinirin

boşalması (sert ve keskin çizgi) ya da depresif ruh halinden uzaklaşmadır (yumuşak ve ince çizgi). Çizenin ruh halini ya da bireysel dürtüsünü gösterir.

Büyüklik; Büyüklik pozitif olarak; coşkuyu, heyecanı, cömertliği, dünya görüşünü ve özgüveni gösterir. Negatif olarak ise; süreksizliği, dalgınlığı, dikkatsizliği, coşkuyu, gerçekçilik eksikliğini, ukalalığı ve abartılı ya da çocukça özsaygıyı gösterir.

Küçüklük; Küçüklük dürtünün hükmetme yoluyla frenlenmesi ya da engellenmesidir. Güvensizliktir ve şu anlamlara gelir; sakın, dikkatli, ihtiyatlı, konsantre, tarafsız, titiz ve düşük seviyede kendine hakim olmaktır. Negatif olarak; dar kafalılık, bilgiçlik taslama, şüphe, hayal gücünden yoksunluk, zayıf özsaygı, aşağılık duygusunu ifade eder.

Hayvanların sırası; Eğer çizilen hayvanlar ailedeki kişilerin yaşına göre seçilirse, bilgi değeri kaybolur. Ancak bu şekilde onaylanan aile hiyerarşisi ortaya konuyor olabilir ya da aile içindeki hiyerarşiyi hiç sorgulamadan kabul etme olabilir. İlk çizilen ve son çizilen hayvan en çok anlama sahip olmalıdır. İlk çizilen hayvan, son çizilen hayvana göre daha spontan çizilmiştir. Anlam ve işaretleri görmek için; anne ve babanın hangi sırada olduklarına ,aynı şekilde, kardeşin ya da diğer aile üyelerinin sıralamada özel bir konuma koyulup koyulmadığına bakmak önemlidir.

Aile aynı hayvanlarla mı farklı hayvanlarla mı resmedilmiş; Aynı hayvanların çizilmesi, ailenin bir birlik olduğunu, birbirlerine ait olduklarını, aynı atmosferde yaşadıklarını gösterir –bu gerçekte olan ya da istenen durumdur-. Aynı hayvanlarla genellikle aynı yuva ifade edilir. Fiziksel olarak da benziyorlarsa, bu kişi insanların farklılıklarını görmemezlikten geliyor demektir, bu, zeka geriliği olan bireylerde görülür. Aynı zamanda güvene, birlikteliğe karşı özlem durumu gözlenebilir, o zaman aile yine aynı hayvanlarla çizilir. Bir diğeri, su, toprak ve hava hayvanı aynı aile için çizilirse, hepsi farklı bir yerde nefes alıyorsa, besleniyorsa ve dinleniyorsa ya da bu hayvanlar arasında belirgin bir düşmanlık ya da dostluk oluyorsa bu tür hayvanlar arasındaki ilişkilere çok dikkat edilmelidir (Kedi ve fare ya da köpek ve kedi gibi). Üçüncü bir seçenek ise ailenin farklı hayvanlarla çizilmesi, ama iki aile üyesinin aynı çizilmesidir. Aynı çizilen aile üyesi, mevcut olan ya da istenen benzerliği gösterebilir, ya da diğerlerinden ayrımı vurgulayabilir.

Hayvan ailesinin gruplandırılması; Gruplamanın çeşitli şekilleri vardır. Örneğin; Bir yuvanın üyesi olan aile üyeleri, sessizce bir masada oturanlar, arka arkaya gidenler, üst üste süzülenler, farklı yöne bakanlar, ya da resmi çizenin ya da başka bir aile üyesinin resmin merkezinde olması, resmi çizenin kendini dışarıda çizmesi ve izole etmesi. Eğer estetik bir duyguyla simetrik olarak belirlenmediyse, dağınık alan dağılımı; bilinçli ya da bilinçli olmayan eğilimi, hepsinin gereken yere koyulduğunu gösterir. Merkezi bir gruplama da; merkezdekinin özellikle bir anlamı vardır. Merkezi gruplamanın aksine dışa dönen gruplamalar nadirdir ve genellikle dağılan bir ailenin işaretidir.

Hayvan boyutunun gerçek hayata göre karşılaştırılması; Hayvanın resimdeki boyutuyla gerçek hayattaki boyutunun karşılaştırılması da anlamlı bir rol oynar. Büyüklüğü dikkate almak hangi aile üyelerinin çocuğun iç dünyasında nereye ait olduğu hakkında bilgi verir. Aynı zamanda büyüklükle, istenilenin mi gerçekliğin mi gösterildiği grafiksel olarak ortaya konabilir.

Hayvanların davranışlarının anlamı; Anlamlı davranış; özellikle hayvanın pozitif ve negatif karakteriyle ortaya konur. Bazen bir hayvanın olmayan karakteristik özellikleri çizildiği zaman ifade gücü yükselir. Örneğin; bir çocuğun bir kağıda ayıyı normal olarak çizerken, bir başka kağıda babasını boynuzlu bir ayı olarak çizmesi.

Hayvanın karakteri; Problem olan, hayvanın karakterini doğru bir şekilde ortaya koymaktır. Bunu yaparken dikkat etmemiz gerekir çünkü bazen hemen bir anlam çıkartmaya çalışırız. Bu yolda çocukların söylemleri, kendi kendine resmin oryantasyonunu ve başka bakış açılarını görmeyi sağlar.

Çizim yeteneği; Çocuklar resme başlamadan önce onlara nasıl çizdiklerinin hiçbir önemi olmadığı ve ne istiyorlarsa onu çizmeleri söylenmelidir.

Hayvan bilgisi; Çocuklar bazen hayvanlarla ilgili bir dersten ya da hayvanat bahçesine yapılan bir geziden etkilenip, resimlerinde o hayvanları kullanabilirler. Çocuğun hayvan bilgisi önemlidir çünkü ne kadar çok hayvan biliyorsa ailesini o kadar çeşitli hayvanlarla resmedecektir.

Bir hayvanla benzerlik; Bazen hayvanların fiziksel özellikleri de bir aile üyesine benzeyebilir. Bu durum çoğunlukla gerçektir. Örneğin; maymun yüzü, kanca burun, aslan yelesi vb.

Bir lakap adı olması; Hakaret ifade eden hayvanlarda aile üyesini ifade etmek için seçilmiş olabilir; süt kuzusu, maymun, aptal kaz vb.

Bir burç adı olması; Bazen burç adı olması da çocuğun o hayvanı kullanmasına sebep olabilir; koç, boğa, balık, yengeç, aslan vb.

Test, Türk çocuklarına daha önce Telmaç tarafından 2010 yılında “Sihirli Aile Çiz Testi” adıyla ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)” ile “Connors Öğretmen Derecelendirme Ölçeği”yle birlikte Adana ve Diyarbakır’da 200 tane 6 yaş çocuğuna uygulanmıştır.

Ankara’da yapılan çalışmada çocuklara çizdirilen resimler çocukların birbirlerinden etkilenmelerini engellemek ve objektifliği sağlamak amacıyla iki araştırmacı tarafından bireysel oturumlarda gerçekleştirilmiş; çocukların resimlerine dair çocukların yaptıkları yorumlar iki araştırmacı tarafından not edilmiş, sonrasında karşılaştırılmıştır.

“Aile Bilgi Formu”: Araştırmacı tarafından hazırlanan, 19 soruluk bu formda çalışmaya katılan çocukların ailelerinin demografik durumları ve aile ilişkileri hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır. Form; ailelerin yaş, eğitim ve meslek durumu, çocukların ebeveynleriyle, kardeşleriyle ve akrabalarıyla olan ilişkisi, ailedeki birey ve çocuk sayısı gibi sorulardan oluşmaktadır. Bu form ile çocukların aile yapısı, ilişkileri, özellikleri hakkında bilgi edinilmesi ve formla çocuklara çizdirilen resimler bir araya getirilerek, resimlerin analizinde kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.

“Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları (Familie in Tieren: Die Familiensituation im Spiegel der Kinderzeichnung) ölçeğinde geçerlik – güvenilirliğe bakılmıştır.

Belirli bir kültürde ve dilde geliştirilen bir ölçek, o ülkenin kültürünü, kavramlarını ve özelliklerini taşır. Bu nedenle aynı ölçeğin başka ülkelerde, kültürlerde uygulanabilmesi için uyarılma yapılması gerekir (Gözüm ve Aksayan, 2002) Bu nedenle ölçeğin standart bir ölçme aracı olabilmesi için geçerlik ve güvenilirliğinin olması gereklidir (Ercan ve Kan, 2004).

3.3.1. Geçerlik: Bir aracın geçerli olabilmesi için hem ölçtüğü konuyla ilişkili olması hem de bu konuyu hatasız ölçmesi gerekir (Gökçe, 2004). Geçerlik, bir testin “neyi” ne denli “doğru” ölçtüğüyle ilgilidir (Öner, 1997; Akt. Gülay, 2008) Yani

testin, ölçülmek istenen özelliği diğer özelliklerle karıştırmadan ne derece doğru ölçtüğüdür (Şen ve Arı, 2011). Ölçülen özelliğin farklı yapıları tanımlamaması ve istenilen noktaları ortaya koyması gereklidir (Baydur ve Eser, 2006). Geçerlik, test puanlarının kullanışlılığına ve anlamlılığına ilişkin kanıtlar toplanmasını gerektirir. Geçerlik çeşitleri şu şekildedir; dil geçerliği, kapsam geçerliği, ölçüt geçerliği, yapı geçerliği ve görünüş geçerliği (Özalp, 2010; Şen ve Arı, 2011).

Dil geçerliği: ölçek uyarılma çalışmasının ilk aşamasıdır. Dil geçerliğine bakılırken seçilen çevirmen, çeviri tekniği ve geri çeviri çok önemlidir (Gözüm ve Aksayan, 2002). Çeviri yapacak kişinin sadece her iki dili birden bilmesi yeterli değildir, iki kültürü de bilmesi gerekmektedir (Özalp, 2010).

Kapsam geçerliği: ölçeğin tamamının ve ölçekteki maddelerin amaca ne kadar hizmet ettiğidir (Şen ve Arı, 2011). Ölçüm gerecinin ölçümün amacıyla ilgili olmayan faktörlerden arınması demektir. Bu nedenle uzman görüşlerine başvurulması gerekir. Kapsam geçerliğinde genellikle sayısal değerlendirmelerden çok öznel değerlendirmeler yapılmaktadır (Baydur ve Eser, 2006).

Ölçüt geçerliği: ölçekten elde edilen puanlarla belirlenen kriter arasındaki gelecek veya o andaki ilişkinin incelenmesidir (Şen ve Arı, 2011). Ölçme aracının amaçlanan özelliği ne kadar başarıyla gösterdiğini belirlemeye yarar (Baydur ve Eser, 2006).

Yapı geçerliği: ölçeği ölçmede kullanılacak yapının tanımlanması, yapının altında yatan teoriden ölçekle ilgili sınanabilir hipotezler ortaya koymak, hipotezleri sınamak için istatistiki çalışmalar yapıp yorumlamalarda bulunmaktır (Şen ve Arı, 2011). Bir ölçüm aracının amacı doğrultusunda çalışıp çalışmadığını belirlemektir. Genellikle ölçeklerdeki yapının soyut ve karmaşık olması sebebiyle geçerliliği hiçbir zaman tam olarak sağlanamamaktadır. Yapı geçerliğinin belirlenmesinde faktör analizi, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi gibi istatistiksel yöntemler kullanılmaktadır (Baydur ve Eser, 2006).

Görünüş geçerliği ise: ölçme aracının neyi ölçtüğünün değil neyi ölçüyor gibi göründüğünün belirtilmesidir (Şen ve Arı, 2011). Ölçeğin ölçmek istediği özelliği ölçüyor gözükmesidir (Ercan ve Kan, 2004). Görünüş geçerliğindeki amaç; ölçüm için geliştirilen aracın konu için uygun olup olmadığına bakılmasıdır. Bu geçerlik

türünde sayısal değerlendirmeler değil öznel değerlendirmeler yapılmaktadır (Baydur ve Eser, 2006).

Yapılan çalışmada üç çeşit geçerliğe bakılmıştır:

Dil Geçerliği: Ölçeğin Almanca'dan Türkçe'ye çevirisi her iki dili bilen birbirinden bağımsız üç okul öncesi alanında uzman kişi tarafından yapılmış, sonrasında çeviriler arasında tutarlılığa bakılmış ve çeviri üzerinde uzlaşma sağlanmıştır. Ardından geri çeviri yöntemi kullanılmış ve ölçeğin Türkçe'den Almanca'ya çevrilmesi her iki dili ve kültürü bilen iki Almanca dili okutmanı tarafından yapılmıştır. En son aşamada ölçeğin orijinal Almanca ve geri çeviri Almanca maddeleri yan yana getirilmiş ve maddeler arasındaki benzerlikler iki uzman tarafından incelenmiştir. Bunun sonucunda orijinal Almanca maddeler ile geri çevirideki Almanca maddelerin birbirleriyle yüksek oranda uyum gösterdiği belirlenmiş, gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılmış; böylece kültürlerarası uygulamalarda sorun yaratabilecek durumların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Kapsam Geçerliği: Araştırmada Almanya'da çizilen hayvanlar belirlenmiş ve onların Türkiye'ye kültür açısından, anlam açısından aynı zamanda yaş grubu açısından uygun olup olmadığına dair okul öncesi eğitim alanında uzman iki kişinin görüşüne başvurulmuştur. Çizim yapısının, resimlerin değerlendirilmesine dair ise bu konuda uzman üç psikoloğun görüşüne başvurulmuş; kitapta sunulan maddelerin açıklamalarının çok seçenekli oluşu, çocuk resimlerinin yorumlanmasında aile öyküsü, çocuğun geçmiş yaşantısı ve deneyimleriyle birlikte projektif resimlerin yorumlanmasında süpervizyon altında kazanılmış bir tecrübe gerektiğinden, resimlerin değerlendirilmesine gidilmemesine karar verilmiştir.

Görünüş Geçerliği: Araştırmada kullanılan Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları Ölçeği, çocukların çizdiği resimlerden aile durumlarının incelenmesini amaçlamaktadır. Büyüköztürk (2012), ölçeğin görünüş geçerliğinin uzman görüşüyle değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle ölçeğin görünüş geçerliğini sağlamak amacıyla psikoloji ve çocuk resimleri konusunda iki uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Bunun sonucunda daha önce Almanya'da yapılan uygulama ile aynı ölçeğin Ankara'da yapılan uygulamasında çocukların ailelerini tıpkı masallardaki gibi hayvan aileleri olarak çizebildikleri,

araştırmacı tarafından verilen bu yönergeyi aldıkları ve çalışma sonucunda çizilen resimlerin aile durumlarının incelenmesi amacıyla kullanılabilereği görülmüştür.

3.3.2. Güvenirlik: Bir ölçme aracının değişik ölçümlerde aynı koşullar altında, benzer sonuçlar vermesi, o aracın güvenilir olduğunu gösterir. Güvenirlik, bir ölçümün, bir bilimsel açıklamanın ölçmek ya da açıklamak istediği şeyi tutarlı bir biçimde ve doğru olarak göstermesi, açıklamasıdır (Gökçe, 2004). Paralel formlar, test/tekrar test, gözlemciler arası güvenirlik, gözlemci içi güvenirlik, yarıya bölme ve Cronbach Alpha olmak üzere altı çeşidi vardır. Paralel form güvenirliğinde aynı kişilere iki farklı ölçek uygulanır ve aralarındaki korelasyona bakılır. Test/tekrar test güvenirliğinde aynı araştırma aynı kişilere benzer şartlar altında iki veya daha fazla kez uygulanır. Gözlemciler arası güvenirlik; tek bir formun iki uygulayıcı tarafından uygulanması ve aralarındaki korelasyona bakılmasıdır. Gözlemci içi güvenirlik; aynı uygulayıcının yaptığı birden fazla ölçümün uyum derecesidir. Yarıya bölme güvenirliğinde ölçekteki maddeler rastgele ikiye ayrılır, uygulamadan sonra her iki yarımın puanları hesaplanır. Cronbach alpha ise; yarıya bölmenin matematiksel anlamda eşdeğeridir (Aktürk ve Acemoğlu, 2012).

Yapılan çalışmada gözlemciler arası güvenirliğe bakılmıştır. Çocuklar resimlerini çizerken onlara yöneltilen resimlerine, resimlerinde ne çizdiklerine vb. dair sorular için puanlar verilemediğinden yalnızca çocuklar çizdikleri resimlere dair yorumlar yaparlarken verdikleri cevaplar, uygulama sırasında iki farklı araştırmacı tarafından not edilmiş ve sonrasında yapılan karşılaştırmada not edilen cevapların tutarlılık gösterdiği belirlenmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Çalışmanın başlangıç aşamasında kitap şeklindeki testin kullanılması için izin alınması amacıyla yazara ulaşılmaya çalışılmış, ulaşılamayınca yayınevinden gerekli izinler alınmıştır. Bunun yanı sıra çocuklara yapılacak çalışmanın uygunluğu bakımından etik kurul izni alınmıştır. Çalışmaya geçilmeden önce testin, testteki hayvanların kültür açısından, yaş açısından ve anlam açısından uygun olup olmadığının tespit edilmesi için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ardından rastgele seçilen okullara ailelerin doldurması için aile bilgi formları

bırakılmış, formları dolduran, izin veren ailelerin çocuklarına iki araştırmacı eşliğinde birebir oturumlarla “İnsanların hayvanlara, hayvanların da insanlara dönüştüğü masalları bilirsin. Tıpkı bu masallardaki gibi aileni de bir hayvan ailesi olarak düşün ve aileni ve kendini birer hayvan olarak çiz. Resmin bittiğinde masal da bitecek, ailen de insan olmaya devam edecek” yönergesi verilerek resimler çizdirilmiştir. Bu sırada çocukların kimleri çizdikleri ve çizim sıraları not edilmiştir. Araştırmanın ikinci etabında çocuklara hayvanların anlamları, niye o hayvan olarak çizdiği gibi sorular sorulmuş ve not edilmiştir. Çalışma süresince resmi yapmak istemeyen ya da “Ben hayvan çizememki” diyen çocuklar da olmuş, onlara da birebir bir hayvan çizmesi gerekmediği, isterse sadece bir şekil olarak da ifade edebileceği söylenmiştir. Çocukların resimlerini tamamlaması yaklaşık olarak yirmi dakika sürmektedir. Uygulama haftanın iki günü iki saatlik sürelerle yapılabilmüş, verilerin toplanması iki öğretim yılı sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 21.0 programı kullanılarak; betimsel istatistiklerle (frekans, yüzde dağılımları) birlikte, çocukların resimlerinin cinsiyete, okul türüne, anne ve babanın eğitim durumuna, ebeveynlerin mesleğine, ailedeki birey ve çocuk sayısına, çocukların anneleriyle ve babalarıyla olan ilişkilerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkartmak amacıyla ki-kare analizi yapılmış; ayrıca çocukların hayvanlara dair verdikleri cevaplara içerik analizi uygulanmıştır.

Çocuklar sanatı, sözsel iletişimin başlangıcı olarak görürler (Tillman, 2004). Resim, çocukların görsel kaynakları kullanarak bilgilerini, düşüncelerini anlamlandırmasıdır (Kress,1997, 2003; Akt. Hopperstad, 2008). Ancak resim tek başına anlamlı olmaz. Malchiodi (1998), çocuklarla resimleri hakkında konuşmanın gerekli olduğunu ifade eder. Çocuğun resimle ifade ettiği şeyi kişi anlamayabilir. Bu nedenle çocuğa resmini anlatma fırsatı vermek ona kendi bakış açısıyla çizdiği resmi açıklama olanağı verir (Bowker, 2007). Çocukların resimlerini yorumlarken analizler yalnızca yorumlayanın fikirlerini değil, çocuğun açıklamalarını da içermelidir (Tillman, 2004). Resim, çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri için bir araçtır. Ancak; çocuk ve yakın çevresi hakkında bilgi edinmek,

onlarla görüşme yapmak ve çocuğun yaptığı resim hakkında kendi yorumlarını almak önemlidir. Çocukların yaptıkları resimler çevreleriyle olan ilişkilerini yansıtan bir ayna gibidir. Bu nedenle çizdikleri resimler incelenmeli, aynı zamanda çizimleri üzerine konuşulmalıdır (Batı, 2012). Çocuklara resimlerini anlatma fırsatı vermenin öneminden dolayı resim uygulamasında, çocuklara çizdikleri resimlerle ilgili sorular sorulmuş ve sorulacak soruların belirlenmesinde uzman kanısından faydalanılmıştır. Çocuklara yöneltilen sorular şu şekildedir;

Kimi çiziyorsun?

Hangi hayvan olarak çiziyorsun?

Annemi / babamı vs. niye o hayvan olarak çiziyorsun?

O nasıl bir hayvan?

Annem / babam vs. nasıl biri?

Birlikte neler yapıyorsunuz?

Bu hayvanlar neredeler, ne yapıyorlar?

En sevdiğin hayvan nedir?

En sevdiğin renk nedir? şeklinde sorulardır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada Ankara ilinde yaşayan 4 – 5 ve 6 yaşındaki çocukların, ailelerini hayvan ailesi olarak çizmeleri istenerek, aile ilişkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bölümde aile bilgi formu ve çocukların çizdikleri resimlerden elde edilen bulgular ile bulgulara ilişkin tablolar ve resimlere ilişkin sonuçlar sunulmuştur.

4.1. Ailedeki İlişkiler

Tablo 4.1.1.: Aile İçinde Çocukla En Çok İlgilenen Kişilerin Dağılımı

<i>İlgilenen Kişi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Anne	176	55,7
Anne ve Baba	92	29,1
Baba	12	3,8
Anne ve Diğerleri	12	3,8
Anne, Baba ve Diğerleri	7	2,2
Belirtilmemiş	6	1,9
Tüm aile bireyleri	4	1,3
Aile Büyükleri	4	1,3
Kardeşler	3	0,9
Toplam	316	100

* Diğerleri; Anneanne, babaanne, dede, hala, teyze, enişte, kuzen ve bakıcıyı kapsamaktadır.

Tablo 4.1.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocuklarla aile içinde en çok ilgilenen kişilerin dağılımları verilmiştir. Tablo 4.1.1. incelendiğinde çalışmaya alınan 176 çocukla (% 55,7) aile içerisinde en çok ilgilenen kişinin anne, 92'si (% 29,1) ile en çok ilgilenen kişinin anne ve baba, 12'si (% 3,8) ile ise babanın ve anne ile diğerlerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.2.: Çocuğun Sorunlarını Kiminle Paylaştığının Dağılımı

<i>Paylaştığı Kişi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Anne	137	43,4
Anne ve Baba	120	38,0
Anne, Baba ve Diğerleri	17	5,4

<i>Paylaştığı Kişi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Baba	11	3,5
Anne ve Diğerleri	10	3,2
Tüm aile bireyleri	9	2,8
Belirtilmemiş	6	1,9
Kimse	3	0,9
Aile Büyükleri	3	0,9
Toplam	316	100

* Diğerleri; Anneanne, babaanne, dede, hala, teyze, enişte, kuzen ve bakıcıyı kapsamaktadır.

Tablo 4.1.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların sorunlarını paylaştıkları kişilerin dağılımları verilmiştir. Tablo 4.1.2. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 137'sinin (% 43,4) sorunlarını annesiyle, 120'sinin (% 38,0) anne ve babasıyla, 17'sinin (% 5,4) ise anne, baba ve diğer kişilerle paylaştığı görülmektedir.

Tablo 4.1.3.: Çocuk İle İlgili Alınacak Kararlarda Kimin Sözü'nün Geçtiğinin Dağılımı

<i>Sözü Geçen Kişi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Anne ve Baba	179	56,6
Anne	92	29,1
Baba	23	7,3
Herkes	9	2,8
Belirtilmemiş	7	2,2
Çocuğun Kendisi	2	0,6
Anne, Baba ve Diğerleri	2	0,6
Baba, Babaanne ve Dede	1	0,3
Anne ve Abla	1	0,3
Toplam	316	100

* Diğerleri; Anneanne, babaanne, dedeyi kapsamaktadır.

Tablo 4.1.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailelerinde çocukla ilgili alınacak kararlarda kimin sözünün geçtiğinin dağılımları verilmiştir. Tablo 4.1.3. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 179'unun (% 56,6) ailesinde anne ve

babanın, 92'sinin (% 29,1) annesinin, 23'ünün (% 7,3) ise babasının sözünün geçtiği görülmektedir.

Tablo 4.1.4.: Anneyle İlişkinin Dağılımı

<i>Anneyle İlişkisi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İyi	118	37,3
Her şeyini paylaşır	46	14,6
Çok bağılıdır	39	12,3
Belirtilmemiş	27	8,5
Oyun arkadaşı	20	6,3
Nazının geçtiği kişi	16	5,1
Bazen katı bazen oyun arkadaşı	16	5,1
Otoriter	12	3,8
İyi ama kardeşinden kıskanıyor	5	1,6
Rol modeli	4	1,3
Arkadaş gibiler	4	1,3
Temel ihtiyaçlarını karşılıyor	3	0,9
İyi ama fazla görüşmüyor	3	0,9
İyi ama biraz çekingen	2	0,6
Hiç sözünü dinlemiyor	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.1.4.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların anneleriyle ilişkilerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.1.4. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 118'inin (% 37,3) annesiyle ilişkisinin iyi olduğu, 46'sının (% 14,6) annesi ile her şeyi paylaştığı, 39'unun (% 12,3) ise annesine çok bağlı olduğu görülmektedir. 27'sinde (% 8,5) ise anneyle ilişki belirtilmemiştir.

Tablo 4.1.5.: Babayla İlişkinin Dağılımı

<i>Babayla İlişkisi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İyi	94	29,7
Oyun arkadaşı	69	21,8
Belirtilmemiş	29	9,2
İyi ama fazla görmüyor	27	8,5
Çok bağılıdır	20	6,3

Babayla İlişkisi	n	%
İyi ama biraz çekingen	14	4,4
Arkadaş gibiler	14	4,4
Otoriter	13	4,1
Rol modeli	10	3,2
Nazının geçtiği kişi	10	3,2
Her şeyini paylaşır, ödevlerini birlikte yapar	7	2,2
Hem iyi hem kötü	4	1,3
Babasıyla görüşmüyor	2	0,6
Babası yok	2	0,6
Pek anlayamıyor	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.1.5.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babaları ile ilişkilerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.1.5. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 94'ünün (% 29,7) babasıyla ilişkisinin iyi olduğu, 69'unun (% 21,8) babasıyla oyun arkadaşı olduğu, 27'sinin (% 8,5) babası ile ilişkisinin iyi olduğu ancak fazla görüşmedikleri görülmektedir. 29'unda (% 9,2) ise babayla ilişki belirtilmemiştir.

Tablo 4.1.6.: Kardeşle İlişkinin Dağılımı

Kardeşiyle İlişkisi	n	%
Kardeşi yok	132	41,8
İyi	47	14,9
Kıskançlık var ama iyi	37	11,7
Hem iyi hem kötü	31	9,8
Belirtilmemiş	18	5,7
Birlikte Aktivite Yaparlar Oyun Oynarlar	11	3,5
Koruyucu	8	2,5
İyi değil	8	2,5
En iyi arkadaşı	7	2,2
Pek paylaşımı yok	5	1,6
Rakip	5	1,6
İyi ama fazla görüşemiyor	4	1,3
Rol modeli	3	0,9
Toplam	316	100

Tablo 4.1.6.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların kardeşleri ile ilişkilerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.1.6. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 47'sinin (% 14,9) kardeşiyle ilişkisinin iyi olduğu, 37'sinin (% 11,7) kardeşiyle arasında kıskançlık olduğu ancak ilişkilerinin iyi olduğu, 31'inin (% 9,8) kardeşi ile ilişkisinin hem iyi hem kötü olduğu görülmektedir. 18'inde (% 5,7) ise kardeşiyle ilişki belirtilmemiştir.

Tablo 4.1.7.: Akrabalarla İlişkinin Dağılımı

<i>Akrabalarla İlişkisi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İyi	117	37,0
Belirtilmemiş	103	32,6
Onlarla vakit geçirmeyi sever	32	11,0
İyi ama fazla görmüyor	15	4,7
Hem iyi hem kötü	13	4,1
Nazının geçtiği kişidir	12	3,8
Birlikte aktivite yaparlar, oyun oynarlar	11	3,5
Çok düşkün	8	2,5
Mesafeli	3	0,9
Birlikte gezerler	1	0,3
Rol modeli	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.1.7.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların akrabaları ile ilişkilerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.1.7. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 117'sinin (% 37,0) akrabalarıyla ilişkisinin iyi olduğu, 32'sinin (% 10,1) akrabalarıyla vakit geçirmeyi sevdiği, 15'inin (% 4,7) akrabaları ile ilişkisinin iyi olduğu ama fazla görüşmediği görülmektedir. 103'ünde (% 32,6) ise akrabalarıyla ilişki belirtilmemiştir.

4.2. Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.2.1.: Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kedi	61	19,3

Hayvan Adı	n	%
Çizmemiş	29	9,2
Kelebek	23	7,3
Tavşan	23	7,3
Zürafa	17	5,4
Balık	13	4,1
Kuş	13	4,1
At	13	4,1
Köpek	13	4,1
Hayvan Olarak Çizilmemiş	13	4,1
Fil	8	2,5
Aslan	6	1,9
Dinozor	6	1,9
Tırtıl	5	1,6
Maymun	5	1,6
Kaplumbağa	4	1,3
Baykuş	4	1,3
Fare	3	0,9
İnek	3	0,9
Kaplan	3	0,9
Koyun	3	0,9
Zebra	3	0,9
Eşek	3	0,9
Diğer	42	13,3
Toplam	316	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygırı, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter.

Tablo 4.2.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.1. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 61'inin (% 19,3) annesini kedi olarak, 23'ünün (% 7,3) kelebek olarak, 23'ünün (% 7,3) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Çocukların 29'u (% 9,2) ise annesini çizmemiştir.

Tablo 4.2.2.: Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Aslan	50	15,8
Köpek	37	11,7
Çizmemiş	30	9,5
Kedi	18	5,7
Zürafa	18	5,7
Tavşan	13	4,1
Dinozor	13	4,1
Ayı	10	3,2
Kaplan	10	3,2
Hayvan Olarak Çizilmemiş	10	3,2
Kelebek	9	2,8
At	9	2,8
Balık	8	2,5
İnek	8	2,5
Kuş	8	2,5
Kaplumbağa	8	2,5
Fil	6	1,9
Maymun	4	1,3
Arı	4	1,3
Örümcek	3	0,9
Tırtıl	3	0,9
Çita	3	0,9
Yılan	3	0,9
Baykuş	3	0,9
Diğer	28	8,9
Toplam	316	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, koyun, zebra, kunduz, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.2.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.2. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 50'sinin (% 15,8) babasını aslan olarak, 37'sinin (% 11,7) köpek olarak, 18'inin (% 5,7) kedi olarak, 18'inin (% 5,7) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Çocukların 30'u (% 9,5) ise babasını çizmemiştir.

Tablo 4.2.3.: Kendisinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Hayvan Adı	n	%
Kedi	45	14,2
Çizmemiş	33	10,4
Köpek	22	7,0
Tavşan	21	6,6
Aslan	20	6,3
Kelebek	14	4,4
At	14	4,4
Hayvan Olarak Çizilmemiş	14	4,4
Zürafa	12	3,8
Dinozor	9	2,8
Balık	7	2,2
Kaplumbağa	7	2,2
Maymun	7	2,2
Kuş	7	2,2
Uğur Böceği	6	1,9
Çita	5	1,6
Fil	4	1,3
Örümcek	4	1,3
Baykuş	4	1,3
Yılan	4	1,3
Kaplan	4	1,3
Arı	3	0,9
Timsah	3	0,9
Ördek	3	0,9
Kuzu	3	0,9
Ayı	3	0,9
Kartal	3	0,9
Diğer	35	11,1
Toplam	316	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Kurt, köpekbalığı, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusuçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarası.

Tablo 4.2.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.3. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 45'inin (% 14,2) kendisini kedi olarak, 22'sinin (% 7,0) köpek

olarak, 20'sinin (% 6,3) ise aslan olarak çizdiği görülmektedir. Çocukların 33'ü (% 10,4) ise kendisini çizmemiştir.

Tablo 4.2.4.: Kardeşin (Kendisinden Küçük) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kardeşi Yok	224	70,9
Çizmemiş	10	3,2
Kedi	10	3,2
Köpek	6	1,9
Kelebek	5	1,6
Balık	5	1,6
Fare	4	1,3
Kaplumbağa	4	1,3
Aslan	4	1,3
Aslında Yok Ama Çizilmiş	4	1,3
Kuş	3	0,9
İnek	3	0,9
Kaplan	3	0,9
Fil	3	0,9
Tavşan	3	0,9
Hayvan Olarak Çizilmemiş	3	0,9
Diğer	22	7,0
Toplam	316	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Ahtapot, keçi, civciv, zürafa, eşek, baykuş, maymun, çita, at, kuzu, köstebek, ördek, domuz, solucan, ayı.

Tablo 4.2.4.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların kardeşlerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.4. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 10'unun (% 3,2) kardeşini kedi olarak, 6'sının (% 1,9) köpek olarak, 5'inin (% 1,6) kelebek, 5'inin (% 1,6) ise balık olarak çizdiği görülmektedir. Çocukların 10'u (% 3,2) ise kendisini çizmemiştir.

Tablo 4.2.5.: İkinci Kardeşin (Kendisinden Küçük) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İkinci Kardeş Yok	314	99,4
Kedi	1	0,3
Kaplan	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.5.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ikinci kardeşlerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.5. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 2'sinin ikinci kardeşi olduğu görülmektedir. 1'i (% 0,3) kaplan olarak, 1'i ise (% 0,3) kedi olarak çizmiştir.

Tablo 4.2.6.: Ablanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ablası Yok	242	76,6
Çizmemiş	8	2,5
Aslında Yok Ama Çizilmiş	7	2,2
Tavşan	6	1,9
Kedi	5	1,6
Kuş	5	1,6
Kelebek	5	1,6
Zürafa	4	1,3
Arı	4	1,3
At	3	0,9
Hayvan Olarak Çizilmemiş	1	0,3
Diğer	26	8,2
Toplam	316	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, balina, zebra, flamingo, dinazor, baykuş, kurbağa, civciv, kirpi, maymun, inek, karınca, köpek, balık, uğur böceği, kaplan, ayı, fil, kaplumbağa, yunus, aslan, fare

Tablo 4.2.6.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ablalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.6. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 6'sının (% 1,9) ablasını tavşan olarak, 5'inin (% 1,6) kedi olarak,

5'inin (% 1,6) kuş, 5'inin (% 1,6) ise kelebek olarak çizdiği görülmektedir. Çocukların 8'i (% 2,5) ise ablasını çizmemiştir.

Tablo 4.2.7.: İkinci Ablanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İkinci Ablası Yok	312	98,7
Çizilmemiş	1	0,3
Aslan	1	0,3
Yılan	1	0,3
Aslında Yok Ama Çizilmiş	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.7.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ikinci ablalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.7. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 2'sinin ikinci ablasını resmettiği görülmektedir. Bunlar; aslan (% 0,3) ve yılandır (% 0,3). Belirtilen her hayvan türünden birer tane çizilmiştir. Çocuklardan 1'i (% 0,3) ikinci ablasını çizmemiş, 1'i (% 0,3) ise ikinci ablası olmadığı halde resmetmiştir.

Tablo 4.2.8.: Üçüncü Ablanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Üçüncü Ablası Yok	315	99,7
Çizilmemiş	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.8.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların üçüncü ablalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.8. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların birinin üçüncü ablasının olduğu onunda ablasını resmetmediği görülmektedir.

Tablo 4.2.9.: Ağabeyin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ağabeyi Yok	257	81,3
Çizmemiş	9	2,8
Köpek	8	2,5
Aslında Yok Ama Çizilmiş	8	2,5
Kelebek	3	0,9
Hayvan Olarak Çizilmemiş	3	0,9
Diğer	28	8,9
Toplam	316	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Balık, arı, aslan, fare, kertenkele, kurt, dinazor, at, örümcek, kaplan, köpekbalığı, tavuskuşu, solucan, kedi, ördek, aslan, zürafa, salyangoz, tavşan, kuş, maymun, inek, çita.

Tablo 4.2.9.'da çalışma grubunu oluşturan çocukların ağabeylerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.9. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 8'inin (% 2,5) ağabeyini köpek olarak, 3'ünün (% 0,9) kelebek olarak, 2'sinin (% 0,6) aslan olarak, 2'sinin (% 0,6) kurt olarak, 2'sinin (% 0,6) örümcek olarak, 2'sinin (% 0,6) kaplan olarak, 2'sinin (% 0,6) kedi olarak çizdiği görülmektedir. Çocukların 9'u (% 2,8) ise ağabeyini çizmemiştir.

Tablo 4.2.10.: İkinci Ağabeyin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İkinci Ağabeyi Yok	307	97,2
Çizilmemiş	2	0,6
Kelebek	2	0,6
Gergedan	1	0,3
Kedi	1	0,3
Fil	1	0,3
Dinazor	1	0,3
Uğur Böceği	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.10.'da çalışma grubunu oluşturan çocukların ikinci ağabeylerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.10. incelendiğinde

çalışmaya alınan çocukların 7'sinin dayısını resmettiği görülmektedir. En çok çizilen hayvan 2 taneyle (% 0,6) kelebektir. Diğer çizilen hayvanlar; gergedan (% 0,3), kedi (% 0,3), fil (% 0,3), dinozor (% 0,3) ve uğur böceğidir (% 0,3). Belirtilen her hayvan türünden birer tane çizilmiştir.

Tablo 4.2.11.: Üçüncü Ağabeyin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Üçüncü Ağabey Yok	315	99,7
Zürafa	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.11.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların üçüncü ağabeylerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.11. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 1'inin üçüncü ağabeyinin olduğu; onu da zürafa olarak resmettiği görülmektedir (% 0,3).

Tablo 4.2.12.: Dedenin (Babanın Babası) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizilmemiş	306	96,8
Kuş	1	0,3
Köpek	1	0,3
Karga	1	0,3
Kelebek	1	0,3
Balık	1	0,3
Geyik	1	0,3
Solucan	1	0,3
Aslan	1	0,3
Tavşan	1	0,3
Goril	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.12.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların dedelerini (babanın babası) hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.12. incelendiğinde

çalışmaya alınan çocukların 10'unun dedesini (babanın babası) resminde çizdiği görülmektedir. Çizilen hayvanlar; kuş (% 0,3), köpek (% 0,3), karga (% 0,3), kelebek (% 0,3), balık (% 0,3), geyik (% 0,3), solucan (% 0,3), aslan (% 0,3), tavşan (% 0,3) ve gorildir (% 0,3). Belirtilen her hayvan türünden birer tane çizilmiştir.

Tablo 4.2.13.: Babaanneninin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizilmemiş	302	95,6
Kuş	2	0,6
Karga	1	0,3
Tavşan	2	0,6
Kedi	1	0,3
Tavus kuşu	1	0,3
Ahtapot	1	0,3
Balık	1	0,3
Kelebek	1	0,3
Aslan	1	0,3
At	1	0,3
Zebra	1	0,3
Hayvan Olarak Çizilmemiş	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.13.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babaannelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.13. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 14'ünün babaannesini resmettiği görülmektedir. 2'si (% 0,6) kuş olarak, 2'si (% 0,6) ise tavşan olarak çizmiştir. Çizilen diğer hayvanların hepsi birer tanedir. Bunlar; karga (% 0,3), kedi (% 0,3), balık (% 0,3), tavus kuşu (% 0,3), ahtapot (% 0,3), aslan (% 0,3), kelebek (% 0,3), at (% 0,3) ve zebra (% 0,3). 1 tanesi ise (% 0,3) hayvan olarak çizmemiştir.

Tablo 4.2.14.: Dedenin (Annenin Babası) Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizilmemiş	299	94,6
Kuş	1	0,3
Ayı	1	0,3
Aslan	1	0,3
At	1	0,3
Kedi	4	1,3
Dinozor	1	0,3
Tavuk	1	0,3
Arı	1	0,3
Kuzu	1	0,3
Piranha	1	0,3
Kelebek	1	0,3
Eşek	1	0,3
Hayvan Olarak Çizilmemiş	2	0,6
Toplam	316	100

Tablo 4.2.14.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların dedelerini (annenin babası) hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.14. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 17'sinin dedesini (annenin babası) çizdiği görülmektedir. En çok çizilen hayvan 4 taneyle (% 1,3) kedidir. Diğer çizilen hayvanlar; kuş (% 0,3), ayı (% 0,3), at (% 0,3), kelebek (% 0,3), dinozor (% 0,3), tavuk (% 0,3), aslan (% 0,3), arı (% 0,3), kuzu (% 0,3), piranha (% 0,3) ve eşektir (% 0,3). Belirtilen her hayvan türünden birer tane çizilmiştir. Katılımcıların 2'si ise (% 0,6) dedesini (annenin babası) hayvan olarak çizmemiştir.

Tablo 4.2.15.: Anneanneninin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizilmemiş	299	94,6
Tırtıl	1	0,3
Balina	1	0,3
Balık	1	0,3
Panda	1	0,3
Kaplumbağa	1	0,3

Hayvan Adı	n	%
Kedi	2	0,6
Akrep	1	0,3
Civciv	1	0,3
Baykuş	1	0,3
Kuzu	1	0,3
Yılan	1	0,3
İnek	1	0,3
Aslan	1	0,3
Eşek	1	0,3
Hayvan Olarak Çizilmemiş	2	0,6
Toplam	316	100

Tablo 4.2.15.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların anneannelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.15. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 17'sinin anneannesini resminde çizdiği görülmektedir. En çok çizilen hayvan 2 taneyle (%0,6) kedidir. Diğer çizilen hayvanlar; tırtıl (% 0,3), balina (% 0,3), balık (% 0,3), panda (% 0,3), kaplumbağa (% 0,3), akrep (% 0,3), civciv (% 0,3), baykuş (% 0,3), kuzu (% 0,3), yılan (% 0,3), inek (% 0,3), aslan (% 0,3) ve eşektir (% 0,3). Belirtilen her hayvan türünden birer tane çizilmiştir. Katılımcıların 2'si ise (% 0,6) anneannesini hayvan olarak çizmemiştir.

Tablo 4.2.16.: Dayının Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Hayvan Adı	n	%
Çizilmemiş	312	98,7
Fare	1	0,3
Balık	1	0,3
Köpek	1	0,3
Zürafa	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.16.'da çalışma grubunu oluşturan çocukların dayılarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.16. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 4'ünün dayısını resmettiği görülmektedir. Bunlar; fare (% 0,3),

balık (% 0,3), köpek (% 0,3) ve zürafadır (% 0,3). Belirtilen her hayvan türünden birer tane çizilmiştir.

Tablo 4.2.17.: Teyzenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizilmemiş	313	99,1
Kuş	1	0,3
Balık	1	0,3
Kaplumbağa	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.17.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların teyzelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.17. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 3'ünün teyzesini hayvan olarak çizdiği görülmektedir. Bunlar; balık (% 0,3), kuş (% 0,3) ve kaplumbağadır (% 0,3).

Tablo 4.2.18.: Halanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizilmemiş	313	99,1
Zürafa	1	0,3
Arı	1	0,3
At	1	0,3
Toplam	316	100

Tablo 4.2.18.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların halalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.18. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 1'inin (% 0,3) halasını zürafa olarak, 1'inin (% 0,3) arı olarak, 1'inin (% 0,3) ise at olarak çizdiği görülmektedir.

Tablo 4.2.19.: Bakıcının Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Bakıcısı Yok	306	96,8
Çizilmemiş	2	0,6
Kaplan	1	0,3
Kelebek	1	0,3
Tavşan	1	0,3
Fil	1	0,3
Fare	1	0,3
Hayvan Olarak Çizilmemiş	3	0,9
Toplam	316	100

Tablo 4.2.20.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların bakıcılarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.2.20. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 1'inin (% 0,3) bakıcısını kaplan olarak, 1'inin (% 0,3) kelebek olarak, 1'inin (% 0,3) tavşan olarak, 1'inin (% 0,3) fil olarak, 1'inin (% 0,3) ise fare olarak çizdiği görülmektedir. Çocuklardan 2'si (% 0,6) bakıcısını çizmemiş, 3'ü de (% 0,9) bakıcısını hayvan olarak çizmemiştir.

Çalışmaya katılan çocukların çizimlerinde annelerini en çok kedi, babalarını en çok aslan, kendilerini ise en çok kedi olarak çizdikleri görülmektedir. Burada kedi ve aslanın aynı familyadan gelmesi dikkat çekmektedir. Bu durum, çocuklardaki aile bilincinin ortaya koyulması açısından önemlidir. Çocuklar resimlerini yaparken uygulayıcıya "Ailemdeki herkesi aynı hayvan türünde çizeceğim; çünkü ailedeki kişiler aynı olur." diyerek de bunu ifade etmişlerdir. Gräser da (2011) ailenin aynı hayvanlarla çizilmesinin ailenin birlik olduğunu, birbirlerine ait olduklarını gösterdiğini belirtmiştir.

Çizilen aslan ve kediye dair çocukların yaptıkları yorumlara bakıldığında kedilerin daha çok zararsız, güzel, sevimli hayvanlar olarak tanımlandığı; aslanın ise daha çok güç sembolü olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu durum; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın'ın yaptıkları "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları (2007)" adlı araştırmayla da örtüşmektedir. Vefikuluçay ve diğerlerinin 236 lisansa devam eden

son sınıf öğrencisiyle yaptıkları bu araştırmaya göre Türk toplumunda erkekler kendilerini ailedeki gücün sembolü olarak görmekte, kadınlar da bu durumu kabullenmektedirler. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında bu görüşün aileden çocuklara da geçtiği; çocukların babalarını ailede güç ve iktidar sembolü olarak gördükleri görülmektedir.

Almanya'da 2000 çocukla yapılan aynı çalışmada ise çocuklar babalarını en çok fil; annelerini en çok kuş; kendilerini ise en çok yılan ve kuş olarak çizmişlerdir. Bu durumda kültürlerarası farklılıktan da söz edilebilir. Lark – Horovitz, Lewis ve Luca 'da (1973) dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan çocukların iklim, doğa manzaraları, hayvanlar ve bitkilerin seçimlerinde ve gösterimlerinde farklılıklar olabileceğini ifade etmişlerdir (Akt. Ayvalı, 1997). Artut'da (1990), çocukların resimlerinin değişik kültür, yaşam koşulları ve bireysel farklılıklardan etkilendiğini söylemiştir (Akt. Güvenç, 2005).

Çocukların aile resimlerinde anne-baba ve kardeşlerinin yanı sıra babaanne, dede, anneanne, hala, amca hatta bakıcı gibi başka kişileri de çizdikleri görülmüştür. Çocuklarla yapılan görüşmeler ve aile bilgi formundan elde edilen bilgiler ışığında bu kişilerin bir kısmının çocuklarla birlikte yaşadığı, dolayısıyla geniş aile yapısının bulunduğu, bir kısmının ise birlikte yaşamadığı halde çizildiği tespit edilmiştir. Bu durum, çocukların ebeveyn ve kardeşleri dışında önem verdikleri başka kişileri de resme dahil ettikleri anlamına gelebilir. Klepsch ve Logie'de (1982) çocukların aile çizimlerinde dede, nine, hala, amca ve diğer akrabalarını; zaman zaman ise arkadaşlarını ve evcil hayvanlarını da dahil edebileceklerini ifade etmişlerdir. Onlara göre çocuklar önemli kişileri resimlerine dahil etmektedirler.

4.3. Cinsiyete Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.3.1.: Cinsiyete Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvanlar	CİNSİYET					
	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kedi	37	24,5	24	14,5	61	19,3
Çizmemiş	9	6,0	20	12,1	29	9,2
Kelebek	15	9,9	8	4,8	23	7,3

CİNSİYET						
Çizilen Hayvanlar	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Tavşan	11	7,3	12	7,3	23	7,3
Zürafa	6	4,0	11	6,7	17	5,4
Balık	3	2,0	10	6,1	13	4,1
Kuş	5	3,3	8	4,8	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	7	4,6	6	3,6	13	4,1
At	7	4,6	6	3,6	13	4,1
Köpek	12	7,9	1	0,6	13	4,1
Fil	3	2,0	5	3,0	8	2,5
Aslan	2	1,3	4	2,4	6	1,9
Dinozor	1	0,7	5	3,0	6	1,9
Tırtıl	-	-	5	3,0	5	1,6
Maymun	2	1,3	3	1,8	5	1,6
Kaplumbağa	2	1,3	2	1,2	4	1,3
Baykuş	4	2,6	-	-	4	1,3
Fare	-	-	3	1,8	3	0,9
İnek	2	1,3	1	0,6	3	0,9
Kaplan	1	0,7	2	1,2	3	0,9
Koyun	1	0,7	2	1,2	3	0,9
Zebra	1	0,7	2	1,2	3	0,9
Eşek	-	-	3	1,8	3	0,9
Diğer	20	13,5	22	13,2	42	13,3
Toplam	151	100,0	165	100,0	316	100,0

$$X^2=21,594 \quad sd=7 \quad p=0,003$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygırını, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter.

Tablo 4.3.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların cinsiyetlerine göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.3.1. incelendiğinde 151 kız öğrenciden 37'sinin (% 24,5) annesini kedi, 15'inin (% 9,9) kelebek, 12'sinin ise (% 7,9) köpek olarak çizdiği görülmektedir. 165 erkek öğrenciden ise 24'ünün (% 14,5) annesini kedi, 12'sinin (% 7,3) tavşan, 11'inin ise (% 6,7) zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Cinsiyete göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.3.2.: Cinsiyete Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Çizilen Hayvanlar</i>	<i>CİNSİYET</i>					
	<i>Kız</i>		<i>Erkek</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Aslan	21	13,9	29	17,6	50	15,8
Köpek	26	17,2	11	6,7	37	11,7
Çizmemiş	14	9,3	16	9,7	30	9,5
Kedi	13	8,6	5	3,0	18	5,7
Zürafa	10	6,6	8	4,8	18	5,7
Tavşan	6	4,0	7	4,2	13	4,1
Dinozor	1	0,7	12	7,3	13	4,1
Ayı	2	1,3	8	4,8	10	3,2
Kaplan	2	1,3	8	4,8	10	3,2
Hyv.Olr. Çz.	3	2,0	7	4,2	10	3,2
Kelebek	8	5,3	1	0,6	9	2,8
At	7	4,6	2	1,2	9	2,8
Balık	4	2,6	4	2,4	8	2,5
İnek	3	2,0	5	3,0	8	2,5
Kuş	4	2,6	4	2,4	8	2,5
Kaplumbağa	2	1,3	6	3,6	8	2,5
Fil	1	0,7	5	3,0	6	1,9
Maymun	2	1,3	2	1,2	4	1,3
Arı	3	2,0	1	0,6	4	1,3
Tırtıl	2	1,3	1	0,6	3	0,9
Örümcek	-	-	3	1,8	3	0,9
Çita	-	-	3	1,8	3	0,9
Yılan	2	1,3	1	0,6	3	0,9
Baykuş	3	2,0	-	-	3	0,9
Diğer	12	8,4	16	9,6	28	8,9
Toplam	151	100,0	165	100,0	316	100,0

$$X^2=25,725 \quad sd=7 \quad p=0,001$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir;Timsah, köpekbalığı, gergedan, kartal, domuz, ördek, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, koyun, zebra, kunduz, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.3.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların cinsiyetlerine göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.3.2. incelendiğinde 151 kız öğrenciden 26'sının (% 17,2) babasını köpek, 21'inin (% 13,9) aslan,

13'ünün ise (% 8,6) kedi olarak çizdiği görülmektedir. 165 erkek öğrenciden ise 29'unun (% 17,6) babasını aslan, 12'sinin (% 7,3) dinazor, 11'inin ise (% 6,7) köpek olarak çizdiği görülmektedir. Cinsiyete göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.3.3.: Cinsiyete Göre Kendisinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvanlar	CİNSİYET					
	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kedi	42	27,8	3	1,8	45	14,2
Çizmemiş	13	8,6	20	12,1	33	10,4
Köpek	9	6,0	13	7,9	22	7,0
Tavşan	15	9,9	6	3,6	21	6,6
Aslan	1	0,7	19	11,5	20	6,3
Hyv.Olr. Çz.	4	2,6	10	6,1	14	4,4
Kelebek	11	7,3	3	1,8	14	4,4
At	6	4,0	8	4,8	14	4,4
Zürafa	4	2,6	8	4,8	12	3,8
Dinazor	-	-	9	5,5	9	2,8
Balık	5	3,3	2	1,2	7	2,2
Kaplumbağa	4	2,6	3	1,8	7	2,2
Maymun	1	0,7	6	3,6	7	2,2
Kuş	4	2,6	3	1,8	7	2,2
Uğur Böceği	6	4,0	-	-	6	1,9
Çita	1	0,7	4	2,4	5	1,6
Örümcek	2	1,3	2	1,2	4	1,3
Fil	1	0,7	3	1,8	4	1,3
Baykuş	3	2,0	1	0,6	4	1,3
Yılan	2	1,3	2	1,2	4	1,3
Kaplan	-	-	4	2,4	4	1,3
Arı	2	1,3	1	0,6	3	0,9
Timsah	-	-	3	1,8	3	0,9
Ördek	2	1,3	1	0,6	3	0,9
Kuzu	2	1,3	1	0,6	3	0,9
Ayı	1	0,7	2	1,2	3	0,9
Kartal	1	0,7	2	1,2	3	0,9
Diğer	9	6,3	26	15,6	35	11,0
Toplam	151	100,0	165	100,0	316	100,0

$$X^2=40,286 \quad sd=7 \quad p=0,00$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Ahtapot, kurt, balina, karınca, köpekbalığı, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusufçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.3.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların cinsiyetlerine göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.3.3. incelendiğinde 151 kız öğrenciden 42'sinin (% 27,8) kendisini kedi, 15'inin (% 9,9) tavşan, 11'inin ise (% 7,3) kelebek olarak çizdiği görülmektedir. 165 erkek öğrenciden ise 19'unun (% 11,5) kendisini aslan, 13'ünün (% 7,9) köpek, 9'unun ise (% 5,5) dinazor olarak çizdiği görülmektedir. Cinsiyete göre kendisinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Mott (1954), 5 yaş altındaki çocuklarda birtakım cinsiyet farklılıklarının görüldüğünü belirtmiştir. Yapılan çalışmada cinsiyete göre çizilen hayvanlara bakıldığında kız çocukların annelerini kedi, babalarını köpek, kendilerini kedi; erkek çocukların ise annelerini kedi, babalarını aslan, kendilerini ise aslan olarak çizdikleri görülmektedir. Kız çocuklar kendilerini anneleriyle, erkek çocuklar ise kendilerini babalarıyla benzer çizmişlerdir. Burada çocukların kendilerini hemcinsleriyle benzer çizme eğiliminde oldukları söylenebilir. Bu sonuç Telmaç'ın (2010) araştırmasıyla farklılık göstermektedir. Telmaç'ın yaptığı uygulamada kız çocuklar annelerini en çok zürafa, babalarını aslan, kendilerini aslan; erkek çocuklar ise annelerini kedi, babalarını aslan, kendilerini kedi olarak çizmişlerdir. Bu sonuca göre çocuklar kendilerini karşı cinsiyetle aynı hayvan olarak çizme eğilimindedirler. Levy ve Levy'de gençlerle yaptıkları 2000 hayvan çizimi üzerine yaptıkları çalışmada kız ve erkeklerin farklı hayvanlar çizdiklerini belirlemişlerdir. Buna göre; erkekler daha çok yılan, balık ve at; kızlar ise kedi, tavşan ve köpek çizmektedirler (Yavuzer, 2007).

4.4. Okul Türü ve Cinsiyete Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.4.1.: Okul Türü ve Cinsiyete Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvanlar	RESMÎ OKUL						ÖZEL OKUL					
	Kız		Erkek		Toplam		Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	7	13,7	9	11,8	16	12,6	30	30,0	15	16,9	45	23,8
Çizmemiş	3	5,9	5	6,6	8	6,3	6	6,0	15	16,9	21	11,1
Kelebek	11	21,6	4	5,3	15	11,8	4	4,0	4	4,5	8	4,2
Tavşan	3	5,9	8	10,5	11	8,7	8	8,0	4	4,5	12	6,3
Kuş	3	5,9	7	9,2	10	7,9	2	2,0	1	1,1	3	1,6
Zürafa	-	-	6	7,9	6	4,7	6	6,0	5	5,6	11	5,8
At	-	-	2	2,6	2	1,6	7	7,0	4	4,5	11	5,8
Köpek	5	9,8	1	1,3	6	4,7	7	7,0	-	-	7	3,7
Balık	2	3,9	4	5,3	6	4,7	1	1,0	6	6,7	7	3,7
Hyv. Olr. Çz.	3	5,9	3	3,9	6	4,7	4	4,0	3	3,4	7	3,7
Fil	2	2,9	2	2,6	4	3,1	1	1,0	3	3,4	4	2,1
Aslan	-	-	3	3,9	3	2,4	2	2,0	1	1,1	3	1,6
Dinozor	-	-	2	2,6	2	1,6	1	1,0	3	3,4	4	2,1
Baykuş	-	-	-	-	-	-	4	4,0	0	0	4	2,1
Maymun	1	2,0	1	1,3	2	1,6	1	1,0	2	2,2	3	1,6
Kaplumbağa	1	2,0	-	-	1	0,8	1	1,0	2	2,2	3	1,6
Tırtıl	-	-	2	2,6	2	1,6	-	-	3	3,4	3	1,6
Eşek	-	-	3	3,9	3	2,4	-	-	-	-	-	-
Kaplan	-	-	-	-	-	-	1	1,0	2	2,2	3	1,6
Diğer	10	19,8	14	18,2	24	19,2	14	14,0	16	17,6	30	15,6
Toplam	51	100,0	76	100,0	127	100,0	100,0	100,0	89	100,0	189	100,0

$$X^2=15,136 \quad sd=7 \quad p=0,034$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, fare, kurbağa, karınca, inek, su aygırı, koyun, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, zebra, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter.

Tablo 4.4.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların okul türü ve cinsiyetlerine göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.4.1. incelendiğinde resmî okula devam eden 51 kız öğrenciden 11'inin (% 21,6) annesini kelebek olarak, 7'sinin (%13,7) kedi olarak, 5'inin ise (% 9,8) köpek olarak çizdiği görülmektedir. Resmî okula devam eden 76 erkek öğrenciden ise 9'u

(% 11,8) annesini kedi olarak, 8'i (% 10,5) tavşan olarak, 7'si (% 9,2) ise kuş olarak çizmiştir. Toplama bakıldığında resmî okula devam eden 127 öğrencinin 16'sının (%12,6) annesini kedi olarak, 15'inin (% 11,8) kelebek olarak, 11'inin (% 8,7) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Resmî okula devam eden 8 öğrenci (% 6,3) ise annesini çizmemiştir. Çalışma grubunu oluşturan, özel okula devam eden çocukların annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımına bakıldığında ise; özel okula devam eden 100 kız öğrenciden 30'unun (% 30,0) annesini kedi olarak, 8'inin (%8,0) tavşan olarak, 7'sinin ise (% 7,0) köpek ve at olarak çizdiği görülmektedir. Özel okula devam eden 89 erkek öğrenciden ise 15'i (% 16,9) annesini kedi olarak, 6'sı (% 6,7) balık olarak, 5'i (% 5,6) ise zürafa olarak çizmiştir. Toplama bakıldığında özel okula devam eden 189 öğrencinin 45'inin (% 23,8) annesini kedi olarak, 12'sinin (% 6,3) tavşan olarak, 11'erin (% 5,8) ise zürafa ve at olarak çizdiği görülmektedir. Özel okula devam eden 21 öğrenci (% 11,1) ise annesini çizmemiştir. Okul türüne göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.4.2.: Okul Türüne ve Cinsiyete Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvanlar	RESMÎ OKUL						ÖZEL OKUL					
	Kız		Erkek		Toplam		Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aslan	6	11,8	16	21,1	22	17,3	15	15,0	13	14,6	28	14,8
Köpek	7	13,7	5	6,6	12	9,4	19	19,0	6	6,7	25	13,2
Çizmemiş	5	9,8	6	7,9	11	8,7	9	9,0	10	11,2	19	10,1
Hyv. Olr. Çz.	1	2,0	2	2,6	3	2,4	2	2,0	5	5,6	7	3,7
Kedi	3	5,9	1	1,3	4	3,1	10	10,0	4	4,5	14	7,4
Zürafa	3	5,9	3	3,9	6	4,7	7	7,0	5	5,6	12	6,3
Dinozor	-	-	3	3,9	3	2,4	1	1,0	9	10,1	10	5,3
Tavşan	3	5,9	3	3,9	6	4,7	3	3,0	4	4,5	7	3,7
Ayı	2	3,9	5	6,6	7	5,5	-	-	3	3,4	3	1,6
Kaplan	-	-	6	7,9	6	4,7	2	2,0	2	2,2	4	2,1
At	1	2,0	1	1,3	2	1,6	6	6,0	1	1,1	7	3,7
Kelebek	5	9,8	-	-	5	3,9	3	3,0	1	1,1	4	2,1
Kaplumbağa	1	2,0	2	2,6	3	2,4	1	1,0	4	4,5	5	2,6
İnek	1	2,0	2	2,6	3	2,4	2	2,0	3	3,4	5	2,6
Kuş	2	3,9	3	3,9	5	3,9	2	2,0	1	1,1	3	1,6

Çizilen Hayvanlar	RESMÎ OKUL						ÖZEL OKUL					
	Kız		Erkek		Toplam		Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Balık	2	3,9	2	2,6	4	3,1	2	2,0	2	2,2	4	2,1
Fil	-	-	4	5,3	4	3,1	1	1,0	1	1,1	2	1,1
Arı	3	5,9	-	-	3	2,4	-	-	1	1,1	1	0,5
Baykuş	-	-	-	-	-	-	3	3,0	-	-	3	1,6
Diğer	6	11,8	12	15,6	18	14,1	12	12,0	14	15,6	26	13,6
Toplam	51	100,0	76	100,0	127	100,0	100	100,0	89	100,0	189	100,0

$$X^2=17,228 \quad sd=7 \quad p=0,016$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, örümcek, tırtıl, timsah, gergedan, çita, kartal, ördek, maymun, domuz, yılan, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, goril, su aygırı, koyun, zebra, kunduz, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut.

Tablo 4.4.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların okul türü ve cinsiyetlerine göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.4.2. incelendiğinde resmî okula devam eden 51 kız öğrenciden 7'sinin (% 13,7) babasını köpek olarak, 6'sının (% 11,8) aslan olarak, 5'inin ise (% 9,8) kelebek olarak çizdiği görülmektedir. Resmî okula devam eden 76erkek öğrenciden ise 16'sı (% 21,1) babasını aslan olarak, 6'sı (% 7,9) kaplan olarak, 5'erin (% 6,6) ise köpek ve ayı olarak çizmiştir. Toplama bakıldığında resmî okula devam eden 127 öğrencinin 22'sinin (% 17,3) babasını aslan olarak, 12'sinin (% 9,4) köpek olarak, 7'sinin (% 5,5) ise ayı olarak çizdiği görülmektedir. Resmî okula devam eden 11 öğrenci (% 8,7) ise babasını çizmemiştir. Çalışma grubunu oluşturan, özel okula devam eden çocukların annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımına bakıldığında ise; özel okula devam eden 100 kız öğrenciden 19'unun (% 19,0) babasını köpek olarak, 15'inin (% 15,0) aslan olarak, 10'unun ise (%10,0) kedi olarak çizdiği görülmektedir. Özel okula devam eden 89 erkek öğrenciden ise 13'ü (% 14,6) babasını aslan olarak, 9'u (% 10,1) dinazor olarak, 6'sı (% 6,7) ise köpek olarak çizmiştir. Toplama bakıldığında özel okula devam eden 189 öğrencinin 28'inin (% 14,8) babasını aslan olarak, 25'inin (% 13,2) köpek olarak, 14'ünün (% 7,4) ise kedi olarak çizdiği görülmektedir. Özel okula devam eden 19 öğrenci (% 10,1) ise babasını çizmemiştir. Okul türüne göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.4.3.: Okul Türüne ve Cinsiyete Göre Kendisini Hangi Hayvan Olarak Çizdiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvanlar	RESMÎ OKUL						ÖZEL OKUL					
	Kız		Erkek		Toplam		Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	10	19,6	-	-	10	7,9	32	32,0	3	3,4	35	18,5
Çizmemiş	4	7,8	8	10,5	12	9,4	9	9,0	12	13,5	21	11,1
Köpek	1	2,0	7	9,2	8	6,3	8	8,0	6	6,7	14	7,4
Tavşan	7	13,7	2	2,6	9	7,1	8	8,0	4	4,5	12	6,3
Aslan	1	2,0	10	13,2	11	8,7	-	-	9	10,1	9	4,8
Hyv. Olr. Çz.	1	2,0	2	2,6	3	2,4	3	3,0	8	9,0	11	5,8
At	1	2,0	4	5,3	5	3,9	5	5,0	4	4,5	9	4,8
Kelebek	8	15,7	-	-	8	6,3	3	3,0	3	3,4	6	3,2
Zürafa	2	3,9	3	3,9	5	3,9	2	2,0	5	5,6	7	3,7
Dinozor	-	-	5	6,6	5	3,9	-	-	4	4,5	4	2,1
Balık	1	2,0	1	1,3	2	1,6	4	4,0	1	1,1	5	2,6
Kuş	2	3,9	3	3,9	5	3,9	2	2,0	-	-	2	1,1
Kaplumbağa	2	3,9	1	1,3	3	2,4	2	2,0	2	2,2	4	2,1
Maymun	1	2,0	2	2,6	3	2,4	-	-	4	4,5	4	2,1
Uğur Böceği	2	3,9	-	-	2	1,6	4	4,0	-	-	4	2,1
Baykuş	-	-	-	-	-	-	3	3,0	1	1,1	4	2,1
Timsah	-	-	3	3,9	3	2,4	-	-	-	-	-	-
Ördek	2	3,9	1	1,3	3	2,4	-	-	-	-	-	-
Kuzu	-	-	-	-	-	-	2	2,0	1	1,1	3	1,6
Diğer	6	11,9	21	27,3	27	19,8	13	13,0	22	24,2	35	18,5
Toplam	51	100,0	76	100,0	127	100,0	100	100,0	89	100,0	189	100,0

$$X^2=21,414 \quad sd=7 \quad p=0,003$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, fil, kurt, ahtapot, arı, örümcek, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, yılan, goril, salyangoz, çita, ejderha, civciv, yusufçuk, geyik, ayı, tavuskuşu, kartal, tilki, eşek, deve, kaplan, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.4.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların okul türü ve cinsiyetlerine göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.4.3. incelendiğinde resmî okula devam eden 51 kız öğrenciden 10'unun (% 19,6) kendisini kedi olarak, 8'inin (% 15,7) kelebek olarak, 7'sinin ise (% 13,7) tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Resmî okula devam eden 76 erkek öğrenciden ise 10'u (% 13,2) kendisini aslan olarak, 7'si (%9,2) köpek olarak, 5'i (% 6,6) ise

dinozor olarak çizmiştir. Toplama bakıldığında resmî okula devam eden 127 öğrencinin 11'inin(% 8,7) kendisini aslan olarak, 10'unun (%7,9) kedi olarak, 9'unun (% 7,1) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Resmî okula devam eden 12 öğrenci (% 9,4) ise kendisini çizmemiştir. Çalışma grubunu oluşturan, özel okula devam eden çocukların annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımına bakıldığında ise; özel okula devam eden 100 kız öğrenciden 32'sinin (% 32,0) kendisini kedi olarak, 8'erinin (% 8,0) tavşan ve köpek olarak, 5'inin ise (% 7,0) at olarak çizdiği görülmektedir. Özel okula devam eden 89 erkek öğrenciden ise 9'u (% 10,1) kendisini aslan olarak, 6'sı (%6,7) köpek olarak, 5'i (% 5,6) ise zürafa olarak çizmiştir. Toplama bakıldığında özel okula devam eden 189 öğrencinin 35'inin (% 18,5) kendisini kedi olarak, 14'ünün (% 7,4) köpek olarak, 12'sinin (% 6,3) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Özel okula devam eden 21 öğrenci (% 11,1) ise kendisini çizmemiştir. Okul türüne göre kendisinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çocukların resimleri; gittikleri okullar ve ülkelerindeki sanattan etkilenir. Sanata az önem verilen ülkelerde çocuklar basit çizimler yaparlar (Wales, 1990; Akt. Dağlıoğlu ve diğerleri, 2010). Çocukların hayvanlarla ilgili düşüncelerini; yaşadıkları toplum, onları yetiştirenler, medya ve çocuğun bir evcil hayvanı olup olmaması belirler. Anastasi ve Foley'in 1938 yılında, 159 hintli çocukla yaptıkları araştırma da bu görüşleri destekler niteliktedir. Bu araştırmada, çocuklardan bir hayvan çizmeleri istenmiştir. Bunun sonucunda çizilen hayvanların çocukların ev ortamından ve okuldaki deneyimlerinden etkilendiği ortaya koyulmuştur. Bunun yanı sıra erkek çocukların en çok at, kız çocukların ise en çok kuzu, inek, kuş ve tavşan çizdikleri görülmüştür (Tunncliffe ve diğerleri, 2008).

Yapılan çalışmada da elde edilen bulgular ışığında okul türüne göre çocukların çizdikleri hayvanlara bakıldığında resmî okulda da özel okulda da annenin en çok kedi, babanın en çok aslan olarak çizildiği görülmüş, kendilerine bakıldığında ise resmî okulda en çok aslan, özel okulda ise kedi olarak çizdikleri görülmüştür. Ancak genel olarak çizilen hayvanlara bakıldığında özel okullarda hayvan çeşitliliğinin arttığı; resmî okullardan farklı olarak tavus kuşu, kirpi, fok balığı, kunduz gibi hayvanlar çizildiği görülmektedir. Özel okullarda hayvan çeşitliliğinin

fazla olması bu okullara devam eden çocukların hem aileleri tarafından hem de okul tarafından daha fazla hayvanla tanıştırılmış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu durumu Tunncliffe, Boulter ve Reiss (2007) da vurgulamıştır. Onlara göre çocukların daha fazla hayvan bilmeleri sınıflardaki dekorasyonla ilgili olduğu gibi bazı okulların çocukları evcil, çiftlik ve orman hayvanlarıyla ilgili müzelere, hayvanat bahçelerine, çiftliklere ve doğa merkezlerine götürmeleriyle de alakalıdır (Tunncliffe ve diğerleri, 2007). Dolayısıyla araştırmalar göstermektedir ki okul dışındaki hayvanlarla ilgili deneyimler çocukların daha fazla hayvan tanımasını sağlamaktadır (Falk ve Dierking, 2010). Özer (2009) de özel ve devlet okullarında çocuklara sunulan materyaller, sanata ayrılan zaman ve uyarılma düzeyinin farklılığından dolayı çocukların çizimlerinde farklılıklar olduğunu belirtmiştir.

4.5. Yaş Grubuna Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.5.1.: Yaş Grubuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Çizilen Hayvan</i>	4 YAŞ		5 YAŞ		6 YAŞ	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Kedi	14	18,7	34	24,6	13	12,6
Çizmemiş	13	17,3	11	8,0	5	4,9
Kelebek	2	2,7	10	7,2	11	10,7
Tavşan	5	6,7	9	6,5	9	8,7
Zürafa	8	10,7	6	4,3	3	2,9
Kuş	-	-	4	2,9	9	8,7
Hyv. Olr. Çz.	3	4,0	7	5,1	3	2,9
Balık	1	1,3	6	4,3	6	5,8
At	3	4,0	6	4,3	4	3,9
Köpek	2	2,7	6	4,3	5	4,9
Fil	3	4,0	5	3,6	-	-
Dinozor	5	6,7	-	-	1	1,0
Baykuş	-	-	4	2,9	-	-
Aslan	2	2,7	1	0,7	3	2,9
Zebra	-	-	-	-	3	2,9
Fare	-	-	-	-	3	2,9
Kaplan	-	-	3	2,2	-	-
Diğer	14	18,7	26	18,2	25	24,8
Toplam	75	100	138	100	103	100,0

$$X^2=26,842 \quad sd=14 \quad p=0,020$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Kurbağa, karınca, inek, kaplumbağa, köpekbalığı, tırtıl, su aygırı, koyun, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, maymun, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, eşek, panter.

Tablo 4.5.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların yaş grubuna göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.5.1. incelendiğinde 4 yaşındaki 75 öğrencinin 14'ünün (% 18,7) annesini kedi olarak, 8'inin (% 10,7) zürafa olarak, 5'lerinin (% 6,7) ise tavşan ve dinazor olarak çizdiği görülmektedir. 4 yaşındaki 13 öğrenci (% 17,3) ise annesini çizmemiştir. 5 yaşındaki 138 öğrencinin 34'ünün (% 24,6) annesini kedi olarak, 10'unun (% 7,2) kelebek olarak, 9'unun (% 6,5) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. 5 yaşındaki 11 öğrenci (% 8,0) ise annesini çizmemiştir. 6 yaşındaki 103 öğrencinin 13'ünün (% 12,6) annesini kedi olarak, 11'inin (% 10,7) kelebek olarak, 9'unun (% 8,7) ise kuş olarak çizdiği görülmektedir. 6 yaşındaki 5 öğrenci (% 4,9) ise annesini çizmemiştir. Yaş grubuna göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.5.2.:Yaş Grubuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Çizilen Hayvan</i>	4 YAŞ		5 YAŞ		6 YAŞ	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Aslan	12	16,0	14	10,1	24	23,3
Köpek	13	17,3	17	12,3	7	6,8
Çizmemiş	13	17,3	11	8,0	6	5,8
Kedi	4	5,3	14	10,1	-	-
Zürafa	2	2,7	14	10,1	2	1,9
Ayı	2	2,7	1	0,7	7	6,8
Tavşan	1	1,3	6	4,3	6	5,8
Dinazor	4	5,3	6	4,3	3	2,9
Kelebek	-	-	6	4,3	3	2,9
Hyv. Olr. Çz.	4	5,3	5	3,6	1	1,0
Kaplan	3	4,0	2	1,4	5	4,9
At	2	2,7	5	3,6	2	1,9
Kuş	-	-	4	2,9	4	3,9

Çizilen Hayvan	4 YAŞ		5 YAŞ		6 YAŞ	
	n	%	n	%	n	%
Kaplumbağa	1	1,3	4	2,9	3	2,9
Balık	1	1,3	3	2,2	4	3,9
İnek	3	4,0	1	0,7	4	3,9
Fil	1	1,3	3	2,2	2	1,9
Maymun	1	1,3	3	2,2	-	-
Baykuş	-	-	3	2,2	-	-
Diğer	8	10,5	16	11,5	20	19,7
Toplam	75	100,0	138	100,0	103	100,0

$$X^2=37,500 \quad sd=14 \quad p=0,001$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, tırtıl, örümcek, timsah, gergedan, çita, kartal, ördek, domuz, arı, yılan, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, koyun, zebra, kunduz, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.5.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların yaş grubuna göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.5.2. incelendiğinde 4 yaşındaki 75 öğrencinin 13'ünün (% 17,3) babasını köpek olarak, 12'sinin (% 16) aslan olarak, 4'erinin (% 5,3) ise dinazor ve kedi olarak çizdiği görülmektedir. 4 yaşındaki 4 öğrenci (% 5,3) ise babasını çizmemiştir. 5 yaşındaki 138 öğrencinin 17'sinin (% 12,3) babasını köpek olarak, 14'erinin (% 10,1) aslan, kedi ve zürafa olarak, 6'şarınının (% 4,3) ise kelebek, tavşan ve dinazor olarak çizdiği görülmektedir. 5 yaşındaki 11 öğrenci (% 8,0) ise babasını çizmemiştir. 6 yaşındaki 103 öğrencinin 24'ünün (% 23,3) babasını aslan olarak, 7'şerinin (% 6,8) köpek ve ayı olarak, 6'sınının (% 5,8) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. 6 yaşındaki 6 öğrenci (% 5,8) ise babasını çizmemiştir. Yaş grubuna göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.5.3.: Yaş Grubuna Göre Kendilerini Hangi Hayvan Olarak Çizdiklerinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	4 YAŞ		5 YAŞ		6 YAŞ	
	n	%	n	%	n	%
Kedi	14	18,5	24	17,4	7	6,8
Çizmemiş	13	17,3	11	8,0	9	8,7
Köpek	2	2,7	12	8,7	8	7,8

Tavşan	3	4,0	9	6,5	9	8,7
At	3	4,0	8	5,8	3	2,9
Aslan	5	6,7	8	5,0	7	6,8
Kelebek	1	1,3	7	5,1	6	5,8
Hyv. Olr. Çz.	6	8,0	7	5,1	1	1,0
Zürafa	4	5,3	6	4,3	2	1,9
Balık	-	-	5	3,6	2	1,9
Dinozor	2	2,7	2	1,4	5	4,9
Kuş	-	-	2	1,4	5	4,9
Uğur Böceği	1	1,3	3	2,2	2	1,9
Kaplumbağa	1	1,3	3	2,2	3	2,9
Maymun	2	2,7	3	2,2	2	1,9
Çita	-	-	2	1,4	3	2,9
Örümcek	1	1,3	-	-	3	2,9
Kaplan	3	4,0	-	-	1	1,0
Baykuş	1	1,3	3	2,2	-	-
Timsah	-	-	-	-	3	2,9
Diğer	13	17,3	23	16,4	22	21,0
Toplam	75	100,0	138	100,0	103	100,0

$$X^2=34,200 \quad sd=14 \quad p=0,002$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Kurt, ahtapot, arı, köpekbalığı, fil, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, ördek, yılan, goril, salyangoz, ejderha, civciv, kuzu, yusufoçuk, geyik, ayı, tavuskuşu, kartal, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasası.

Tablo 4.5.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların yaş grubuna göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.5.3. incelendiğinde 4 yaşındaki 75 öğrencinin 14'ünün (% 18,7) kendisini kedi olarak, 5'sinin (% 6,7) aslan olarak, 4'ünün (% 5,3) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. 4 yaşındaki 13 öğrenci (% 17,3) ise babasını çizmemiştir. 5 yaşındaki 138 öğrencinin 24'ünün (% 17,4) kendisini kedi olarak, 12'sinin (% 8,7) köpek olarak, 9'unun (% 6,5) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. 5 yaşındaki 11 öğrenci (% 8,0) ise kendisini çizmemiştir. 6 yaşındaki 103 öğrencinin 9'unun (% 8,7) kendisini tavşan olarak, 8'inin (% 7,8) köpek olarak, 7'serinin (% 6,8) ise aslan ve kedi olarak çizdiği görülmektedir. 6 yaşındaki 9 öğrenci (% 8,7) ise kendisini çizmemiştir. Yaş

grubuna göre kendisinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Yaş grubuna göre çizilen hayvanlara bakıldığında 4-5 yaş gruplarının annelerini kedi, babalarını köpek, kendilerini ise kedi olarak; 6 yaş grubunun ise annelerini kedi, babalarını aslan, kendilerini tavşan olarak çizdikleri görülmektedir. Buna göre 4-5 yaş grubunda en çok çizilen hayvanlarda bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu sonuç; Yılmaz'ın (2009) "Cinsel İstismara Uğramış ve Uğramamış 6-12 Yaş Grubundaki Çocukların Aile Resmi Çizimleri, Davranış Sorunları ve Ailelerin İşlevsel Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmasında çocukların yaş bakımından Kinetik Aile Çizimlerinin farklılık göstermemesiyle örtüşmektedir. Ancak bu çalışmadan farklı olarak çocukların hayvan çizimlerinde 6 yaşta farklılık olduğu belirlenmiştir.

Yapılan çalışmada çocukların yaş gruplarına göre çizdikleri hayvan figürlerinin biçimlerinde de farklılık olduğu görülmüştür. Örneğin; 4 yaşta çizilen hayvanlar daha çok karalama şeklindeyken, 5 yaştan itibaren çizilen figürlerin anlaşılır olmaya başladığı, 6 yaşta ise figürlerin belli olduğu görülmüştür. Piaget' de (1969) çocukların zihinsel gelişimiyle çizimlerinin gelişimi arasında bir bağlantı olduğunu, dolayısıyla çocuklar büyüdükçe çizimlerinin daha detaylı ve gerçekçi bir hâl aldığını vurgulamıştır. Özel (2005)' de çocukların dört yaşlarında tanınabilecek biçimler çizmeye başladıklarını ancak onların ne olduklarının kesin olarak söylemenin zor olduğunu, 5 yaştan itibaren ise ev, ağaç, insan gibi çocukların çizdikleri biçimlerin ne olduğu konusunda net bir düşünceye sahip olabileceğimizi ifade etmiştir. Çocukların resimlerinin gelişim evrelerini inceleyen araştırmacılara göre de çocukların resimleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. Örneğin; Luquet beş yaşındaki bir çocuğun çizimine ne yapacağına karar vererek başladığını ancak çizgileri doğru yerleştiremediğini, ancak sekiz yaşındaki bir çocuğun bakış açısından gördüklerini çizdiğini ifade etmiştir (Özel, 2005). Bunun yanı sıra Kellert (1996), 9-12 yaş çocuklarıyla yaptığı araştırmasında çocukların yaşları büyüdükçe doğaya olan ilgilerinin arttığını, bununla birlikte hayvanlara dair ilgilerinin de arttığını belirtmiştir. Yli-Panula ve Matikainen (2014) de öğrenci ve stajyer öğretmenlerle yaptıkları çalışmada bilinen hayvan türlerinin yaşla birlikte arttığını ortaya koymuşlardır.

Çalışmaya alınan çocuklarda çizilen hayvanlarda 4-5 yaş grubunda bir farklılık görülmezken, 6 yaş grubunda farklılıklar olması çocukların büyümeleriyle birlikte hayvanları aile bireyleriyle özdeşleştirmelerindeki farklılık ve alınan eğitimin değişmesi ve yaşın büyümesiyle birlikte hayvan dağarcığının genişlemesiyle ifade edilebilir.

4.6. Ebeveynlerin Durumuna Göre Çizilen Hayvanlar

Annesi ölü ve üvey olan hiçbir çocuk çalışmaya katılmadığından annenin durumuna göre çizilen hayvanlara dair bir frekans ve yüzde dağılımı yapılmamıştır. Babanın durumuna göre çizilen hayvanlar ise aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.6.1.: Babanın Durumuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Anne Hayvan	Babanın Durumu													
	Sağ		Ölü		Belirtilmemiş		Öz		Üvey		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	61	19,6	-	-	-	-	58	19,3	-	-	3	20,0	61	19,3
Çizmemiş	29	9,3	-	-	-	-	29	9,7	-	-	-	-	29	9,2
Kelebek	23	7,4	-	-	-	-	21	7,0	-	-	2	13,3	23	7,3
Tavşan	23	7,4	-	-	-	-	21	7,0	-	-	2	7,3	23	7,3
Zürafa	17	5,4	-	-	-	-	17	5,7	-	-	-	-	17	5,4
Kuş	13	4,2	-	-	-	-	13	4,3	-	-	-	-	13	4,1
At	13	4,2	-	-	-	-	13	4,3	-	-	-	-	13	4,1
Köpek	13	4,2	-	-	-	-	13	4,3	-	-	-	-	13	4,1
Balık	12	3,8	1	50,0	-	-	13	4,3	-	-	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	12	3,8	1	50,0	-	-	13	4,3	-	-	-	-	13	4,1
Fil	7	2,2	-	-	1	50,0	7	2,3	-	-	1	6,7	8	2,5
Aslan	6	1,9	-	-	-	-	5	1,7	-	-	1	6,7	6	1,9
Dinozor	6	1,9	-	-	-	-	6	2,0	-	-	-	-	6	1,9
Tırtıl	5	1,6	-	-	-	-	3	1,0	-	-	2	13,3	5	1,6
Maymun	5	1,6	-	-	-	-	5	1,7	-	-	-	-	5	1,6
Baykuş	4	1,3	-	-	-	-	3	1,0	-	-	1	6,7	4	1,3
Kaplumbağa	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
İnek	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Kaplan	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Koyun	3	1,0	-	-	-	-	2	0,7	-	-	1	6,7	3	0,9
Zebra	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9

Anne Hayvan	Babanın Durumu													
	Sağ		Ölü		Belirtilmemiş		Öz		Üvey		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Eşek	3	1,0	-	-	-	-	2	0,7	1	100,0	-	-	3	0,9
Fare	2	0,6	-	-	1	50,0	2	0,7	-	-	1	6,7	3	0,9
Diğer	42	12,6	-	-	-	-	41	13,7	-	-	1	6,7	42	13,3
Toplam	312	100,0	2	100,0	2	100,0	300	100,0	1	100,0	15	100,0	316	100,0

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygır, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter.

Tablo 4.6.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının durumuna göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.6.1. incelendiğinde babası sağ olan 61 çocuğun (%19,6) annesini kedi, 23'ünün (% 7,4) kelebek ve tavşan, 17'sinin (% 5,4) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Babası sağ olmayan 1 çocuk (% 50,0) ise annesini balık olarak çizmiştir. Babası öz olan 58 (% 19,3) çocuk annesini kedi, 21'eri (% 7,0) kelebek ve tavşan, 17'si (% 5,7) ise zürafa olarak çizmiştir. Babası üvey olan 1 çocuk (% 100) ise annesini eşek olarak çizmiştir.

Tablo 4.6.2.: Babanın Durumuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Baba Hayvan	Babanın Durumu													
	Sağ		Ölü		Belirtilmemiş		Öz		Üvey		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aslan	50	16,0	-	-	-	-	49	16,3	-	-	1	6,7	50	15,8
Köpek	37	11,9	-	-	-	-	36	12,0	-	-	1	6,7	37	11,7
Çizmemiş	28	9,0	1	50,0	1	50,0	28	9,3	1	100,0	1	6,7	30	9,5
Kedi	18	5,8	-	-	-	-	17	5,7	-	-	1	6,7	18	5,7
Zürafa	17	5,4	-	-	1	50,0	16	5,3	-	-	2	13,3	18	5,7
Tavşan	13	4,2	-	-	-	-	10	3,3	-	-	3	20,0	13	4,1
Dinozor	13	4,2	-	-	-	-	13	4,3	-	-	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	10	3,2	-	-	-	-	10	3,3	-	-	-	-	10	3,3
Ayı	10	3,2	-	-	-	-	9	3,0	-	-	1	6,7	10	3,2
Kaplan	10	3,2	-	-	-	-	10	3,3	-	-	-	-	10	3,2

Babanın Durumu														
Baba	Sağ		Ölü		Belirtilmemiş		Öz		Üvey		Belirtilmemiş		Toplam	
Hayvan	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kelebek	9	2,9	-	-	-	-	9	3,0	-	-	-	-	9	2,8
At	9	2,9	-	-	-	-	9	3,0	-	-	-	-	9	2,8
İnek	8	2,6	-	-	-	-	7	2,3	-	-	1	6,7	8	2,5
Kuş	8	2,6	-	-	-	-	8	2,7	-	-	-	-	8	2,5
Kaplumbağa	8	2,6	-	-	-	-	8	2,7	-	-	-	-	8	2,5
Balık	7	2,2	1	50,0	-	-	8	2,7	-	-	-	-	8	2,5
Fil	6	1,9	-	-	-	-	5	1,7	-	-	1	6,7	6	1,9
Maymun	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
Arı	4	1,3	-	-	-	-	3	1,0	-	-	1	6,7	4	1,3
Baykuş	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Örümcek	3	1,0	-	-	-	-	2	0,7	-	-	1	6,7	3	0,9
Tırtıl	3	1,0	-	-	-	-	2	0,7	-	-	1	6,7	3	0,9
Çita	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Yılan	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	28	9,0	-	-	-	-	28	9,3	-	-	-	-	28	8,7
Toplam	312	100,0	2	100,0	2	100,0	300	100,0	1	100,0	15	100,0	316	100,0

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, koyun, zebra, kunduz, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.6.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının durumuna göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.6.2. incelendiğinde babası sağ olan 50 çocuğun (% 16,0) babasını aslan, 37'sinin (% 11,9) köpek, 18'inin (% 5,8) ise kedi olarak çizdiği görülmektedir. Babası sağ olmayan 1 çocuk (% 50,0) ise babasını balık olarak çizmiştir. Babası öz olan 49 çocuk (% 16,3) babasını aslan, 36'sı (% 12,0) köpek, 17'si (% 5,7) ise kedi olarak çizmiştir. Babası üvey olan 1 çocuk (% 100,0) ise babasını çizmemiştir.

Tablo 4.6.3.: Babanın Durumuna Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Babanın Durumu														
Kendi	Sağ		Ölü		Belirtilmemiş		Öz		Üvey		Belirtilmemiş		Toplam	
Hayvan	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	45	14,4	-	-	-	-	44	14,7	-	-	1	6,7	45	14,2

Babanın Durumu														
Kendi Hayvan	Sağ		Ölü		Belirtilmemiş		Öz		Üvey		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Çizmemiş	30	9,6	1	50,0	2	100,0	31	10,3	-	-	2	13,3	33	10,4
Köpek	22	7,1	-	-	-	-	22	7,3	-	-	-	-	22	7,0
Tavşan	21	6,7	-	-	-	-	19	6,3	-	-	2	13,3	21	6,6
Aslan	20	6,4	-	-	-	-	19	6,3	-	-	1	6,7	20	6,3
Hyv. Olr. Çz.	14	4,5	-	-	-	-	13	4,3	-	-	1	6,7	14	4,4
Kelebek	14	4,5	-	-	-	-	14	4,7	-	-	-	-	14	4,4
At	14	4,5	-	-	-	-	13	4,3	-	-	1	6,7	14	4,4
Zürafa	12	3,8	-	-	-	-	11	3,7	-	-	1	6,7	12	3,8
Dinozor	9	2,9	-	-	-	-	8	2,7	-	-	1	6,7	9	2,8
Kaplumbağa	7	2,2	-	-	-	-	7	2,3	-	-	-	-	7	2,2
Maymun	7	2,2	-	-	-	-	7	2,3	-	-	-	-	7	2,2
Kuş	7	2,2	-	-	-	-	7	2,3	-	-	-	-	7	2,2
Balık	6	1,9	1	50,0	-	-	7	2,3	-	-	-	-	7	2,2
Uğur Böceği	6	1,9	-	-	-	-	5	1,7	-	-	1	6,7	6	1,9
Çita	5	1,6	-	-	-	-	5	1,7	-	-	-	-	5	1,6
Kaplan	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
Fil	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
Örümcek	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
Baykuş	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
Yılan	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3	-	-	-	-	4	1,3
Kartal	3	1,0	-	-	-	-	2	0,7	-	-	1	6,7	3	0,9
Arı	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Timsah	3	1,0	-	-	-	-	2	0,7	-	-	1	6,7	3	0,9
Ördek	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Kuzu	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Ayı	3	1,0	-	-	-	-	3	1,0	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	35	11,2	-	-	-	-	32	10,6	1	100,0	2	13,3	35	11,0
Toplam	312	100,0	2	100,0	2	100,0	300	100,0	1	100,0	15	100,0	316	100,0

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusuçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.6.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının durumuna göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.6.3. incelendiğinde babası sağ olan 45 çocuğun (% 14,4) kendisini kedi, 22'sinin (% 7,1) köpek, 21'inin (% 6,7) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Babası sağ

olmayan 1 çocuk (% 50,0) ise kendisini balık olarak çizmiştir. Babası öz olan 44 çocuk (% 14,7) kendisini kedi, 22'si (% 7,3) köpek, 19'arı (% 6,3) ise tavşan ve aslan olarak çizmiştir. Babası üvey olan 1 çocuk (% 100,0) ise kendisini eşek olarak çizmiştir.

Çalışmaya katılan çocuklardan annesi sağ olmayan ya da üvey olan yoktur. Ancak Babası ölü olan bir çocuk ve babası üvey olan bir çocuk çalışmaya katılmıştır. Babası sağ olmayan çocuğun babasına resminde yer vermesi, babası üvey olan çocuğun ise babasına resminde yer vermemesi önemli bir ayrıntıdır. Bu çalışmada babası üvey olan çocuğun babasına resminde yer vermemesi, Metin'in (2009) parçalanmış ailelerin resimlerinde, çocuğun babasına özlem duymasından kaynaklı babasını resmetmesine dair sonuçla örtüşmemektedir. Babası sağ olmayan çocuğun babasına resminde yer vermesi de çocuk tarafından istenilen durumu yansıtıyor olabilir. Batı da (2012) çocuklar birlikte yaşamadıkları bir ebeveyni resimlerinde yansıtıyorlarsa ailenin parçalanmış olmasını kabullenemediklerinden dolayı olabileceğini ve çocukların bazen buldukları koşulları olduğu gibi yansıtmadıklarını, onun yerine istedikleri durumu yansıttıklarını ifade etmiştir.

4.7. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.7.1.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Annenin Eğitim Düzeyi							
	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	15	17,6	46	20,1	-	-	61	19,3
Çizmemiş	8	9,4	21	9,2	-	-	29	9,2
Kelebek	8	9,4	15	6,6	-	-	23	7,3
Tavşan	7	8,2	15	6,6	1	50,0	23	7,3
Zürafa	3	3,5	14	6,1	-	-	17	5,4
Balık	4	4,7	9	3,9	-	-	13	4,1
Kuş	6	7,1	7	3,1	-	-	13	4,1

Annenin Eğitim Düzeyi								
Çizilen Hayvan	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
At	2	2,4	11	4,8	-	-	13	4,1
Köpek	5	5,9	8	3,5	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	5	5,9	8	3,5	-	-	13	4,1
Fil	4	4,7	4	1,7	-	-	8	2,5
Aslan	1	1,2	5	2,2	-	-	6	1,9
Dinozor	-	-	6	2,6	-	-	6	1,9
Tırtıl	1	1,2	4	1,7	-	-	5	1,6
Maymun	2	2,4	3	1,3	-	-	5	1,6
Kaplumbağa	-	-	4	1,7	-	-	4	1,3
Baykuş	-	-	4	1,7	-	-	4	1,3
Eşek	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Fare	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
İnek	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Kaplan	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Koyun	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Zebra	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Diğer	9	10,6	32	14,0	1	50,0	42	13,3
Toplam	85	100,0	229	100,0	2	100,0	316	100,0

$$X^2=31,905 \quad sd=7 \quad p=0,00$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygır, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter.

Tablo 4.7.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin eğitim durumuna göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.7.1. incelendiğinde annesi düşük eğitim düzeyinde olan 85 öğrencinin 15'inin (% 17,6) annesini kedi olarak, 8'inin (% 9,4) kelebek olarak, 7'sinin (% 8,2) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Annesi düşük eğitim düzeyinde olan 8 öğrenci (% 9,4) ise annesini çizmemiştir. Annesi yüksek eğitim düzeyinde olan 229 öğrencinin ise 46'sının (% 20,1) annesini kedi olarak, 15'erinin (% 6,6) kelebek ve tavşan olarak, 11'inin (% 4,8) ise at olarak çizdiği görülmektedir. Annesi yüksek eğitim düzeyinde olan 21 öğrenci (% 9,2) ise annesini çizmemiştir. Ki-kare analizine göre annenin

eğitim durumuna göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4.7.2.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak izildiğinin Dağılımı

<i>izilen Hayvan</i>	<i>Annenin Eğitim Düzeyi</i>						<i>Toplam</i>	
	<i>Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)</i>		<i>Yksek Eğitim Dzeyi (niversite, Lisansst)</i>		<i>Belirtilmemiş</i>			
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Aslan	12	14,1	38	16,6	-	-	50	15,8
Kpek	9	10,6	28	12,2	-	-	37	11,7
izmemiş	11	12,9	19	8,3	-	-	30	9,5
Kedi	2	2,4	16	7,0	-	-	18	5,7
Zrafa	4	4,7	14	6,1	-	-	18	5,7
Tavşan	4	4,7	8	3,5	1	50,0	13	4,1
Dinozor	1	1,2	12	5,2	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. z.	3	3,5	7	3,1	-	-	10	3,2
Ayı	4	4,7	6	2,6	-	-	10	3,2
Kaplan	4	4,7	6	2,6	-	-	10	3,2
Kelebek	2	2,4	7	3,1	-	-	9	2,8
At	1	1,2	8	3,5	-	-	9	2,8
Balık	3	3,5	5	2,2	-	-	8	2,5
İnek	4	4,7	4	1,7	-	-	8	2,5
Kuş	3	3,5	5	2,2	-	-	8	2,5
Kaplumbağa	-	-	8	3,5	-	-	8	2,5
Fil	3	3,5	3	1,3	-	-	6	1,9
Maymun	2	2,4	2	0,9	-	-	4	1,3
Arı	1	1,2	3	1,3	-	-	4	1,3
Örümcek	3	3,5	-	-	-	-	3	0,9
Tırtıl	2	2,4	1	0,4	-	-	3	0,9
ita	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Yılan	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Baykuş	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Diğer	6	7,1	21	9,2	1	50,0	28	8,9
Toplam	85	100,0	229	100,0	2	100,0	316	100,0

$$\chi^2=17,258$$

$$sd=7$$

$$p=0,016$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, zebra, kunduz, koyun, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.7.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin eğitim durumuna göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.7.2. incelendiğinde annesi düşük eğitim düzeyinde olan 85 öğrencinin 12'sinin (%14,1) babasını aslan olarak, 9'unun (% 10,6) köpek olarak, 4'ünün (% 4,7) ise inek, tavşan, ayı, kaplan ve zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Annesi düşük eğitim düzeyinde olan 11 öğrenci (% 12,9) ise babasını çizmemiştir. Annesi yüksek eğitim düzeyinde olan 229 öğrencinin ise 38'inin (% 16,6) babasını aslan olarak, 28'inin (% 12,2) köpek olarak, 16'sının (% 7,0) ise kedi olarak çizdiği görülmektedir. Annesi yüksek eğitim düzeyinde olan 19 öğrenci (% 8,3) ise babasını çizmemiştir. Ki-kare analizine göre annenin eğitim durumuna göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4.7.3.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Çalışmaya Alınan Çocukların Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Annenin Eğitim Düzeyi							
	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	8	9,4	37	16,2	-	-	45	14,2
Çizmemiş	10	11,8	23	10,0	-	-	33	10,4
Köpek	6	7,1	16	7,0	-	-	22	7,0
Tavşan	4	4,7	16	7,0	1	50,0	21	6,6
Aslan	9	10,6	11	4,8	-	-	20	6,3
Hyv.Olr.Çz.	3	3,5	11	4,8	-	-	14	4,4
Kelebek	2	2,4	12	5,2	-	-	14	4,4
At	4	4,7	10	4,4	-	-	14	4,4
Zürafa	5	5,9	7	3,1	-	-	12	3,8
Dinozor	2	2,4	7	3,1	-	-	9	2,8
Balık	1	1,2	6	2,6	-	-	7	2,2
Kaplumbağa	3	3,5	4	1,7	-	-	7	2,2

Annenin Eğitim Düzeyi								
Çizilen Hayvan	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Maymun	1	1,2	6	2,6	-	-	7	2,2
Kuş	-	-	7	3,1	-	-	7	2,2
Uğur Böceği	4	4,7	2	0,9	-	-	6	1,9
Çita	1	1,2	4	1,7	-	-	5	1,6
Fil	2	2,4	2	0,9	-	-	4	1,3
Örümcek	-	-	4	1,7	-	-	4	1,3
Baykuş	-	-	4	1,7	-	-	4	1,3
Yılan	1	1,2	3	1,3	-	-	4	1,3
Kaplan	1	1,2	3	1,3	-	-	4	1,3
Arı	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Timsah	3	3,5	-	-	-	-	3	0,9
Ördek	3	3,5	-	-	-	-	3	0,9
Kuzu	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Ayı	2	2,4	1	0,4	-	-	3	0,9
Kartal	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Diğer	9	10,6	25	10,9	1	50,0	35	11,0
Toplam	85	100,0	229	100,0	2	100,0	316	100,0

$$X^2=15,143 \quad sd=7 \quad p=0,034$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusuçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.7.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin eğitim durumuna göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.7.3. incelendiğinde; annesi düşük eğitim düzeyinde olan 85 öğrencinin 9'unun (%10,6) kendisini aslan olarak, 8'inin (% 9,4) kedi olarak, 6'sının (% 7,1) ise köpek olarak çizdiği görülmektedir. Annesi düşük eğitim düzeyinde olan 10 öğrenci (% 11,8) ise kendisini çizmemiştir. Annesi yüksek eğitim düzeyinde olan 229 öğrencinin ise 37'sinin (% 16,2) kendisini kedi olarak, 16'sının (% 7,0) köpek ve tavşan olarak, 12'sinin (% 5,2) ise kelebek olarak çizdiği görülmektedir. Annesi yüksek eğitim düzeyinde olan 23 öğrenci (% 10,0) ise kendisini çizmemiştir. Ki-kare analizine göre annenin eğitim durumuna göre kendisinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4.7.4.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Babanın Eğitim Düzeyi							
	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	16	18,8	45	19,7	-	-	61	19,3
Çizmemiş	9	10,6	20	8,8	-	-	29	9,2
Kelebek	5	7,1	17	7,5	-	-	23	7,3
Tavşan	10	11,8	12	5,3	1	33,3	23	7,3
Zürafa	3	3,5	14	6,1	-	-	17	5,4
Balık	2	2,4	11	4,8	-	-	13	4,1
Kuş	6	7,1	7	3,1	-	-	13	4,1
At	3	3,5	10	4,4	-	-	13	4,1
Köpek	2	2,4	11	4,8	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	4	4,7	8	3,5	1	33,3	13	4,1
Fil	3	3,5	5	2,2	-	-	8	2,5
Aslan	1	1,2	5	2,2	-	-	6	1,9
Dinozor	1	1,2	5	2,2	-	-	6	1,9
Tırtıl	1	1,2	4	1,8	-	-	5	1,6
Maymun	1	1,2	4	1,8	-	-	5	1,6
Baykuş	-	-	4	1,8	-	-	4	1,3
Kaplumbağa	-	-	4	1,8	-	-	4	1,3
Eşek	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Fare	1	1,2	1	0,4	1	33,3	3	0,9
İnek	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Kaplan	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Koyun	1	1,2	2	1,3	-	-	3	0,9
Zebra	1	1,2	2	1,3	-	-	3	0,9
Diğer	12	14,1	30	13,2	-	-	42	13,1
Toplam	85	100,0	228	100,0	3	100,0	316	100,0

$$X^2=23,486 \quad sd=7 \quad p=0,001$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygır, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter.

Tablo 4.7.4.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının eğitim durumuna göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.7.4. incelendiğinde babası düşük eğitim düzeyinde olan 85 öğrencinin 16'sının (% 18,8) annesini kedi olarak, 10'unun (% 11,8) tavşan olarak, 6'sınının (% 7,1) ise kelebek ve kuş olarak çizdiği görülmektedir. Babası düşük eğitim düzeyinde olan 9 öğrenci (% 10,6) ise annesini çizmemiştir. Babası yüksek eğitim düzeyinde olan 228 öğrencinin ise 45'inin (% 19,7) annesini kedi olarak, 17'sinin (% 7,5) kelebek olarak, 14'ünün (% 6,1) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Babası yüksek eğitim düzeyinde olan 20 öğrenci (% 8,8) ise annesini çizmemiştir. Ki-kare analizine göre babanın eğitim durumuna göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4.7.5.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Babanın Eğitim Düzeyi						Toplam	
	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Aslan	12	14,1	38	16,7	-	-	50	15,8
Köpek	12	14,1	25	11,0	-	-	37	11,7
Çizmemiş	9	10,6	19	8,3	2	66,7	30	9,5
Kedi	4	4,7	14	6,1	-	-	18	5,7
Zürafa	3	3,5	15	6,6	-	-	18	5,7
Tavşan	4	4,7	8	3,5	1	33,3	13	4,1
Dinozor	2	2,4	11	4,8	-	-	13	4,1
Kaplan	3	3,5	7	3,1	-	-	10	3,2
Ayı	4	4,7	6	2,6	-	-	10	3,2
Hyv. Olr. Çz.	2	2,4	8	3,5	-	-	10	3,2
Kelebek	3	3,5	6	2,6	-	-	9	2,8
At	1	1,2	8	3,5	-	-	9	2,8
Kuş	3	3,5	5	2,2	-	-	8	2,5
Balık	1	1,2	7	3,1	-	-	8	2,5
İnek	4	4,7	4	1,8	-	-	8	2,5
Kaplumbağa	2	2,4	6	2,6	-	-	8	2,5
Fil	3	3,5	3	1,3	-	-	6	1,9
Maymun	2	2,4	2	0,9	-	-	4	1,3

Çizilen Hayvan	Babanın Eğitim Düzeyi							
	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)		Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Arı	-	-	4	1,8	-	-	4	1,3
Örümcek	2	2,4	1	0,4	-	-	3	0,9
Tırtıl	2	2,4	1	0,4	-	-	3	0,9
Çita	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Yılan	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Baykuş	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Diğer	6	7,1	22	9,7	-	-	28	8,9
Toplam	85	100,0	228	100,0	3	100,0	316	100,0

$$X^2=15,218 \quad sd=7 \quad p=0,033$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, zebra, kunduz, koyun, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.7.5.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının eğitim durumuna göre babaları hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.7.5. incelendiğinde, babası düşük eğitim düzeyinde olan 85 öğrencinin 12'sinin (% 14,1) babasını köpek ve aslan olarak, 4'ünün (% 4,7) inek, tavşan, ayı ve kedi olarak, 3'ünün (% 3,5) ise kelebek, kuş, kaplan, fil ve zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Babası düşük eğitim düzeyinde olan 9 öğrenci (% 10,6) ise babasını çizmemiştir. Babası yüksek eğitim düzeyinde olan 228 öğrencinin ise 38'inin (% 16,7) babasını aslan olarak, 25'inin (% 11,0) köpek olarak, 15'inin (% 6,6) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Babası yüksek eğitim düzeyinde olan 19 öğrenci (% 8,3) ise babasını çizmemiştir. Ki-kare analizine göre babanın eğitim durumuna göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4.7.6.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Çalışmaya Alınan Çocukların Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Babanın Eğitim Düzeyi				Belirtilmemiş		Toplam	
	Düşük Eğitim Düzeyi (İlkokul, Ortaokul, Lise)		Yüksek Eğitim Düzeyi (Üniversite, Lisansüstü)					
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	9	10,6	36	15,8	-	-	45	14,2
Çizmemiş	8	9,4	23	10,1	2	66,7	33	10,4
Köpek	7	8,2	15	6,6	-	-	22	7,0
Tavşan	6	7,1	14	6,1	1	33,3	21	6,6
Aslan	9	10,6	11	4,8	-	-	20	6,3
Hyv. Olr. Çz.	3	3,5	11	4,8	-	-	14	4,4
Kelebek	4	4,7	10	4,4	-	-	14	4,4
At	4	4,7	10	4,4	-	-	14	4,4
Zürafa	5	5,9	7	3,1	-	-	12	3,8
Dinozor	3	3,5	6	2,6	-	-	9	2,8
Balık	-	-	7	3,1	-	-	7	2,2
Kaplumbağa	3	3,5	4	1,8	-	-	7	2,2
Maymun	1	1,2	6	2,6	-	-	7	2,2
Kuş	1	1,2	6	2,6	-	-	7	2,2
Uğur Böceği	1	1,2	5	2,2	-	-	6	1,9
Çita	1	1,2	4	1,8	-	-	5	1,6
Fil	2	2,4	2	0,9	-	-	4	1,3
Örümcek	-	-	4	1,8	-	-	4	1,3
Baykuş	-	-	4	1,8	-	-	4	1,3
Yılan	2	2,4	2	0,9	-	-	4	1,3
Kaplan	-	-	4	1,8	-	-	4	1,3
Arı	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Timsah	2	2,4	1	0,4	-	-	3	0,9
Ördek	3	3,5	-	-	-	-	3	0,9
Kuzu	-	-	3	1,3	-	-	3	0,9
Ayı	1	2,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Kartal	1	1,2	2	0,9	-	-	3	0,9
Diğer	8	9,4	27	11,9	-	-	35	11,0
Toplam	85	100,0	228	100,0	3	100,0	316	100,0

$$X^2=16,840 \quad sd=7 \quad p=0,018$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusuçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.7.6.'da çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının eğitim durumuna göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.7.6. incelendiğinde babası düşük eğitim düzeyinde olan 85 öğrencinin 9'arının (%10,6) kendisini kedi ve aslan olarak, 7'sinin (% 8,2) köpek olarak, 6'sının (% 7,1) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Babası düşük eğitim düzeyinde olan 8 öğrenci (% 9,4) ise kendisini çizmemiştir. Babası yüksek eğitim düzeyinde olan 228 öğrencinin ise 36'sının (% 15,8) kendisini kedi olarak, 15'inin (% 6,6) köpek olarak, 14'ünün (% 6,1) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Babası yüksek eğitim düzeyinde olan 23 öğrenci (% 10,1) ise kendisini çizmemiştir. Ki-kare analizine göre babanın eğitim durumuna göre kendisinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Anne ve babanın eğitim durumuna göre değerlendirme yapıldığında; yapılan ki-kare analizine göre anne ve babanın eğitim durumu değiştikçe annenin hangi hayvan olarak çizildiği değişmezken; baba ve kendilerinin hangi hayvan olarak çizildiğinde dair farklılıklar olduğu dikkat çekmektedir. Anne ve babası ilköğretim mezunu olan çocuklar babalarını daha zararsız, sevimli görülen tavşan olarak çizerken; eğitim seviyesi artan ailelerin çocuklarının babalarını daha güçlü, saldırgan, korkutucu görülen aslan ve köpek olarak çizdikleri; anne ve babası düşük eğitim düzeyinde olan çocukların kendilerini daha saldırgan ve güçlü olan aslan olarak; ebeveynleri yüksek eğitim düzeyinde olan çocukların ise kendilerini güzel, sevimli olarak tanımladıkları kedi olarak çizdikleri görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin ekonomik koşullarının yetersizliği, kendilerine güvenlerinin eksik olmasına sebep olmakta bu durum aynı ortamda bulunan çocuklar tarafından da görülmekte ve onları etkilemektedir (Kılıçarslan, 1997). Çalışmada, eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların babalarını daha güçlü, saldırgan hayvanlar olarak çizmeleri de bunu kanıtlar niteliktedir. Araştırmalar ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleriyle birlikte çocuklara karşı olan tutumlarında da farklılıklar olduğunu göstermiştir. Buna göre alt sosyo-ekonomik düzeyde dolayısıyla düşük eğitim seviyesinde olan ailelerin çocuklarına daha çok otoriter tutum sergiledikleri, daha katı ve cezalandırıcı oldukları saptanmıştır (Kılıçarslan, 1997). Uygulanan fiziksel cezalar, sevgi yetersizliği, çocukların isteklerini reddetme gibi tutumlar çocuklarda saldırgan davranışlara sebep olmaktadır (Yavuzer, 2007).

Bu durum ailesi düşük eğitim seviyesindeki çocukların kendilerini daha saldırgan ve güçlü hayvanlarla özdeşleştirmelerinin sebebini ortaya koymaktadır.

4.8. Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.8.1.: Annenin Mesleğine Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Annenin Mesleği																					
	Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler		Profesyonel Meslek Mensupları		Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları		Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar		Hizmet ve Satış Elemanları		Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar		Ev Hanımı		Emekli		Belirtilmemiş		Serbest Meslek		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	5	21,7	34	25,2	5	16,1	1	5,6	-	-	-	-	13	14,0	1	50,0	1	33,3	1	33,3	61	19,3
Çizmemiş	3	13,0	7	5,2	2	6,5	4	22,2	-	-	1	50,0	11	11,8	1	50,0	-	-	-	-	29	9,2
Kelebek	1	4,3	11	8,1	-	-	-	-	1	16,7	-	-	10	10,8	-	-	-	-	-	-	23	7,3
Tavşan	2	8,7	10	7,4	-	-	1	5,6	2	33,3	-	-	8	8,6	-	-	-	-	-	-	23	7,3
Zürafa	2	8,7	4	3,0	3	9,7	3	16,7	-	-	-	-	4	4,3	-	-	-	-	1	33,3	17	5,4
Balık	1	4,3	4	3,0	2	6,5	1	5,6	-	-	1	50,0	4	4,3	-	-	-	-	-	-	13	4,1
Kuş	-	-	6	4,4	-	-	-	-	1	16,7	-	-	5	5,4	-	-	1	33,3	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	1	4,3	3	2,2	2	6,5	1	5,6	-	-	-	-	5	5,4	-	-	1	33,3	-	-	13	4,1
At	1	4,3	6	4,4	3	9,7	2	11,1	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	13	4,1
Köpek	1	4,3	8	5,9	-	-	1	5,6	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	13	4,1
Fil	1	4,3	2	1,5	1	3,2	-	-	1	16,7	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	8	2,5
Aslan	-	-	1	0,7	2	6,5	1	5,6	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	6	1,9
Dinozor	2	8,7	2	1,5	1	3,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33,3	6	1,9
Tırtıl	-	-	3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	5	1,6
Maymun	-	-	3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	5	1,6
Kaplumbağa	-	-	4	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Baykuş	-	-	2	1,5	2	6,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Fare	-	-	-	-	1	3,2	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
İnek	-	-	1	0,7	1	3,2	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Kaplan	-	-	2	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Koyun	1	4,3	1	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Zebra	1	4,3	1	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Eşek	-	-	1	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	1	4,3	19	14,0	6	19,4	3	16,7	1	16,7	-	-	12	12,9	-	-	-	-	-	-	42	13,3
Toplam	23	100,0	135	100,0	31	100,0	18	100,0	6	100,0	2	100,0	93	100,0	2	100,0	3	100,0	3	100,0	316	100,0

$$\chi^2=23,260 \quad sd=14 \quad p=0,056$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygırı, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter

Tablo 4.8.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin mesleklerine göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.8.1. incelendiğinde; annesi kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür olan 23 kişiden 5'inin (% 21,7), profesyonel meslek mensubu olan 135 kişiden 34'ünün (% 25,2), yardımcı profesyonel meslek mensubu olan 31 kişiden 5'inin (% 16,1), ev hanımı olan 93 kişiden 13'ünün (% 14,0), emekli olan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) kedi; büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan 18 kişiden 3'ünün (% 16,7) zürafa; hizmet ve satış elemanı olan 6 kişiden 2'sinin (% 33,3) tavşan; nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) balık; serbest meslek sahibi olan 3 kişiden 1'erin (% 33,3) ise kedi, zürafa ve dinazor olarak çizildiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre annenin mesleğine göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 4.8.2.: Annenin Mesleğine Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Annenin Mesleği																					
	Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler		Profesyonel Meslek Mensupları		Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları		Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar		Hizmet ve Satış Elemanları		Nitelik Gerekeltirmeyen İşlerde Çalışanlar		Ev Hanımı		Emekli		Belirtilmemiş		Serbest Meslek		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aslan	5	21,7	23	17,0	5	16,1	1	5,6	1	16,7	-	-	15	16,1	-	-	-	-	-	-	50	15,8
Köpek	4	17,4	17	12,6	2	6,5	2	11,1	-	-	-	-	8	8,6	-	-	2	66,7	2	66,7	37	11,7
Çizmemis	3	13,0	7	5,2	6	19,4	2	11,1	-	-	1	50,0	10	10,8	1	50,0	-	-	-	-	30	9,5
Kedi	1	4,3	9	6,7	1	3,2	4	22,2	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	18	5,7
Zürafa	1	4,3	8	5,9	1	3,2	3	16,7	-	-	-	-	5	5,4	-	-	-	-	-	-	18	5,7
Tavşan	-	-	6	4,4	2	6,5	-	-	-	-	-	-	5	5,4	-	-	-	-	-	-	13	4,1
Dinozor	2	8,7	7	5,2	-	-	1	11,1	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	13	4,1
Ayı	1	4,3	2	1,5	2	6,5	-	-	-	-	-	-	5	5,4	-	-	-	-	-	-	10	3,2
Kaplan	-	-	1	0,7	1	3,2	-	-	2	33,3	-	-	4	4,3	1	50,0	-	-	1	33,3	10	3,2
Hyv. Ol. Çz.	-	-	3	2,2	-	-	2	11,1	-	-	-	-	4	4,3	-	-	1	33,3	-	-	10	3,2
Kelebek	-	-	5	3,7	-	-	-	-	1	16,7	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	9	2,8
At	-	-	6	4,4	2	6,5	1	5,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2,8
Balık	1	4,3	3	2,2	1	3,2	-	-	-	-	1	50,0	2	2,2	-	-	-	-	-	-	8	2,5
İnek	-	-	3	2,2	2	6,5	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	8	2,5
Kuş	-	-	5	3,7	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	8	2,5
Kaplumbağa	-	-	5	3,7	1	3,2	1	5,6	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	8	2,5
Fil	-	-	2	1,5	-	-	-	-	1	16,7	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	6	1,9
Maymun	1	4,3	1	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Arı	-	-	3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Örümcek	-	-	-	-	1	3,2	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Tırtıl	-	-	1	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Çita	-	-	3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Yılan	-	-	2	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Baykuş	-	-	2	1,5	1	3,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	4	17,4	11	8,2	3	9,7	-	-	1	16,7	-	-	9	9,7	-	-	-	-	-	-	28	8,9
Toplam	23	100,0	135	100,0	31	100,0	18	100,0	6	100,0	2	100,0	93	100,0	2	100,0	3	100,0	3	100,0	316	100,0

$$X^2=16,288 \quad sd=12 \quad p=0,178$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa , tavuskuşu, kurt, su aygırı, zebra, kunduz, koyun, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.8.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin mesleklerine göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.8.2. incelendiğinde; annesi kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür olan 23 kişiden 5'inin (% 21,7), profesyonel meslek mensubu olan 135 kişiden 23'ünün (% 17,0), yardımcı profesyonel meslek mensubu olan 31 kişiden 5'inin (% 16,1), ev hanımı olan 93 kişiden 15'inin (% 16,1), aslan; büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan 18 kişiden 4'ünün (% 22,2) kedi; hizmet ve satış elemanı olan 6 kişiden 2'sinin (% 33,3), emekli olan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) kaplan; nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) balık; serbest meslek sahibi olan 3 kişiden 2'sinin (% 66,7) ise köpek olarak çizildiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre annenin mesleğine göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 4.8.3.: Annenin Mesleğine Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Annenin Mesleği																					
	Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler		Profesyonel Meslek Mensupları		Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları		Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar		Hizmet ve Satış Elemanları		Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar		Ev Hanımı		Emekli		Belirtilmemiş		Serbest Meslek		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	3	13,0	24	17,8	4	12,9	5	27,8	-	-	-	-	7	7,5	-	-	1	33,3	1	33,3	45	14,2
Cizmemis	3	13,0	9	6,7	6	19,4	2	11,1	-	-	1	50,0	10	10,8	2	100,0	-	-	-	-	33	10,4
Köpek	2	8,7	8	5,9	1	3,2	2	11,1	-	-	-	-	8	8,6	-	-	-	-	1	33,3	22	7,0
Tavşan	1	4,3	12	8,9	1	3,2	-	-	1	16,7	-	-	4	4,3	-	-	-	-	-	-	21	6,6
Aslan	1	4,3	8	5,9	-	-	-	-	2	33,3	-	-	9	9,7	-	-	-	-	-	-	20	6,3
Hvy. Otr. Cz.	-	-	5	3,7	2	6,5	2	11,1	-	-	-	-	3	3,2	-	-	2	66,7	-	-	14	4,4
Kelebek	1	4,3	8	5,9	2	6,5	-	-	1	16,7	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	14	4,4
At	-	-	5	3,7	4	12,9	2	11,1	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	14	4,4
Zürafa	2	8,7	3	2,2	2	6,5	1	5,6	-	-	-	-	4	4,3	-	-	-	-	-	-	12	3,8
Dinozor	1	4,3	4	3,0	1	3,2	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	9	2,8
Balık	-	-	4	3,0	1	3,2	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	7	2,2
Kaplumbağa	-	-	2	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4,3	-	-	-	-	1	33,3	7	2,2
Mavmun	1	4,3	4	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	7	2,2
Kus	-	-	5	3,7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,2	-	-	-	-	-	-	7	2,2
Uğur Böceği	-	-	2	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4,3	-	-	-	-	-	-	6	1,9
Çita	1	4,3	2	1,5	-	-	-	-	1	16,7	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	5	1,6
Fil	-	-	-	-	1	3,2	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Örümcek	1	4,3	3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Bavkus	1	4,3	2	1,5	1	3,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Yılan	1	4,3	-	-	1	3,2	1	5,6	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Kaplan	1	4,3	1	0,7	2	6,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Arı	-	-	1	0,7	-	-	1	5,6	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Timsah	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Ördek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Kuzu	-	-	2	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Avı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3,2	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Kartal	-	-	3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	3	13,0	18	13,4	2	6,5	-	-	1	16,7	1	50,0	11	12,8	-	-	-	-	-	-	36	11,3
Toplam	23	100,0	135	100,0	31	100,0	18	100,0	6	100,0	2	100,0	93	100,0	2	100,0	3	100,0	3	100,0	316	100,0

$$X^2=19,878$$

$$sd=14$$

$$p=0,134$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusufçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.8.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların annelerinin mesleklerine göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.8.3. incelendiğinde; annesi kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür olan 23 kişiden 3'ünün (% 13,0), profesyonel meslek mensubu olan 135 kişiden 24'ünün (% 17,8), büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan 18 kişiden 5'inin (% 27,8) kedi; yardımcı profesyonel meslek mensubu olan 31 kişiden 4'ünün (% 12,9) kedi ve at, hizmet ve satış elemanı olan 6 kişiden 2'sinin (% 33,3), ev hanımı olan 93 kişiden 9'unun (% 9,7), aslan; nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) balina; serbest meslek sahibi olan 3 kişiden 1'inin (% 33,3) ise kedi, köpek ve kaplumbağa olarak çizildiği; annesi emekli olan 2 kişinin (% 100,0) ise kendisini çizmediği görülmektedir. Ki-kare analizine göre annenin mesleğine göre kendilerinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 4.8.4.: Babanın Mesleğine Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Babanın Mesleği																													
	Silahlı Kuvvetler		Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler		Profesyonel Meslek Mensupları		Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları		Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar		Hizmet ve Satış Elemanları		Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar		Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar		Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar		Emekli		Belirtilmemiş		Serbest Meslek		Çalışmıyor		Babası Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	1	20,0	5	14,7	31	20,4	5	15,2	1	12,5	4	21,1	1	12,5	-	-	2	66,7	2	50,0	1	16,7	8	20,0	-	-	-	-	61	19,3
Çizmemiş	-	-	-	-	16	10,5	1	3,0	1	12,5	3	15,8	4	50,0	1	50,0	-	-	-	-	-	-	3	7,5	-	-	-	-	29	9,2
Kelebek	-	-	3	8,8	12	7,9	2	6,1	1	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	12,5	-	-	-	-	23	7,3
Tavşan	1	20,0	4	11,8	8	5,3	1	3,0	-	-	2	10,5	1	12,5	-	-	-	-	-	-	1	16,7	5	12,5	-	-	-	-	23	7,3
Zürafa	1	20,0	2	5,9	10	6,6	-	-	2	25,0	1	5,3	-	-	1	50,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	5,4
Balık	-	-	2	5,9	6	3,9	1	3,0	1	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5,0	1	100,0	-	-	13	4,1
Kuş	-	-	-	-	5	3,3	2	6,1	-	-	2	10,5	-	-	-	-	1	33,3	-	-	1	16,7	2	5,0	-	-	-	-	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	1	20,0	2	5,9	4	2,6	2	6,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	7,5	-	-	1	100,0	13	4,1
At	-	-	1	2,9	7	4,6	3	9,1	1	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,5	-	-	-	-	13	4,1
Köpek	-	-	1	2,9	10	6,6	-	-	-	-	-	-	1	12,5	-	-	-	-	-	1	25,0	-	-	-	-	-	-	-	13	4,1
Fil	-	-	1	2,9	2	1,3	-	-	-	-	2	10,5	1	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5,0	-	-	-	-	8	2,5
Aslan	-	-	2	5,9	1	0,7	2	6,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,5	-	-	-	-	6	1,9
Dinozor	1	20,0	2	5,9	2	1,3	1	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1,9
Tirtıl	-	-	1	2,9	2	1,3	-	-	-	-	2	10,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1,6
Maymun	-	-	1	2,9	3	2,0	1	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1,6
Kaplumbağa	-	-	1	2,9	1	0,7	1	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,5	-	-	-	-	4	1,3
Baykuş	-	-	1	2,9	3	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,3
Fare	-	-	-	-	1	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	16,7	1	2,5	-	-	-	-	3	0,9
İnek	-	-	-	-	1	0,7	1	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,5	-	-	-	-	3	0,9
Kaplan	-	-	-	-	3	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Koyun	-	-	-	-	2	1,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	16,7	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Zebra	-	-	2	5,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25,0	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,9
Eşek	-	-	-	-	2	1,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,5	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	-	-	3	8,8	20	13,2	10	30,4	1	12,5	3	15,8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	16,7	4	10,0	-	-	-	-	42	13,3
Toplam	5	100,0	34	100,0	152	100,0	33	100,0	8	100,0	19	100,0	8	100,0	2	100,0	3	100,0	4	100,0	6	100,0	40	100,0	1	100,0	1	100,0	316	100,0

$X^2=15,784$ $sd=12$ $p=0,201$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygırı, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguin, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter

Tablo 4.8.4.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının mesleklerine göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.8.4. incelendiğinde; babası silahlı kuvvetlerde olan 5 kişiden 1'erin (% 20,0) kedi, tavşan, zürafa, dinazor; kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür olan 34 kişiden 5'inin (% 14,7), profesyonel meslek mensubu olan 152 kişiden 31'inin (% 20,4), yardımcı profesyonel meslek mensubu olan 33 kişiden 5'inin (% 15,2), hizmet ve satış elemanı olan 19 kişiden 4'ünün (% 21,1), nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan 3 kişiden 2'sinin (% 66,7), emekli olan 4 kişiden 2'sinin (% 50,0), serbest meslek sahibi olan 40 kişiden 8'inin (% 20,0) kedi; büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan 8 kişiden 2'sinin (% 25,0), tesis ve makine operatörü ve montajcı olan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) zürafa; sanatkâr ve ilgili işlerde çalışan 8 kişiden 1'erin (% 12,5) ise kedi, tavşan, fil, köpek; olarak çizildiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre babanın mesleğine göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 4.8.5.: Babanın Mesleğine Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Çizilen Hayvan	Babanın Mesleği																													
	Silahlı Kuvvetler		Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler ve Müdürler		Profesyonel Meslek Mensupları		Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları		Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar		Hizmet ve Satış Elemanları		Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar		Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajıcılar		Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar		Emekli		Belirtilmemiş		Serbest Meslek		Çalışmıyor		Babası Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aslan	-	-	8	23.5	22	14.5	5	15.2	3	37.5	4	21.1	-	-	-	-	1	33.3	-	-	-	-	7	17.5	-	-	-	-	50	15.8
Köpek	1	20.0	4	11.8	18	11.8	4	12.1	-	-	2	10.5	2	25.0	-	-	-	-	2	50.0	1	16.7	3	7.5	-	-	-	-	37	11.7
Çizmemis	-	-	-	-	15	9.9	1	3.0	1	12.5	4	21.1	3	37.5	1	50.0	-	-	-	-	2	33.3	2	5.0	-	-	1	100.0	30	9.5
Kedi	1	20.0	2	5.9	9	5.9	1	3.0	1	12.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10.0	-	-	-	-	18	5.7	
Zürafa	1	20.0	-	-	12	7.9	-	-	1	12.5	-	-	-	-	1	50.0	-	-	-	-	-	-	3	7.5	-	-	-	-	18	5.7
Tavşan	-	-	2	5.9	5	3.3	2	6.1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33.3	-	-	-	-	3	7.5	-	-	-	-	13	4.1
Dinozor	-	-	2	5.9	8	5.3	2	6.1	-	-	-	-	1	12.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	4.1
Avı	-	-	1	2.9	2	1.3	3	9.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10.0	-	-	-	-	10	3.2
Kaplan	-	-	-	-	4	2.6	1	3.0	1	12.5	2	10.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5.0	-	-	-	-	10	3.2
Hvv. Ol. Cz.	1	20.0	4	11.8	3	2.0	-	-	-	-	-	-	1	12.5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.5	-	-	-	-	10	3.2
Kelebek	-	-	3	8.8	4	2.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5.0	-	-	-	-	9	2.8
At	-	-	-	-	7	4.6	1	3.0	1	12.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2.8
Balık	-	-	1	2.9	4	2.6	1	3.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	100.0	-	-	8	2.5
İnek	-	-	2	0.6	2	1.3	2	6.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	16.7	1	2.5	-	-	-	-	8	2.5
Kus	-	-	-	-	4	2.6	2	6.1	-	-	2	10.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2.5
Kaplumbağa	-	-	2	5.9	5	3.3	1	3.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2.5
Fil	-	-	1	2.9	-	-	1	3.0	-	-	2	10.5	1	12.5	-	-	-	-	-	-	1	16.7	-	-	-	-	-	-	6	1.9
Mavmun	-	-	-	-	2	1.3	1	3.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.5	-	-	-	-	4	1.3
Arı	-	-	-	-	4	2.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1.3
Örümcek	-	-	-	-	1	0.7	1	3.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.9
Tırtıl	-	-	1	2.9	-	-	-	-	-	-	1	5.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2.5	-	-	-	-	3	0.9
Çita	1	20.0	-	-	2	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.9
Yılan	-	-	-	-	2	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25.0	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.9
Bavkus	-	-	1	2.9	2	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.9
Diğer	-	-	-	-	15	9.9	4	12.1	-	-	2	10.5	-	-	-	-	-	-	1	25.0	1	16.7	5	12.5	-	-	-	-	28	8.9
Toplam	5	100.0	34	100.0	152	100.0	33	100.0	8	100.0	19	100.0	8	100.0	2	100.0	3	100.0	4	100.0	6	100.0	40	100.0	1	100.0	1	100.0	316	100.0

$$X^2=48,835$$

$$sd=28$$

$$p=0,09$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa , tavuskuşu, kurt, su aygırı, zebra, kunduz, koyun, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.8.5.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının mesleklerine göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.8.5. incelendiğinde; babası silahlı kuvvetlerde olan 5 kişiden 1'erin (% 20,0) köpek, kedi, zürafa, çita; kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür olan 34 kişiden 8'inin (% 23,5), profesyonel meslek mensubu olan 152 kişiden 22'sinin (% 14,5), yardımcı profesyonel meslek mensubu olan 33 kişiden 5'inin (% 15,2), büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan 8 kişiden 3'ünün (% 37,5), hizmet ve satış elemanı olan 19 kişiden 4'ünün (% 21,1), serbest meslek sahibi olan 40 kişiden 7'sinin (% 17,5) aslan; sanatkâr ve ilgili işlerde çalışan 8 kişiden 2'sinin (% 25,0), emekli olan 4 kişiden 2'sinin (% 50,0) köpek; tesis ve makine operatörü ve montajcı olan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) zürafa; nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan 3 kişiden 1'erin (% 33,3) örümcek, aslan ve tavşan olarak çizildiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre babanın mesleğine göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Tablo 4.8.6.'da çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarının mesleklerine göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.8.6. incelendiğinde; babası silahlı kuvvetlerde olan 5 kişiden 2'sinin (% 40,0), profesyonel meslek mensubu olan 152 kişiden 20'sinin (% 13,2), büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan 8 kişiden 3'ünün (% 37,5), serbest meslek sahibi olan 40 kişiden 6'sının (% 15,0) kedi; kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür olan 34 kişiden 6'sının (% 17,6) kedi ve tavşan; yardımcı profesyonel meslek mensubu olan 33 kişiden 5'inin (% 15,2) zürafa; hizmet ve satış elemanı olan 19 kişiden 3'ünün (% 15,8) aslan; sanatkâr ve ilgili işlerde çalışan 8 kişiden 1'erin (% 12,5) kedi, köpek, kanguru, kuş; tesis ve makine operatörü ve montajcı olan 2 kişiden 1'inin (% 50,0) inek; nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan 3 kişiden 1'erin (% 33,3) dinazor, köpek ve at; emekli olan 4 kişiden 1'erin (% 25,0) kedi, tavşan, at ve zebra olarak çizildiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre babanın mesleğine göre kendilerinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$). (Mesleklerin gruplandırılması Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'na uygun şekilde yapılmıştır).

Ebeveynlerin mesleklerine göre çocukların çizdikleri hayvanlar incelendiğinde annenin en çok kedi, babanın en çok aslan, kendilerinin de en çok kedi olarak çizildiği görülmektedir. Meslek gruplarına göre anne, baba ve kendilerinin hangi hayvan olarak çizildiklerine dair yapılan ki-kare analizine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anne babaların meslek ve eğitim durumlarına göre belirlenen sosyo-ekonomik düzeyin, anne babaların çocuk yetiştirme biçimleriyle, değerleriyle, çocukların yetişme ve eğitimine yönelik düşünce ve davranışlarıyla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Özkaya, 2007). Üst sosyo - ekonomik düzeydeki ebeveynlerin alt sosyo – ekonomik düzeydeki ebeveynlere kıyasla merak ve yaratıcılık konularına daha çok önem verdiği, çocukların doğuştan birbirlerinden farklı olabileceklerine inandıkları görülmektedir (Hortaçsu, 2003). Yavuzer (1995); çocuğun yetiştiği aile yapısı, sosyo-ekonomik durumu, kültürel düzeyi gibi etmenlerin çocuğun kendisini ifade etme biçiminde farklılık yarattığını ifade etmiştir. Bu farklılık; çocukların resimlerinde ve resimlerinde seçtikleri renklerde de görülmektedir. Ancak, Özkaya (2007), "Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Çocukların Resimsel Gelişimlerinin Değerlendirilmesi" konulu çalışmasında, 100

tane birinci sınıf çocuğuna yaptığı “Ailem ve Ben” konulu resim uygulamasında çocukların sosyo-ekonomik düzeylerinin resimlerine yansımadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmanın sonucu da zkaya’nın elde ettiği sonuçla benzer niteliktedir. Anne ve babanın meslek durumunun çocuklar tarafından seçilen hayvanlar ve çizdikleri resimlerde bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

4.9. Ailedeki Birey Sayısına Göre izilen Hayvanlar

Tablo 4.9.1.: Ailedeki Birey Sayısına Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak izildiğinin Dağılımı

Anne Hayvan	Ailedeki Birey Sayısı						Toplam	
	2-3 Kişi		4-5 Kişi		6-7 Kişi		n	%
	n	%	n	%	n	%		
Kedi	20	27,0	30	18,2	11	14,3	61	19,3
izmemiş	3	4,1	16	9,7	10	13,0	29	9,2
Kelebek	1	1,4	11	6,7	11	14,3	23	7,3
Tavşan	8	10,8	10	6,1	5	6,5	23	7,3
Zürafa	6	8,1	5	3,0	6	7,8	17	5,4
Balık	1	1,4	11	6,7	1	1,3	13	4,1
Kuş	2	2,7	9	5,5	2	2,6	13	4,1
Hyv. Olr. z.	1	1,4	10	6,1	2	2,6	13	4,1
At	4	5,4	7	4,2	2	2,6	13	4,1
Köpek	2	15,4	7	4,2	4	5,2	13	4,1
Aslan	2	2,7	2	1,2	2	2,6	6	1,9
Fil	5	6,8	3	1,8	1	1,3	6	1,9
Dinozor	2	2,7	3	1,8	1	1,3	6	1,9
Tırtıl	-	-	4	2,4	1	1,3	5	1,6
Maymun	-	-	2	1,2	3	3,9	5	1,6
Kaplumbağa	1	1,4	3	1,8	-	-	4	1,3
Baykuş	3	4,1	1	0,6	-	-	4	1,3
Fare	1	1,4	-	-	2	2,6	3	0,9
İnek	1	1,4	1	0,6	1	1,3	3	0,9
Kaplan	2	2,7	1	0,6	-	-	3	0,9
Koyun	-	-	3	1,8	-	-	3	0,9
Zebra	-	-	1	0,6	2	2,6	3	0,9
Eşek	-	-	2	1,2	1	1,3	3	0,9
Diğer	9	12,2	23	13,9	10	13,0	42	13,3
Toplam	74	100,0	165	100,0	77	100,0	316	100,0

$X^2=22,961$

$sd=15$

$p=0,085$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygırı, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter

Tablo 4.9.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki birey sayılarına göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.9.1. incelendiğinde ailedeki birey sayısı 2-3 kişi olan 20 çocuğun (% 27,0) annesini kedi, 8'inin (% 10,8) tavşan, 6'sının (% 8,1) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Ailedeki birey sayısı 4-5 kişi olan 30 çocuğun (% 18,2) annesini kedi, 11'erin (% 6,7) balık ve kelebek, 10'unun (% 6,1) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Ailedeki birey sayısı 6-7 kişi olan 11'er (% 14,3) çocuk ise annesini kedi ve kelebek, 6'sı (% 7,8) zürafa, 5'i (% 6,5) ise tavşan olarak çizmiştir. Ki-kare analizine göre ailedeki birey sayısına göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$).

Tablo 4.9.2.: Ailedeki Birey Sayısına Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Baba</i> <i>Hayvan</i>	<i>2-3 Kişi</i>		<i>4-5 Kişi</i>		<i>6-7 Kişi</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Aslan	9	12,2	22	13,3	19	24,7	50	15,8
Köpek	10	13,5	19	11,5	8	10,4	37	11,7
Çizmemiş	5	6,8	16	9,2	9	11,7	30	9,5
Kedi	7	9,5	11	6,7	-	-	18	5,7
Zürafa	6	8,1	8	4,8	4	5,2	18	5,7
Tavşan	5	6,8	6	3,6	2	2,6	13	4,1
Dinozor	6	8,1	5	3,0	2	2,6	13	4,1
Ayı	-	-	5	3,0	5	6,5	10	3,2
Kaplan	3	4,1	5	3,0	2	2,6	10	3,2
Hyv. Olr. Çz.	2	2,7	6	3,6	2	2,6	10	3,2
Kelebek	-	-	6	3,6	3	3,9	9	2,8
At	4	5,4	3	1,8	2	2,6	9	2,8
Balık	1	1,4	6	3,6	1	1,3	8	2,5
İnek	2	2,7	4	2,4	2	2,6	8	2,5
Kuş	1	1,4	7	4,2	-	-	8	2,5

Ailedeki Birey Sayısı								
Baba	2-3 Kişi		4-5 Kişi		6-7 Kişi		Toplam	
Hayvan	n	%	n	%	n	%	n	%
Kaplumbağa	-	-	6	3,6	2	2,6	8	2,5
Fil	2	2,7	3	1,8	1	1,3	6	1,9
Maymun	1	1,4	2	1,2	1	1,3	4	1,3
Arı	-	-	1	0,6	3	3,9	4	1,3
Örümcek	-	-	2	1,2	1	1,3	3	0,9
Tırtıl	-	-	3	1,8	-	-	3	0,9
Çita	1	1,4	2	1,2	-	-	3	0,9
Yılan	1	1,4	-	-	2	2,6	3	0,9
Baykuş	3	4,1	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	5	6,8	17	10,3	6	7,8	28	8,9
Toplam	74	100,0	165	100,0	77	100,0	316	100,0

$$X^2=17,319 \quad sd=20 \quad p=0,632$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, zebra, kunduz, koyun, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.9.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki birey sayılarına göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.9.2. incelendiğinde ailedeki birey sayısı 2-3 kişi olan 10 çocuğun (% 13,5) babasını köpek, 9'unun (% 12,2) aslan, 7'sinin (% 9,5) ise kedi olarak çizdiği görülmektedir. Ailedeki birey sayısı 4-5 kişi olan 22 çocuğun (% 13,3) babasını aslan, 19'unun (% 11,5) köpek, 11'inin (% 6,7) ise kedi olarak çizdiği görülmektedir. Ailedeki birey sayısı 6-7 kişi olan 19 (% 24,7) çocuk ise babasını aslan, 8'i (% 10,4) köpek, 5'i (% 6,5) ise ayı olarak çizmiştir. Ki-kare analizine göre ailedeki birey sayısına göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$).

Tablo 4.9.3.: Ailedeki Birey Sayısına Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Kendisi</i>	<i>Ailedeki Birey Sayısı</i>							
	<i>2-3 Kişi</i>		<i>4-5 Kişi</i>		<i>6-7 Kişi</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Kedi</i>	17	23,0	21	12,7	7	9,1	45	14,2
<i>Çizmemiş</i>	4	5,4	18	10,9	11	14,3	33	10,4
<i>Köpek</i>	8	10,8	13	7,9	1	1,3	22	7,0
<i>Tavşan</i>	5	6,8	11	6,7	5	6,5	21	6,6
<i>Aslan</i>	2	2,7	14	8,5	4	5,2	20	6,3
<i>Hyv. Olr. Çz.</i>	3	4,1	10	6,1	1	1,3	14	4,4
<i>Kelebek</i>	1	1,4	8	4,8	5	6,5	14	4,4
<i>At</i>	3	4,1	7	4,2	4	5,2	14	4,4
<i>Zürafa</i>	6	8,1	2	1,2	4	5,2	12	3,8
<i>Dinozor</i>	1	1,4	5	3,0	3	3,9	9	2,8
<i>Balık</i>	2	2,7	5	3,0	-	-	7	2,2
<i>Kaplumbağa</i>	1	1,4	5	3,0	1	1,3	7	2,2
<i>Maymun</i>	2	2,7	2	1,2	3	3,9	7	2,2
<i>Kuş</i>	1	1,4	4	2,4	2	2,6	7	2,2
<i>Uğur Böceği</i>	-	-	4	2,4	2	2,6	6	1,9
<i>Çita</i>	-	-	4	2,4	1	1,3	5	1,6
<i>Fil</i>	-	-	3	1,8	1	1,3	4	1,3
<i>Örümcek</i>	-	-	3	1,8	1	1,3	4	1,3
<i>Baykuş</i>	4	5,4	-	-	-	-	4	1,3
<i>Yılan</i>	1	1,4	1	0,6	2	2,6	4	1,3
<i>Kaplan</i>	-	-	1	0,6	3	3,9	4	1,3
<i>Arı</i>	-	-	2	1,2	1	1,3	3	0,9
<i>Timsah</i>	-	-	2	1,2	1	1,3	3	0,9
<i>Ördek</i>	2	2,7	-	-	1	1,3	3	0,9
<i>Kuzu</i>	1	1,4	2	1,2	-	-	3	0,9
<i>Ayı</i>	1	1,4	1	0,6	1	1,3	3	0,9
<i>Kartal</i>	-	-	1	0,6	2	2,6	3	0,9
<i>Diğer</i>	9	12,2	16	9,6	10	13,0	35	11,0
Toplam	74	100,0	165	100,0	77	100,0	316	100,0

$$X^2=13,624$$

$$sd=15$$

$$p=0,554$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusufçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasası.

Tablo 4.9.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki birey sayılarına göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.9.3. incelendiğinde ailedeki birey sayısı 2-3 kişi olan 17 çocuğun (% 23,0) kendisini kedi, 8'inin (% 10,8) köpek, 6'sının (% 8,1) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Ailedeki birey sayısı 4-5 kişi olan 21 çocuğun (% 12,7) kendisini kedi, 14'ünün (% 8,5) aslan, 13'ünün (% 7,9) ise köpek olarak çizdiği görülmektedir. Ailedeki birey sayısı 6-7 kişi olan 7 (% 9,1) çocuk ise kendisini kedi, 5'eri (% 6,5) kelebek ve tavşan, 4'eri (% 5,2) ise aslan, zürafa ve at olarak çizmiştir. Ki-kare analizine göre ailedeki birey sayısına göre kendilerinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$).

Çalışmalar ailedeki birey sayısı arttıkça çocuklara ayrılan zamanın ve imkânların kısıtlandığını ve anne - baba tutumlarında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Erol ve Gezer (2006), çok çocuklu ailelerin çocuklarına eşit ve iyi imkânlar sunamadıklarını ifade etmişler; Karacan ise (2000), kalabalık aile ortamında ebeveynlerin çocuğa daha az zaman ayırabildiğini belirtmiştir. Şahin ve Özyürek (2008) ise "5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırmalarında ailede yaşayan diğer bireylerin varlığının baba tutumlarını etkilediğini saptamışlardır.

Çocukların resimleri aileleriyle olan ilişkilerinden dolayısıyla anne-baba tutumlarından etkilenmektedir. Yapılan çalışmada ailedeki birey sayısına göre bakıldığında annenin kedi, babanın köpek ve aslan, kendilerinin ise kedi olarak çizildiği görülmekte; ailedeki birey sayısına göre çizilen hayvanlarda bir farklılık olmadığı ortaya çıkmaktadır. Buna göre ailedeki birey sayısına göre anne – baba tutumlarındaki değişikliğin, çocuklara ayrılan zaman ve imkânların çocukların aile resimlerine yansımadağı söylenebilir.

4.10. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.10.1.: Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Annenin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Anne Hayvan</i>	<i>Ailedeki Çocuk Sayısı</i>							
	<i>Tek Çocuk</i>		<i>2 Çocuk</i>		<i>3 ve Üstü Çocuk</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kedi	27	20,1	32	21,1	2	6,7	61	19,3
Çizmemiş	10	7,5	16	10,5	3	10,0	29	9,2
Kelebek	4	3,0	12	7,9	7	23,3	23	7,3
Tavşan	10	7,5	13	8,6	-	-	23	7,3
Zürafa	9	6,7	8	5,3	-	-	17	5,4
Balık	6	4,5	6	3,9	1	3,3	13	4,1
Kuş	6	4,5	6	3,9	1	3,3	13	4,1
Hyv. Olr. Çz.	4	3,0	6	3,9	3	10,0	13	4,1
At	7	5,2	4	2,6	2	6,7	13	4,1
Köpek	4	3,0	5	3,3	4	13,3	13	4,1
Fil	6	4,5	2	1,3	-	-	8	2,5
Aslan	3	2,2	2	1,3	1	3,3	6	1,9
Dinozor	3	2,2	3	2,0	-	-	6	1,9
Tırtıl	2	1,5	2	1,3	1	3,3	5	1,6
Maymun	-	-	4	2,6	1	3,3	5	1,6
Kaplumbağa	2	1,5	2	1,3	-	-	4	1,3
Baykuş	3	2,2	1	0,7	-	-	4	1,3
Fare	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
İnek	1	0,7	2	1,3	-	-	3	0,9
Kaplan	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
Koyun	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
Zebra	1	0,7	2	1,3	-	-	3	0,9
Eşek	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
Diğer	18	13,4	21	13,9	3	10,0	42	13,3
Toplam	134	100,0	152	100,0	30	100,0	316	100,0

$$X^2=16,700$$

$$sd=12$$

$$p=0,161$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurbağa, karınca, su aygır, ahtapot, timsah, ördek, domuz, gergedan, kirpi, sincap, civciv, kuzu, tavuk, uğur böceği, tavuskuşu, yılan, ayı, fok balığı, kanguru, penguen, kartal, çita, örümcek, geyik, tilki, arı, panter

Tablo 4.10.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki çocuk sayılarına göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.10.1. incelendiğinde ailenin tek çocuğu olanların 27'sinin (% 20,1) annesini kedi, 10'unun (% 7,5) tavşan, 9'unun (% 6,7) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Ailesinde 2 çocuk olan 32 çocuğun (% 21,1) annesini kedi, 13'ünün (% 8,6) tavşan, 12'sinin (% 7,9) ise kelebek olarak çizdiği görülmektedir. Ailesindeki çocuk sayısı 3 ve üstü olan 7 (% 23,3) çocuk ise annesini kelebek, 4'ü (% 13,3) köpek, 2'seri (% 6,7) ise kedi ve at olarak çizmiştir. Ki-kare analizine göre ailedeki çocuk sayısına göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$).

Tablo 4.10.2.: Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Babanın Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

<i>Ailedeki Çocuk Sayısı</i>								
<i>Baba Hayvan</i>	<i>Tek Çocuk</i>		<i>2 Çocuk</i>		<i>3 ve Üstü Çocuk</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Aslan	20	14,9	25	16,4	5	16,7	50	15,8
Köpek	13	9,7	21	13,8	3	10,0	37	11,7
Çizmemiş	13	9,7	13	8,6	4	13,3	30	9,5
Kedi	9	6,7	9	5,9	-	-	18	5,7
Zürafa	6	4,5	11	7,2	1	3,3	18	5,7
Tavşan	5	3,7	8	5,3	-	-	13	4,1
Dinozor	7	5,2	6	3,9	-	-	13	4,1
Ayı	3	2,2	4	2,6	3	10,0	10	3,2
Kaplan	7	5,2	3	2,0	-	-	10	3,2
Hyv. Olr. Çz.	5	3,7	3	2,0	2	6,7	10	3,2
Kelebek	1	0,7	6	3,9	2	6,7	9	2,8
At	5	3,7	4	2,6	-	-	9	2,8
Balık	3	2,2	3	2,0	2	6,7	8	2,5
İnek	3	2,2	2	1,3	3	10,0	8	2,5
Kuş	4	3,0	4	2,6	-	-	8	2,5
Kaplumbağa	3	2,2	5	3,3	-	-	8	2,5
Fil	3	2,2	2	1,3	1	3,3	6	1,9
Maymun	1	0,7	3	2,0	-	-	4	1,3
Arı	-	-	4	2,6	-	-	4	1,3

Ailedeki Çocuk Sayısı								
Baba Hayvan	Tek Çocuk		2 Çocuk		3 ve Üstü Çocuk		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Örümcek	-	-	2	1,3	1	3,3	3	0,9
Tırtıl	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
Çita	1	0,7	2	1,3	-	-	3	0,9
Yılan	1	0,7	1	0,7	1	3,3	3	0,9
Baykuş	3	2,2	-	-	-	-	3	0,9
Diğer	16	11,9	10	6,5	2	6,7	28	8,9
Toplam	134	100,0	152	100,0	30	100,0	316	100,0

$$X^2=13,232 \quad sd=16 \quad p=0,656$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, timsah, gergedan, kartal, ördek, domuz, deve, kuzu, boğa, tavuskuşu, kurt, su aygırı, zebra, kunduz, koyun, sincap, solucan, horoz, geyik, mamut, goril.

Tablo 4.10.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki çocuk sayılarına göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.10.2. incelendiğinde ailenin tek çocuğu olanların 20'sinin (% 14,9) babasını aslan, 13'ünün (% 9,7) köpek, 9'unun (% 6,7) ise kedi olarak çizdiği görülmektedir. Ailesinde 2 çocuk olan 25 çocuğun (% 16,4) babasını aslan, 21'inin (% 13,8) köpek, 11'inin (% 7,2) ise zürafa olarak çizdiği görülmektedir. Ailesindeki çocuk sayısı 3 ve üstü olan 5 (% 16,7) çocuk ise babasını aslan, 3'eri (% 10,0) ayı, inek, köpek, 2'şeri (% 6,7) ise balık, kelebek ve timsah olarak çizmiştir. Ki-kare analizine göre ailedeki çocuk sayısına göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$).

Tablo 4.10.3.: Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Kendilerinin Hangi Hayvan Olarak Çizildiğinin Dağılımı

Ailedeki Çocuk Sayısı								
Kendisi Hayvan	Tek Çocuk		2 Çocuk		3 ve Üstü Çocuk		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kedi	21	15,7	21	13,8	3	10,0	45	14,2
Çizmemiş	14	10,4	16	10,5	3	10,0	33	10,4
Köpek	10	7,5	12	7,9	-	-	22	7,0

Ailedeki Çocuk Sayısı								
Kendisi Hayvan	Tek Çocuk		2 Çocuk		3 ve Üstü Çocuk		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tavşan	9	6,7	11	7,2	1	3,3	21	6,6
Aslan	6	4,5	12	7,9	2	6,7	20	6,3
Hyv. Olr. Çz.	7	5,2	6	3,9	1	3,3	14	4,4
Kelebek	4	3,0	7	4,6	3	10,0	14	4,4
At	5	3,7	7	4,6	2	6,7	14	4,4
Zürafa	8	6,0	3	2,0	1	3,3	12	3,8
Dinozor	3	2,2	5	3,3	1	3,3	9	2,8
Balık	3	2,2	3	2,0	1	3,3	7	2,2
Kaplumbağa	2	1,5	3	2,0	2	6,7	7	2,2
Maymun	2	1,5	4	2,6	1	3,3	7	2,2
Kuş	5	3,7	2	1,3	-	-	7	2,2
Uğur Böceği	2	1,5	2	1,3	2	6,7	6	1,9
Çita	2	1,5	2	1,3	1	3,3	5	1,6
Fil	-	-	3	2,0	1	3,3	4	1,3
Örümcek	2	1,5	2	1,3	-	-	4	1,3
Baykuş	4	3,0	-	-	-	-	4	1,3
Yılan	1	0,7	3	2,0	-	-	4	1,3
Kaplan	1	0,7	3	2,0	-	-	4	1,3
Arı	-	-	3	2,0	-	-	3	0,9
Timsah	-	-	1	0,7	2	6,7	3	0,9
Ördek	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
Kuzu	2	1,5	1	0,7	-	-	3	0,9
Ayı	1	0,7	2	1,3	-	-	3	0,9
Kartal	-	-	2	1,3	1	3,3	3	0,9
Diğer	18	13,4	15	9,8	2	6,7	35	11,0
Toplam	134	100,0	152	100,0	30	100,0	316	100,0

$$X^2=13,019 \quad sd=12 \quad p=0,368$$

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane çizilen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Köpekbalığı, kurt, ahtapot, balina, karınca, horoz, inek, yunus, kanguru, goril, salyangoz, ejderha, civciv, yusuçuk, geyik, tavuskuşu, tilki, eşek, deve, şahin, zebra, keçi, domuz, solucan, koyun, boğa, koala, yarasa.

Tablo 4.10.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların ailedeki çocuk sayılarına göre kendilerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.10.3. incelendiğinde ailenin tek çocuğu olanların 21'inin (% 15,7) kendisini kedi, 10'unun

(% 7,5) köpek, 9'unun (% 6,7) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Ailesinde 2 çocuk olan 21 çocuğun (% 13,8) kendisini kedi, 12'sinin (% 7,9) köpek ve aslan, 11'inin (% 7,2) ise tavşan olarak çizdiği görülmektedir. Ailesindeki çocuk sayısı 3 ve üstü olan 3'er (% 10,0) çocuk ise kendisini kedi ve kelebek, 2'seri (% 6,7) ise aslan, kaplumbağa, timsah, at ve uğurböceği olarak çizmiştir. Ki-kare analizine göre ailedeki çocuk sayısına göre kendilerinin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$).

Anne-baba tutumlarının ebeveynlerin yaşına, eğitim durumuna, ailedeki çocuk sayısına göre değiştiği bilinmektedir (Balat, 2007). Ailedeki çocuk sayısı arttıkça, ebeveynlerin çocuklara sağlayabildikleri psikolojik, sosyokültürel ve ekonomik kaynaklar da paylaşılmaktadır. Ancak bununla birlikte ailenin yaşam olanaklarında bir değişiklik olmamakta, dolayısıyla her yeni doğan çocukla birlikte daha büyük ekonomik ve psikolojik sorumluluklar yüklenmek durumunda kalınmaktadır (Bilir ve diğerleri, 1991). Buna bağlı olarak, araştırmalar ailedeki çocuk sayısına göre anne-baba tutumlarında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin Bilir ve diğerlerinin (1991) "Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 Yaşlar Arasındaki 50.473 Çocuğa Fiziksel Ceza Verme Sıklığı ve Buna İlişkin Problem Durumlarının İncelenmesi" konulu çalışmasında yaptıkları tek çocuklu, 2-3 çocuklu ve 4 ve üstü çocuklu aile sınıflamasına göre fiziksel cezaya başvuran ailelerin çoğunlukla 2-3 çocuklu aileler olduğu saptanmıştır.

Ebeveyn tutumları, aileyle olan ilişkiler çocukların resimlerine yansımaktadır. Yapılan çalışmada ailedeki çocuk sayısına göre çizilen hayvanlara bakıldığında; annenin kedi, babanın aslan, kendilerinin ise kedi olarak çizildiği görülmekte; yapılan ki-kare analizine göre çocuk sayısına göre çizilen hayvanlarda bir farklılık olmadığı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla çocuk sayısına göre anne-baba tutumları değişmesine rağmen (Balat, 2007; Bilir ve diğerleri, 1991), bu durumun çocukların hayvan seçimlerine ve çizimlerine yansımadağı söylenebilir.

4.11. Ailedeki İlişkilere Göre Çizilen Hayvanlar

Tablo 4.11.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların anneleriyle ilişkilerine göre annelerini hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.11.1. incelendiğinde annesiyle ilişkisi iyi olanların 27'sinin (% 22,9) annesini kedi; annesiyle ilişkisi bazen katı bazen oyun arkadaşı olanların 5'inin (% 31,2) kedi; annesiyle her şeyini paylaşanların 5'inin (% 10,9) kedi; nazının geçtiği kişi olanların 3'ünün (% 18,8) köpek; annesine çok bağlı olanların 4'ünün (% 10,3) kedi ve zürafa; annesi rol modeli olanların 2'sinin (% 50,0) kedi; annesiyle ilişkisi iyi ancak annesinden biraz çekinenlerin 1'lerinin (% 50,0) kedi ve tavşan; annesiyle arkadaş gibi olanların 2'sinin (% 50,0) kedi; annesi oyun arkadaşı olanların 3'ünün (% 15,0) kedi; annesiyle arası iyi olan ama fazla görüşmeyenlerin 2'sinin (% 66,7) kedi; annesi otoriter olanların 5'inin (% 41,7) kedi; annesinin sözünü dinlemeyenlerin 1'inin (% 100,0) tavşan; annesiyle arası iyi ancak annesini kardeşinden kıskananların 2'sinin (% 40,0) köpek; annesi temel ihtiyaçlarını karşılayanların ise 1'lerinin (% 33,3) kelebek ve koyun olarak çizdiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre anneyle ilişkiye göre annenin hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$).

Tablo 4.11.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların babalarıyla ilişkilerine göre babalarını hangi hayvan olarak çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.11.2. incelendiğinde babasıyla ilişkisi iyi olanların 16'sının (% 17,0) babasını aslan; babası olmayanların 1'inin (% 50,0) balık; babasıyla ilişkisi iyi ancak babasından biraz çekinenlerin 4'ünün (% 28,6) köpek; oyun oynayanların 15'inin (% 21,7) aslan; babasıyla arası iyi olan ama fazla görüşmeyenlerin 3'ünün (% 11,1) kelebek, kuş ve kedi; her şeyini paylaşıp, ödevini yapanların 2'sinin (% 28,6) köpek; babasıyla arkadaş gibi olanların 2'sinin (% 14,3) balık, köpek ve zürafa; ilişkisi hem iyi hem kötü olanların 1'ünün (% 25,0) köpek ve aslan; babası rol modeli olanların 3'ünün (% 30,0) aslan; babasına çok bağlı olanların 3'ünün (% 15,0) aslan ve kedi; babasıyla görüşmeyenlerin 1'inin (% 50,0) aslan; babası otoriter olanların 3'ünün (% 23,1) köpek; nazının geçtiği kişi olanların 3'ünün (% 30,0) aslan; babasıyla anlaşamayanların 1'inin ise (% 100,0) yılan olarak çizdiği görülmektedir. Ki-kare analizine göre babayla ilişkiye göre babanın hangi hayvan olarak çizildiğine dair anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p < 0,05$).

Anne babaları, kardeşleri, akrabaları ve öğretmenleriyle olan ilişkileri çocukları etkiler ve bu durum onların resimlerine yansır (Miyandoab, 2008). Çocukların resimlerinin değerlendirilmesine bakılırken ailedeki ilişkilere göre çocukların hangi hayvanları çizdiğine, onları nasıl çizdiğine bakılması da önemlidir; çünkü çocukla ebeveyn arasındaki ilişki çocuk gözüyle, çocuğun kendi resmiyle ortaya konmaktadır. Hulse (1952) da çocuk resimleriyle ilgili yaptığı araştırmalar sonucunda; çocukların hem aileleriyle ilişkilerini hem de ev koşullarındaki aile dinamiklerini resimlerinde ortaya koyduklarını ifade etmiştir (Miyandoab, 2008).

Ailedeki ilişkilere bakıldığında annesiyle ilişkisi iyi olanların annelerini kedi, babalarıyla ilişkisi iyi olanların ise babalarını aslan olarak çizdikleri görülmektedir. Annesiyle ilişkisi çok iyi olmayan, annelerinden çekinenlerin çoğu annesini tavşan, babasıyla ilişkisi çok iyi olmayan, babasından çekinenlerin ise çoğu babasını köpek olarak çizmiştir. Çocukların bu hayvanlarla ilgili yaptıkları olumlu ve olumsuz yorumlara bakıldığında kedinin güzel, komik, zararsız, sevimli; aslanın güçlü, komik; tavşanın saldırgan; köpeğin ise saldırgan, kötü, korkutucu olduğu görülmektedir. Bu durumda çocukların ilişkileri, çizilen hayvanlar ve hayvanlara

dair yaptıkları yorumlar arasında bağlantı olduğu söylenebilir. Çocuklar kendilerine yakın buldukları kişileri çizerlerken onları sevdikleri, iyi, güzel buldukları hayvanlardan seçmişler; çekindikleri kişileri çizerlerken ise saldırgan, korkutucu buldukları hayvanları seçmişlerdir.

4.12. Çizim Sırası

Tablo 4.12.1: Resmedilen Kişinin Kaçınıcı Sırada Çizildiğinin Dağılımı

<i>Sıra</i>	<i>Anne</i>		<i>Baba</i>		<i>Kendisi</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çizmemiş	34	10,8	34	10,8	39	12,3
1	87	27,5	109	34,5	69	21,8
2	103	32,6	79	25,0	68	21,5
3	60	19,0	58	18,4	77	24,4
4	25	7,9	26	8,2	49	15,5
5 ve Üstü	7	2,2	10	3,2	14	4,4
Toplam	316	100	316	100	316	100

Tablo 4.12.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların anne, baba ve kendilerini kaçınıcı sırada çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.12.1. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 103'ünün (% 32,6) annesini ikinci sırada, 87'sinin (% 27,5) birinci, 60'ının (% 19,0) üçüncü, 25'inin (% 7,9) dördüncü, 7'sinin (% 2,2) ise beşinci ve daha sonra çizdiği görülmektedir. Çalışmaya alınan çocuklardan 34'ü (% 10,8) annesini çizmemiştir. Çalışmaya alınan çocukların 109'unun (% 34,5) babasını birinci sırada, 79'unun (% 25,0) ikinci, 58'inin (% 18,4) üçüncü, 26'sının (% 8,2) dördüncü, 10'unun (% 3,2) ise beşinci ve daha sonra çizdiği görülmektedir. Çalışmaya alınan çocuklardan 34'ü (% 10,8) babasını çizmemiştir. Çalışmaya alınan çocukların 77'sinin (% 24,4) ise kendisini üçüncü sırada, 69'unun (% 21,8) birinci, 68'inin (% 21,5) ikinci, 49'unun (% 15,5) dördüncü, 14'ünün (% 4,4) ise beşinci ve daha sonra çizdiği görülmektedir. Çalışmaya alınan çocuklardan 39'u (% 12,3) kendisini çizmemiştir.

Tablo 4.12.2.: Resmedilen Kişinin Kaçınıcı Sırada Çizildiğinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sıra	Kız						Erkek					
	Anne		Baba		Kendisi		Anne		Baba		Kendisi	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Çizmemiş	12	7,9	16	10,6	15	9,9	22	13,3	18	10,9	24	14,5
1	57	37,7	36	23,8	31	20,5	30	18,2	73	44,2	38	23,0
2	41	27,2	47	31,1	35	23,2	62	37,6	32	19,4	33	20,0
3	30	19,9	31	20,5	38	25,2	30	18,2	27	16,4	39	23,6
4	11	7,3	15	9,9	24	15,9	14	8,5	11	6,7	25	15,2
5 ve Üstü	-	-	6	4,0	8	5,3	7	4,2	4	2,4	6	3,6
Toplam	151	100,0	151	100,0	151	100,0	165	100,0	165	100,0	165	100,0

Tablo 4.12.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların cinsiyetlerine göre anne, baba ve kendilerini kaçınıcı sırada çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.12.2. incelendiğinde çalışmaya alınan kız çocukların 57'sinin (% 37,7) annesini birinci sırada, 36'sının (% 23,8) babasını birinci sırada, 38'inin ise (% 25,2) kendisini üçüncü sırada çizdiği görülmektedir. Çalışmaya alınan erkek çocukların ise 62'sinin (% 37,6) annesini ikinci sırada, 73'ünün (% 44,2) babasını birinci sırada, 39'unun ise (% 23,6) kendisini üçüncü sırada çizdiği görülmektedir.

Toplamda çizilen hayvanların sırası değerlendirildiğinde çocukların çoğunun babasını birinci sırada, annesini ikinci sırada, kendilerini ise üçüncü sırada çizdikleri görülmektedir. Çiziliş sırası resimlerin yorumlanmasında çok önemli bir faktördür. İlk çizilen kişi; en çok sevilen olabilmekle birlikte, en çok çatışma yaşanan kişi de olabilmektedir (Saydam, 2004). Gräser'a (2011)göre de ilk ve son çizilen hayvan önemlidir. İlk çizilen kişi üzerinde düşünülmeden, kendiliğinden çizilen kişi; son çizilen kişi ise üzerinde düşünülen kişidir. Bazen çocuklar kendilerini ilk sırada ve büyük çizebilirler. Kendisini bu şekilde çizen çocuklar aileleri tarafından bireysellikleri kabul edilmesi ve bu konuda desteklenmesi gereken çocuklardır (Batı, 2012). Bu bağlamda, çocukların ailede en çok değer verdikleri ya da en çok çatışma yaşadıkları kişinin baba olduğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak, çizim sırasında akıllarına ilk gelen aile ferdinin babaları olduğu söylenebilir.

4.13. Çizilen Hayvanların Benzerliği

Tablo 4.13.1.: Kişilerin Aynı Hayvanla Mı Farklı Hayvanla Mı Çizildiğinin Dağılımı

<i>Benzerlik</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Hepsi Farklı	154	48,7
Hepsi Aynı	58	18,4
Çizilmemiş	16	5,1
Anne ve Baba Aynı	12	3
Anne ve Kendisi Aynı	12	3,8
Sadece Bir Kişi Çizilmiş	10	3,2
Baba ve Kendisi Aynı	9	2,8
Anne ve Kardeş Aynı	8	2,5
Kardeş ve Kendi Aynı	7	2,2
Baba ve Kardeş Aynı	6	1,9
Sadece Anne Farklı	4	1,3
Kendisi ve Anne Aynı, Kardeş ve Baba Aynı	3	0,9
Baba ve Akrabalar Aynı	3	0,9
Kardeş ve Kendi Aynı - Anne ve Baba Aynı	3	0,9
Kardeşler Aynı (Kendisi Dışında)	2	0,6
Sadece Kardeş Farklı	2	0,6
Kendi ve Baba Aynı - Kardeş ve Anne Aynı	2	0,6
Sadece Baba Farklı	2	0,6
Sadece Kendisi Farklı	1	0,3
Kardeş ve Akrabalar Aynı	1	0,3
Anne ve Akrabalar Aynı	1	0,3
Toplam	316	100,0

Tablo 4.13.1’de çalışma grubunu oluşturan çocukların resimlerindeki kişileri aynı hayvanla mı, farklı hayvanla mı çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.13.1. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 154’ünün (% 48,7) bütün aile üyelerini farklı, 58’inin (% 18,4) herkesi aynı, 12’serinin (% 3,8) ise anne ile babasını ve anne ile kendisini aynı çizdiği görülmektedir. Bu sonuç, Telmaç’ın “Anne Baba Tutumlarının ve Çocukların Davranışsal Özelliklerinin Sihirli Aile Çizim Testi İle İncelenmesi (2010)” adlı araştırmasıyla da örtüşmektedir. Telmaç’ın (2010) 6 yaş çocuklarıyla yaptığı çalışmada da çocuklar ilk sırada ailelerindeki herkesi farklı hayvanla, ikinci sırada herkesi aynı hayvanla, üçüncü sırada ise anne-baba ve anne ile kendilerini aynı hayvanla çizmişlerdir. Ailenin aynı hayvanlarla çizilmesi

ailedeki bütünlüğü; farklı hayvanlarla çizilmesi ailedeki gerginliği ya da dostluğu ifade ediyor olabilir. Bu durumda hayvanlara ve aralarındaki ilişkiye dikkat edilmesi gerekir; kedi – köpek ya da kedi – fare gibi. Ailedeki kişiler farklıyken iki kişinin aynı çizilmesi ise mevcut olan ya da istenen benzerliği ifade ediyor olabilir, ya da onları diğerlerinden ayırıyor olabilir (Gräser, 2011). Bunun yanı sıra aynı kıyafetle ya da aynı şekilde çizilen kişiler arasında da bir yakınlık olduğu görülmektedir (Batı, 2012). Buna göre çalışmaya alınan çocukların büyük bir kısmında aile kavramının geliştiği ve kendilerini bir bütünün parçası olarak hissettikleri ailedeki herkesi aynı hayvanla resmetmelerinden anlaşılmaktadır. Çalışmaya alınan çocukların herkesi farklı çizmesi ise bireysel çatışmalardan olabileceği gibi, o kişiyi o hayvanın karakteriyle özdeşleştirmiş olmasından kaynaklanıyor olabilir.

4.14. Çizilen Hayvanın Çocuğa Ne İfade Ettiği

Tablo 4.14.1.:Anne Olarak Çizilen Hayvanın Çocuğa Ne İfade Ettiğinin Dağılımı

ANNE		
Çizilme Sebebi	n	%
İyi	90	28,5
Sevilen Hayvan	38	12,0
Çizmemiş	37	11,7
Belirtilmemiş	30	9,5
Güzel	28	8,9
Benzediği İçin	18	5,7
Sevimli	16	5,1
Saldırgan	15	4,7
Komik	11	3,5
Korkak	7	2,2
Korkutucu	7	2,2
Zararsız	7	2,2
Kötü	5	1,6
Avcı	4	1,3
Güçlü	2	0,6
Tutulan Takım	1	0,3
Toplam	316	100,0

Tablo 4.14.1'de çalışma grubunu oluşturan çocukların resimlerindeki anne olarak çizilen hayvanların çocuklara ne ifade ettiğinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.14.1. incelendiğinde 90 çocuğun (% 28,5) annesini iyiyle özdeşleştirdiği hayvanla, 38'inin (% 12,0) annesini sevdiği hayvanla, 28'inin (% 8,9) ise annesini güzel bulduğu hayvanla çizdiği görülmektedir.

Tablo 4.14.2.: Baba Olarak Çizilen Hayvanın Çocuğa Ne İfade Ettiğinin Dağılımı

BABA		
Çizilme Sebebi	n	%
İyi	52	16,5
Çizmemiş	37	11,7
Benzediği İçin	35	11,1
Güçlü	34	10,8
Belirtilmemiş	30	9,5
Sevilen Hayvan	26	8,2
Saldırgan	24	7,6
Kötü	18	5,7
Korkutucu	13	4,1
Güzel	13	4,1
Sevimli	10	3,2
Avcı	8	2,5
Komik	8	2,5
Zararsız	4	1,3
Tutulan Takım	4	1,3
Toplam	316	100,0

Tablo 4.14.2'de çalışma grubunu oluşturan çocukların resimlerindeki baba olarak çizilen hayvanların çocuklara ne ifade ettiğinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.14.2. incelendiğinde 52 çocuğun (% 16,5) babasını iyiyle özdeşleştirdiği hayvanla, 35'inin (% 11,1) babasına benzeyen hayvanla, 34'ünün (% 10,8) ise babasını güçlü bulduğu hayvanla çizdiği görülmektedir.

Tablo 4.14.3.: Kendisini Çizdiği Hayvanın Ne İfade Ettiğinin Dağılımı

<i>KENDİSİ</i>		
<i>Çizilme Sebebi</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
İyi	57	18,0
Sevilen Hayvan	46	14,6
Belirtilmemiş	38	12,0
Çizmemiş	37	11,7
Benzediği İçin	23	7,3
Güzel	22	7,0
Sevimli	22	7,0
Saldırgan	21	6,6
Korkutucu	10	3,2
Avcı	9	2,8
Zararsız	9	2,8
Kötü	8	2,5
Güçlü	7	2,2
Komik	4	1,3
Tutulan Takım	2	0,6
Korkak	1	0,3
Toplam	316	100,0

Tablo 4.14.3'de çalışma grubunu oluşturan çocukların resimlerindeki baba olarak çizilen hayvanların çocuklara ne ifade ettiğinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.14.3. incelendiğinde 57 çocuğun (% 18,0) kendisini iyiyle özdeşleştirdiği hayvanla, 46'sının (% 14,6) kendisini sevdiği hayvanla, 23'ünün (% 7,3) ise kendisine benzeyen hayvanla çizdiği görülmektedir.

Fabllar, mitolojiler, rüyalar çoğunlukla hayvan figürlerinin incelenmesini içerir. Bu durum; hayvanların karakterlerinin, insanların bastırılmış duygularını ortaya çıkarmada bir araç olarak kullanabileceğini gösterir. Çocukların ortaya koydukları ürünlerdeki agresif olmayan hayvanlar, çocukların ılımlı, pasif kişilik özelliklerine işaret ederken, agresif hayvanları çizmeleri içsel çatışmalarını sembolize etmektedir (Wisotsky ve Birner, 1960). Bender ve Rapoport (1944), 7-13 yaş çocuklarıyla hayvan çizimlerine dair yaptıkları araştırmada agresif görünümlü ve

agresif görünümlü olmayan hayvanlar olarak iki grup elde etmişlerdir. Agresif olmayan gruba ördek, at, kuş, tavşan, kedi ve köpek gibi hayvanlar girerken; agresif olan gruba daha çok orman hayvanlarının, ağaçkakan gibi bazı kuş türlerinin ve arı gibi bazı böceklerin girdiğini ortaya koymuşlardır. Çocukların hayvanlara dair görüşleri aynı zamanda yaşadıkları ülkeden, etraflarındaki yetişkinlerden ve sosyal medyadan da etkilenmektedir (Russell, 1993). Çocuklar küçük yaşlarda hayvanları sınıflandırırken onların büyüklüklerine bakarken, daha büyük çocuklar hayvanların yaşadıkları çevreye, onların davranışlarına bakmaktadırlar (Tunncliffe ve Reiss, 1999).

Çocukların hayvanları seçerken en çok “iyi” olarak tanımladıkları hayvanlarla ailelerini çizdikleri görülmüş, sevilen ve benzetilen hayvanın yanı sıra; annenin güzel, babanın ise güçlü olarak nitelendirilen hayvanlarla özdeşleştirildiği görülmüştür. Çocuklar hayvanları seçerlerken cinsiyetlere, futbol takımlarına, bireylerin özelliklerine de dikkat etmektedirler. Çocuklarla çizdikleri resimlere dair yapılan görüşmeler sonucunda genellikle; anne makyaj yapıyor ve kılık kıyafetine önem veriyorsa kelebek; ebeveynler uzun boyluysa zürafa; kiloluysa ayı ve fil; aynı şekilde futbola ülkemizde verilen önemden kaynaklı ebeveynleri Galatasaraylıysa aslan, Beşiktaşlıysa kartal, Fenerbahçeliyse kuş olarak çizildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kedi-köpek ve kaplan-aslan ayrımının da yapıldığı belirlenmiştir. Çocukların bir kısmına göre kedi ve kaplan kadını; köpek ve aslan erkeği temsil etmektedir. Bunların yanı sıra çocuklardan birinin babasının adı aslan olduğu için babasını aslan olarak çizdiği, birinin ise burcu boğa olduğu için boğa olarak çizdiği görülmüştür.

Çocukların resimleri ve bildikleri hayvanlar kendi deneyimlerinden, televizyondan, hikayelerden, internetten ve okulda aldıkları eğitimden etkilenmektedir (Eloranta ve Yli-Panula, 2005; Patrick, Byrne, Tunncliffe, Asunta ve Carvalho, 2013). Ancak çocuklar hayvanları sadece okulda öğrenmezler. Tunncliffe ve Reiss (1999), 5-14 yaş aralığındaki çocukların hayvanları evlerde ya da doğrudan gözlem yoluyla da öğrendiklerini söylemişlerdir. Bunun yanı sıra çocuklukta okunan kitaplar, masallar, okullarda yapılan geziler, hayvanat bahçesine gitmek, müzeleri ziyaret etmek hayvanlarla ilgili bilgiyi ve ilgiyi etkilemekte ve hayvanlarının isimlerini öğrenmeye katkı sağlamaktadır (Eloranta ve Yli-Panula, 2005; Prokop ve Tunncliffe, 2008). Fen bilimi perspektifinden bakıldığında da efsanelerin, hikayelerin ya da başka

alternatif kavramların insanların hayvanlarla ilgili görüşlerine etkisi büyüktür. Örneğin; yılanlar, örümcekler ya da böceklere dair fikirler, davranışlar mitolojiyle, hikâyelerle olumsuz yönde etkilenmektedir (Prokop ve Tunnicliffe, 2008). Bjerke ve Ostdahl (2004) da, insanların kuşlar, sincaplar, köpekler gibi hayvanları daha çok sevdiklerini ve yarası, fare, salyangoz gibi hayvanlardan çok hoşlanmadıklarını söylemişlerdir. Bu durum kedi, köpek, kuş gibi hayvanların evde de beslenmesinden kaynaklanmaktadır. Evcil hayvan sahibi olmak hayvan bilgisini etkileyen önemli faktörlerden biridir (Akt. Prokop, Kubiato ve Fancovicova, 2008).

Yapılan araştırmalar insanların korktukları, iğrendikleri hayvanları ya da sincap, tavşan, uğur böceği gibi popüler hayvanları daha kolay hatırladıklarını göstermiştir. Hayvanların boyutu da hatırlamayı kolaylaştıran bir etmendir (Yli-Panula ve Matikainen, 2014). İnsanlar etobur ve yırtıcı hayvanlara ilgi duymaktadırlar, onlardan korkmaktadırlar ya da onlara dair duygu ve düşünceleri olmaktadır. Bu nedenle o hayvanları daha kolay hatırlamaktadırlar (Prokop, Kubiato ve Fancovicova, 2008; Prokop ve Tunnicliffe, 2010). Bunun yanı sıra çocuklar zürafa, fil, aslan, goril, gergedan, leopar, maymun gibi egzotik hayvanlara, özellikle ormanda yaşayan hayvanlara ilgi duymaktadırlar. Bu hayvanlar korkutucu ya da savunmasız hayvanlar olarak görülmektedir. (Gayford, 2000; Morris ve Schagan, 1996; Akt. Yli-Panula ve Matikainen, 2014). Hayvanat bahçesinde olanlar gibi bazı büyük hayvanlar insanlara çekici gelmektedir (Prokop, Kubiato ve Fancovicova, 2008).

Patrick ve diğerlerinin (2013) Brezilya, İngiltere, Finlandiya, İzlanda, Portekiz ve Amerika'da 6 – 10 ve 15 yaşındaki çocuklarla hangi hayvanların bilindiğine dair yaptıkları araştırmada bu ülkelerde en çok kedi ve köpeğin çocuklar tarafından tanındığını ortaya koymuşlar, bunun da dünyada evcil hayvan besleyen kişi sayısındaki artışın sebep olabileceğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra en çok tanınan hayvan grubu memelilerdir. Bunun sebebinin de memelilerin büyük ve dikkat çekici hayvanlar olması, medyada daha çok söz edilmesi ve çocuk kitapları ve oyuncaklarında çokça kullanılmaları olabileceğini ifade etmişlerdir. Kültürlerarası farklılıklar olmasına rağmen çocukların hemen hemen aynı hayvanları tanıdıkları ve bu hayvanların da çoğunlukla kendi ülkelerinde yaşayan ve günlük hayatlarında karşılaştıkları hayvanlar olduğu ortaya konmuştur. Aynı şekilde Eloranta ve Yli-Panula (2005) da 7 – 15 yaş aralığındaki Fin ve Rus

çocuklarla yaptıkları çalışmada Fin çocukların resimlerinde en çok köpek çizdiklerini görmüşlerdir; bu da çizilen hayvanların çocukların hobileriyle bağlantılı olduğunu ya da evcil hayvanların onlar için en popüler hayvanlar olduğunu göstermektedir.

Ankara’da yapılan çalışmada çocukların ailelerini en çok kedi, köpek ve aslanla resmettikleri görülmektedir. Bunun sebebi de yapılan araştırmalarda olduğu gibi (Patrick ve diğerleri, 2013; Eloranta ve Yli-Panula, 2005) çocukların en çok evcil hayvanları ve memelileri tanımaları, kitaplarda ve medyada çoğunlukla onları duyuyor olmaları, günlük hayatlarında onlarla karşılaşılıyor olmaları ya da o hayvanlarla ilgili oyuncakları olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Çocukların hayvan seçimlerinde okuldan, çevrelerinden, ailelerinden de etkilendikleri, hayvan karakterlerini o şekilde yorumladıkları söylenebilir.

4.15. En Sevdiği Hayvan

Tablo 4.15.1. Çalışmaya Alınan Çocukların En Sevdiği Hayvanların Dağılımı

<i>Hayvan Adı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kedi	88	15,8
Köpek	68	12,2
Aslan	41	7,3
Belirtilmemiş	39	7,0
Tavşan	38	6,8
Kaplan	24	4,3
Dinozor	22	3,9
Kelebek	21	3,8
At	20	3,6
Kuş	14	2,5
Uğur Böceği	14	2,5
Balık	12	2,2
Zürafa	12	2,2
Fil	11	2,0
Çita	9	1,5
Ayı	9	1,6
Hepsi	8	1,4
İnek	8	1,4
Maymun	6	1,1

Hayvan Adı	n	%
Kuzu	5	0,9
Civciv	5	0,9
Zebra	5	0,9
Kurt	4	0,7
Arı	4	0,7
Kartal	4	0,7
Baykuş	4	0,7
Kaplumbağa	4	0,7
Balina	3	0,5
Fok	3	0,5
Domuz	3	0,5
Ördek	3	0,5
Goril	3	0,5
Yılan	3	0,5
Diğer	41	8,2
Toplam	558	100

*Diğer; 1'er ve 2'şer tane söylenen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Kanguru, timsah, köpekbalığı, sincap, ceylan, eşek, kirpi, salyangoz, boğa, koyun, fare, kutup ayısı, tavuk, su aygırı, antilop, ejderha, kalamar, lama, panda, hamster, jaguar, rakun, kertenkele, yusufçuk, ahtapot, tavuskuşu, yunus, kuğu, yengeç, solucan, tarantula.

Tablo 4.15.1.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların en sevdikleri hayvanların dağılımı verilmiştir. Tablo 4.15.1. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 88'inin (% 15,8) kedi, 68'inin (% 12,2) köpek ve 41'inin (% 7,3) aslan sevdiği görülmektedir. 39'u (% 7,0) en sevdiği hayvanı belirtmemiştir. Çocuklar en sevdiği hayvan olarak birden fazla hayvan ismi söylemişlerdir.

Tablo 4.15.2.: Cinsiyete Göre En Sevilen Hayvanların Dağılımı

En Sevilen Hayvan	CİNSİYET					
	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kedi	43	28,5	13	7,9	56	17,7
Belirtilmemiş	10	6,6	21	12,7	31	9,8
Köpek	15	9,9	14	8,5	29	9,2
Aslan	1	0,7	26	15,8	27	8,5
Tavşan	17	11,3	4	2,4	21	6,6

CİNSİYET						
En Sevilen	Kız		Erkek		Toplam	
Hayvan	n	%	n	%	n	%
Dinozor	-	-	18	10,9	18	5,7
At	10	6,6	6	3,6	16	5,1
Kelebek	11	7,3	-	-	11	3,5
Yok	4	2,6	5	3,0	9	2,8
Kaplan	-	-	8	4,8	8	2,5
Hepsi	5	3,3	2	1,2	7	2,2
Zürafa	4	2,6	3	1,8	7	2,2
Ayı	3	2,0	4	2,4	7	2,2
Çita	-	-	6	3,6	6	1,9
Kuş	3	2,0	2	1,2	5	1,6
Fil	2	1,3	3	1,8	5	1,6
Arı	3	2,0	-	-	3	0,9
Kuzu	3	2,0	-	-	3	0,9
Maymun	1	0,7	2	1,2	3	0,9
Kaplumbağa	-	-	3	1,8	3	0,9
Diğer	16	10,6	25	15,2	40	12,7
Toplam	151	100,0	165	100,0	316	100,0

*Diğer; 1'er ve 2'ser tane söylenen hayvanlardan oluşmaktadır. Bu hayvanlar şu şekildedir; Balık, inek, kanguru, timsah, balina, kartal, ördek, ceylan, goril, civciv, kurt, uğur böceği, köpekbalığı, antilop, baykuş, kalamar, panda, salyangoz, hamster, jaguar, yılan, kertenkele, ahtapot, fok balığı, tavus kuşu, zebra, koyun, kuğu, eşek, tarantula.

Tablo 4.15.2.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların en sevdikleri hayvanların dağılımı verilmiştir. Tablo 4.15.2. incelendiğinde çalışmaya alınan 151 kız çocuktan 43'ünün (% 28,5) kediye, 17'sinin (% 11,3) tavşanı, 15'inin (% 9,9) ise köpeği en çok sevdiği; 165 erkek çocuktan ise 26'sının (% 15,8) aslanı, 18'inin (% 10,9) dinozoru, 14'ünün (% 8,5) ise köpeği en çok sevdiği görülmektedir.

Tablo 4.15.3.: En Sevilen Hayvanla Kimin Çizildiğinin Dağılımı

En Sevdiği Hayvanla Kimi Çizdiği		
Kişiler	n	%
Kimse	70	22,2
Herkes	65	20,6
Kendisi	35	11,1

En Sevdiği Hayvanla Kimi Çizdiği		
Kişiler	n	%
Belirtilmemiş	30	9,5
Baba	21	6,6
Anne	15	4,7
Yönerge Alınamadı	13	4,1
Baba ve Kendisi	13	4,1
Diğer	12	3,8
Anne ve Kendisi	12	3,8
Kendisi ve Diğer	9	2,8
Anne ve Baba	8	2,5
Anne ve Diğer	4	1,3
Anne, Baba ve Diğer	4	1,3
Baba ve Diğer	2	0,6
Anne, Kendisi ve Diğer	2	0,6
Baba, Kendisi ve Diğer	1	0,3
Toplam	316	100,0

*Diğer: Kardeş, ağabey, abla ve diğer akrabalarından oluşmaktadır.

Tablo 4.15.3.'de çalışma grubunu oluşturan çocukların en sevdikleri hayvanlarla kimleri çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.15.3. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 70'inin (% 22,2) en sevdikleri hayvanlarla ailelerindeki kimseyi çizmedikleri, 65'inin (% 20,6) aile bireylerinin hepsini çizdikleri, 35'inin (% 11,1) ise kendilerini en sevdikleri hayvan olarak çizdikleri görülmüştür.

En sevilen hayvanların özelliklerine bakıldığında onların daha çok sevimli, zararsız, komik, güzel, iyi, güçlü gibi özellikleri olduğu görülmektedir. Bu, Kubiato'nun (2012) yaptığı çalışmayla da örtüşmektedir. Kubiato, okul öncesi çocuklarla yaptığı araştırmada, çocukların hayvanlara ilişkin fikirlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Buna göre çocukların sevdikleri hayvanlar daha çok insanlara zarar vermeyen, güzel hayvanlar; sevmedikleri hayvanlar ise korkutucu, ısırıcı hayvanlardır. Aynı zamanda çocukların en çok köpek balığı ve ayıdan korktukları, en az ise kedi, köpek, yunus balığı ve atlan korktuklarını ortaya koymuştur. Kubiato'nun yaptığı bu çalışmaya göre, çocukların hayvanları sevmeleri ve onlardan korkmaları arasında bir ilişki vardır.

Yapılan çalışmalar sevilen hayvanlar arasında cinsiyet farklılıklarının da olduğunu ortaya koymuştur. Lindemann - Matthies (2005) yaptıkları araştırmada erkeklerin daha çok vahşi hayvanları, kadınların ise daha çok evcil hayvanları sevdiklerini ortaya koymuşlardır. Bu bulgu, araştırma sonucuyla da örtüşmektedir. Araştırma sonucuna göre de kızlar en çok kedi, tavşan gibi evcil hayvanları; erkekler ise aslan, dinazor gibi vahşi hayvanları sevmektedirler.

Çocukların en sevdikleri hayvanla kimi çizdikleri de önemlidir. Bu, ailede en çok önem verilen kişiyi, ya da kendilerinin en çok önem verdikleri kişiyi gösteriyor olabilir. Bu çalışmada çocuklar en sevdikleri hayvanlarla en çok ailedeki herkesi, sadece kendilerini ve sadece babalarını çizmişlerdir.

4.16. En Sevdiği Renk

Tablo 4.16.1.: Çalışmaya Alınan Çocukların En Sevdiği Renklerin Dağılımı

Renk Adı	n	%
Pembe	90	15,3
Mavi	88	14,9
Kırmızı	66	11,2
Yeşil	54	9,2
Belirtilmemiş	54	9,2
Sarı	52	8,8
Mor	48	8,1
Siyah	25	4,2
Turuncu	24	4,0
Hepsi	21	3,6
Beyaz	19	3,2
Lacivert	13	2,2
Altın Rengi	10	1,7
Kahverengi	6	1,0
Gümüş Rengi	6	1,0
Turkuaz	5	0,8
Lila	5	0,8
Gri	3	0,5
Bordo	1	0,2
Toplam	590	100

Tablo 4.16.1’de çalışma grubunu oluşturan çocukların en sevdikleri renklerin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.16.1. incelendiğinde çalışmaya alınan çocukların 90’ının (% 15,3) pembeyi, 88’inin (% 14,9) maviyi ve 66’sının (% 11,2) kırmızıyı sevdiği görülmektedir. 54’ü (% 9,2) en sevdiği rengi belirtmemiştir. Çalışmaya alınan çocuklar en sevdikleri renk olarak birden fazla renk belirtmişlerdir.

Tablo 4.16.2.: Pembeyle Çizilen Kişilerin Dağılımı

<i>Pembe</i>		
<i>Çizilen Kişiler</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Sevilen Renk Olduğu Halde Kimse Çizilmemiş	224	70,9
Sevilen Renk Değil	50	15,8
Anne	11	3,5
Kendisi	9	2,8
Diğer Kişiler	6	1,9
Herkes	7	2,2
Baba	4	1,3
Anne ve Kendisi	3	0,9
Anne ve Baba	2	0,6
Toplam	316	100,0

Tablo 4.16.2.’de çalışma grubunu oluşturan, en çok pembeyi seven çocukların kimleri o renkle çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.16.2. incelendiğinde en çok pembeyi seven çocukların 11’i (% 3,5) annesini, 9’u (% 2,8) kendisini, 7’si (% 2,2) ise herkesi çizmiştir.

Tablo 4.16.3.: Maviyle Çizilen Kişilerin Dağılımı

<i>Mavi</i>		
<i>Çizilen Kişiler</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Sevilen Renk Değil	225	71,2
Sevilen Renk Olduğu Halde Kimse Çizilmemiş	41	13,0
Baba	11	3,5
Anne	10	3,2
Diğer Kişiler	10	3,2

<i>Mavi</i>		
<i>Çizilen Kişiler</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kendisi	9	2,8
Herkes	6	1,9
Anne ve Kendisi	2	0,6
Anne ve Baba	2	0,6
Toplam	316	100,0

Tablo 4.16.3.'de çalışma grubunu oluşturan, en çok maviyi seven çocukların kimleri o renkle çizdiklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo 4.16.3. incelendiğinde en çok maviyi seven çocukların 11'i (% 3,5) babasını, 10'arı (% 3,2) annesini ve ailedeki diğer kişileri, 9'u ise (% 2,8) kendisini çizmiştir.

Alschuler ve Hattwick (1969)'e göre renkler çocukların hislerini, çatışmalarını, çektikleri zorlukları anlatabilecekleri ideal bir araçtır (Akt. Keskin, 2006). Renkler çocuklar için doğayı çağırıştırır, dolayısıyla onların duygularının rengidir. Küçük çocuklar ağırlıklı olarak kırmızı, sarı, turuncu gibi sıcak renkleri kullanırlarken, yaşları ilerledikçe yeşil, mavi gibi soğuk renkleri kullanma eğilimi içerisine girerler (Keskin, 2006).

White ve Golomb (1992), yaptıkları araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin renkleri kullanmada seçici olduklarını ve renkleri psikolojik durumları açıklamada kullandıklarını ortaya koymuşlardır. Bu araştırmaya göre; çocuklar mor rengini mutlu çocukla, maviyi üzgün çocukla, kırmızıyı ise sinirli çocukla özdeşleştirmişlerdir (Akt. Keskin, 2006). 4 yaştan itibaren çocukların çizimlerine bakıldığında; çocukların insan, hayvan, oyuncak, ev gibi figürlerin çiziminde renkleri seçtikleri ve renklerin bir işlevinin olduğu görülmektedir (Golomb ve Farmer, 1983). Bilinçli ve bilinçsiz kullanılan renklerin her birinin simgesel bir anlamı vardır (Güvenç, 2005). Yavuzer (1993) de çocukların sevdikleri renklerle sevdikleri kişileri çizdiklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırmada çocukların sevdikleri renkleri söylemeleri ve kimi o renkle çizdikleri büyük önem kazanmaktadır. Çocukların en sevdikleri renklerle anne ve babalarını çizdikleri görülmekte; bu da ailede onlar için önemli olan kişiler hakkında bilgi vermektedir.

4.17. Alman ve Türk Çocukların Hayvanlara Dair Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması

Çizimlerin kültürden kültüre değişip değişmediğine dair birçok farklı görüş vardır. Örneğin; Kellogg (1970) çocuk çizimlerinin gelişim aşamalarının evrensel olduğunu dile getirirken (Akt. Eloranta ve Yli-Panula, 2005); Alland (1983) çocukların çizim tarzlarında kültürden kültüre farklılıklar olduğunu ifade etmiştir. Wales (1990) ise resimlerde kullanılan sembollerin kültürden izler taşıdığını, kültürün resimleri etkilediğini belirtmiştir (Akt. Eloranta ve Yli-Panula, 2005).

Eloranta ve Yli-Panula (2005), 7-15 yaş aralığındaki Rus ve Fin çocuklarla yaptıkları araştırmada çocuklardan resim çizmelerini istemişler ve çizilen hayvanlara baktıklarında kültürden kültüre farklılıklar olduğunu belirlemişlerdir. Rus çocukların ilk sırada tavşan, sonrasında sincap, ayı, kedi ve köpek çizdikleri görülürken; Fin çocukların ilk sırada köpek, sonrasında tavşan, at, ren geyiği ve tilki çizdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra Fin çocukların resimlerinde daha fazla hayvan çeşidi olduğu belirlenmiştir. Araştırmada Rus çocukların doğayla ve hayvanlarla ilgili bilgilerinin daha çok okuldan, Fin çocukların ise serbest zaman etkinliklerinden edindikleri ortaya konmuştur. Rus çocuklarda resimler daha çok masallardaki gibiyken, Fin çocuklarda çevreyle olan etkileşimlerinin etkileri görülmektedir.

“Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları (Familie in Tieren: Die Familiensituation im Spiegel der Kinderzeichnung)” testinin Almanya ve Türkiye’de yapılan uygulamalarında da kültürlerarası farklılıklardan söz edebilmek mümkündür. Yapılan çalışmada çocuklara hayvanların özellikleri sorulmuştur. Gräser’in (2011) Almanya’da yaptığı uygulama ile bu çalışmada yapılan uygulamadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.17.1: Alman ve Türk Çocukların Hayvanlara Dair Verdikleri Cevaplar

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Ada Tavşanı	Terbiyeli, uysal, itaatkâr, yumuşak, tombul, zarif, doğurgan, korkak, utangaç, obur	-
Ağaçkakan	Çalışkan, hırslı, renkli, kapı vuruşu gibi ses çıkaran, sessizlik bozan, gürültü yapan, çekiç gibi vuran	-

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Ahtapot	-	Büyük
Akbaba	Cesur, gözü pek, kana susamış, leş yiyen, öldürücü, yalnız	-
Akrep	-	İyi, ona zarar verdiğinde zehirleyen, küçük
Antilop	Sevimli, hassas, güzel, şirin, yumuşak huylu, ürkek, kaçmaya hazır	-
Arı	Bal yapıcı, çalışkan, gayretli, adil, keskin, emici, insanları sevmeyen, geçici, tatlı yiyen.	Zzzz diye ses çıkartan, sokan, bal saklayan, güzel, bal yapan, bal yiyen, iğne yapan, uçan, vız vız yapan
Aslan	Krallık, kendine güvenli, güçlü, görkemli, yüce, kahraman, gururlu, bağışlayıcı/hoşgörülü, zalim, tehlikeli, açgözlü, aşırı duyarlı/sinirli, kana susamış, gizli	Kötü, yemek isteyen, çok ısırın, güçlü, saldırgan, iyi, kükreyen, savaşan, oynayan, yaramazlık yapan, vahşi, kaplan gelince yuvasına kaçan, ormanların kralı, pençeleri olan, güzel, korkutucu, erkek, insanlar zarar vermezse zarar vermeyen, büyük, kızgın, etçil, hayvanları ve insanları yiyen, yelesi olan, sivri dişli, yavruları iyi, avlanan, GS sembolü, korkunç görünümlü, kafes olmazsa insanlara saldırıp öldüren, kızgın, ayakları çok tırnaklı, haftada bir ot yiyen, avlanan, uyumayı seven, büyük kedi, tehlikeli, doğada yaşayan, Afrika'da yaşayan, hızlı koşan
At	Değerli, güvenilir, güçlü, faydalı, hizmete hazır, anlayışlı, hızlı, güzel, neşesiz, ısırın, alıngan, kişnemen	Hızlı koşan, iyi, güzel, ahırda yaşayan, üstüne binilen, çoğu kız olan, çitlerin üstünden atlayan, dıgıdık dıgıdık diye ses çıkartan, ot yiyen, çiftlikte yaşayan, elma yiyen, insanları seven, kocaman, saçlı, iii diye ses çıkartan, saman yiyen, insanları gezdiren, iyi beslenen, nal takan, vurunca çok sinirlenen vurmayınca da huysuzlaşan
Av Köpeği	Evcil hayvan olarak özellikle zeki, sadık ve inatçı bilinir. Uysal, sevimli, oyunbaz, hareketli, iyi huylu, av seven, iyi kalpli, sadık, şakacı, kurnaz, çarpık bacaklı, ahmak, çocukça, inatçı, itaatsiz	-
Ayı	Dişi ayı mağaraların ve çalılıkların kraliçesidir. Erkek ayı iyi huyluluğun ve bilgeliğin sembolüdür. İyi huylu, eğlenceli, güçlü, cesur, komik, sevimli, sadık, oyun ve dans seven, hantal, huysuz, kaba, tatlı seven, hilekâr, haydut ruhlu, çocukça, sakar, öldürücü, kötü, sağı solu belli olmayan, beceriksiz	Çok korkunç, iyi, bize bal veren, yorulduğunda taş bir ev yapıp onun içinde yatan, kötü, saldıran, kızgın olduğunda kötü, şişman, yuvarlak burunlu, herkesi eze eze giden, herkesi yakalayıp öldüren, canavar, balı çok seven, küçük balıkları yiyen, pençeleri olan, ormanda yaşayan, çok ağır, Afrika'da yaşayan, çok sevimli, vahşi, çok fena kükreyen, tırmalayabilen, çok büyük, çok kilolu, kış uykusuna yatan, çok yiyen

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Babakuş	Zararsız, zehirsiz, uysal, kaygan, iyi kalpli, güçlü ve zarif, korkak, korkunç, endişeli, korkutucu, soğukkanlı, yavaş, yüreksiz, aptal	-
Balık	Uysal, becerikli, sessiz, yumuşak, duygusal, sırdaş, yüzebilen, obur, kaçak, korkak, sıkıcı, pullu, soğuk, kaygan	Suda yaşayan, kimseye zarar vermeyen, iyi, ayak ısırabilen, akşamları sadece gözünü dinlendiren, bazıları yenebilen, renkli, kuyrukları şeffaf gibi, pulları olan, su donarsa yüzemeyen, su olmazsa yaşayamayan, yemek verilmezse ölen, şirin, baloncuk çıkartan, zıplayan, satılık alınabilen, akvaryumda yaşayan, küçük, yüzen, suda cup cup yapan, küçük yemekler yiyen
Balina	Sessiz, barışçı, güçlü, dayanıklı, tombul, obur, silip süpüren, hantal	Yorum yapılmadı
Baykuş	Onun görünmesi şanssızlık anlamına gelir, ayrıca alaycı ve komik insan olarak da geçer. Dikkatli, keskin zekalı, uyanık, korkutucu, hayalet gibi, korkak, uykulu, tembel, geceye mahsus, ilgisiz, fare yiyen	Uçabilen, geceleri görünen sabah uyuyan, gagası olan, iyi, kanatlı, gece iyi gören, yılan yiyen, nesli tükenen
Boğa	Güce karşı koyan, çalışkan, savaşçı, inatçı, hırçın, çabuk kızan, vahşi, sinirli, sağı solu belli olmayan, kötü, insan üstü güçlü, laf anlamaz, kuduz, dik başlı	Çok güçlü, kafasıyla adamlara çarptığında adamları uçuran, iyi, kahraman, insanları boynuzlarıyla düşüren, boynuzuyla savaştan, kötü, burç simgesi
Bok Böceği	Çalışkan, tırmanan, parlak, obur, iğrenç, pis kokulu	-
Böcek	Eğlenceli, çalışkan, tuhaf, parlak, ışık saçan, zararlı, obur, fesat, tırmanan, sokan	-
Bukalemun	Renk değiştiren, sahte, korkutucu, güvenilmez, vefasız	-
Civciv	-	Yumurtadan doğan, annesi olmadan bir yere gidemeyen, iyi, küçük, ağaçta yaşayan, havada uçan, sarı, tavuğun yavrusu, tatlı, evde beslenen, ilaçlarla ölen
Çita	-	Benekli, hızlı, vahşi
Dağ Keçisi	Atılgan, becerikli, özgürlüğü seven, tok gözlü, cesur, yürekli, çevik, atik, az bulunur, korkak, cüretkâr, vahşi, inatçı	Keçi: Bazen Noel babasının arabasında olan, iyi
Deniz Anası	Işık saçan, yumuşak, şefkatli, kaygan, tiksindirici, şekilsiz, yakıcı	Suda giden, iyi
Deniz Yıldızı	Yıldız formunda, güzel, nadir olan, dikenli	-
Deve	Azla yetinen, dayanıklı, mütevazı, azimli, iyi huylu, çalışkan, sadık, aptal, yumuşak huylu, tembel, hantal	Büyük, kafeste yaşayan, iyi, hörgücünde yağ biriktiren, çölde yaşayan, bazen tüküren
Deve Kuşu	Becerikli, çevik, çabuk, korkunç, yılgın, kavgacı, korkak, kaygılı, ürkek	-

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Dinozor	-	Korkunç, saldırgan, çok büyük, yeşil renkli, tak tak diye giden, uzun, etobur, dinzorları ve insanları yiyen, kötü, iyi, ot yiyen, vahşi, kuyruğu uzun, sivri dişli, güçlüce basan, ayaklarını yavaş basan, 1-2 ya da 3 ayaklı, kızgın, boynuzlu
Doğan	Şans getirir. Cesur, gözü pek, avcı ruhlu, iyi uçan, iyi gören, evcilleşebilir, öldürücü, kana susamış, ganimet çalan	-
Domuz	Yararlı, her şeyi yiyen, sabırlı, uysal, dinamik, kirli, tembel, üşengeç, tombul, obur, homurdanan, aptal, hantal	Çamurda yüzen, gülen, iyi, kakasını yiyen, çamurda, bataklıkta yaşayan
Ejderha	Güçlü, heybetli, cesur, öldürücü, öfkeli, kızdıran, sahte, ateş püskürten, korkunç, kötü niyetli, kana susamış, çirkin, zalim, pullu	Vahşi, kötü çünkü herkesi öldüren
Engerek Yılanı	Becerikli, akıllı, çevik, dikkatli, insanları sevmeyen, ikiyüzlü, zehirli, ısırın, hain, aptal, tehlikeli	-
Eşek	Hizmete hazır, çalışkan, uysal, iyi huylu, yararlı, yardıma hazır, sadık, minnettar, sabırlı, inatçı, aptal, dik başlı, sahte, kötü niyetli, mantıksız, akılsız, ahmak, uzun kulaklı, dik kafalı	Zürafaya benzeyen, zürafanın bir küçüğü, iyi, kısacık burunlu, çok büyük dudaklı, a-i diyen, ot yiyen, gri renkli, yük taşıyan, ahırda yaşayan
Fare	Eğlenceli, gürültülü, çevik, hızlı, akıllı/kurnaz, hınzır, meraklı/ukala, küstah, aç gözlü, hırsız, kurnaz, çevik, utangaç	Küçük, minik minik yavruları olan, biraz kötü çünkü kemiren, yaramaz, kendisini savunmak için kaçan, peynir yiyen, iyi, tatlı, gri renkli, minik delikte yaşayan, iki kulaklı
Fil	Anaç ruhlu büyük bir hayvan. Güçlü, kuvvetli, akıllı, yetenekli, anlayışlı, işkolik, uysal, cana yakın, müzik sever, geçimli, iyi huylu, sadık, ciddi olmayan, zarar verebilen, aç gözlü, hırçın, obur, inatçı, tombul	İyi, çok su içmeyi ve püskürtmeyi seven, şişman, pat pat yürür, hurr diye ses çıkartan, uzun burnu olan, bir sürü ayağı olan, büyük, güçlü, yükseğe çıkabilen, kötü, küçük hayvanları yiyebilen, hayvanat bahçesinde olan, kötü insanları kovalayan, çok su tüketiyor, koca daire kulakları var, çok yavaş yürüyen, kocaman, çok saldırgan, çok uzun dişli, çok susayan, hem iyi hem kötü, burnundan su çıkartan, hortumu olan
Flamingo	-	İyi, uçan
Fok Balığı	Sabırlı, zeki, artistik, eğlendirici, tembel, uykucu, tombul, şişman, balık yiyen, kaygan, şişman	Kuzeyde yaşayan, yüzgeçleriyle buzda yürüyen, iyi, şirin, dolu dolu gözleri olan
Gelincik	Çevik, hareketli, hırsız gibi	-
Gergedan	Hantallığıyla/sakarlığıyla bilinir. İyi huylu, güçlü, sakar, inatçı, cahil, öngörülemez	Boynuzlu, Amerikalı olanlar iki boynuzlu, hızlı gidenler dışında birçok şeyi öldürebilen, güçlü, sinirlenen, çok büyük, iyi

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Geyik	Krala özgü, gururlu, kibirli, yüce, asil, pervasız, kavgacı, korkak, haşin	Çok korkunç, sivri dişleri olan, mutlu, boynuzlu, küçükleri boynuzlu değil, kötü çünkü boynuzlarını birbirlerine vuruyorlar, hızlı, zıplayan, boynuzlarla vurmadığı sürece iyi
Goril	İnsana benzeyen, cesur, güçlü, kuvvetli, hırsızlığa meyilli, kavgacı, kindar, obur, ısrırgan, tehlikeli	Maymuna benzeyen ama maymundan büyük
Güvercin	Barışçı, iyi huylu, arkadaş canlısı, günahsız, uysal, kaygılı, korkak	-
Hamster / Köstebek	Kazma yeteneği olan, yer altında yaşayan, çalışkan, tutumlu, tedbirli, tasarruflu, obur, doyumsuz	Köstebek: Çok küçük, yerlerde giden, iyi
Horoz	Gururlu, göz alıcı, baba gibi, ciddi, kibirli, çalılımlı, kavgacı, kiskanç	Biraz iyi biraz kötü, hep ürüü der
İnek	Sabırlı, iyi huylu, sakin, telaşsız, süt veren, rahat, uyumlu, dayanıklı, yararlı, güçlü, şişman, çalışkan, geviş getiren, sıkıcı, aptal, obur, sakar, tembel, inatçı, möleyen	Güzel, möö diyen, iyi, boynuzları olan, ot yiyen, süt veren, benekli, memeli, kocaman
Jaguar	Uysal, çevik, becerikli, sessiz, yırtıcı, kana susamış, kurnaz, yağmalayıcı, zalim, sinsî	-
Kanguru	Keseleri ve uzun sıçrayışlarıyla tanınırlar. Şefkatli, pratik, çevik, uzağa atlayan, çocuk taşıyıcı, tüküren, boks seven	Uzun kulaklı, zıplayan, iyi, kesesi olan
Kaniş	Zeki, öğrenme hırsı olan, neşeli, eğlenceli, sadık, modaya uygun, oyun seven, sevimli, hanım evladı, kendini beğenmiş, dağınık	-
Kaplan	Güçlü, şahane, soylu, kendinden emin, becerikli, uysal, kana susamış, zalim, hırçın, hırlayan, sessiz, sinsî, pusuda bekleyen	Güçlü, iyi, salyangoz gibi orman yemeklerini seven, kükreyen, tırmalayan, seven, oynayan, kötü, pençeleri olan, avlanan, aslan gibi iyi hayvanları yiyen, üçgen dişli, turuncu, üstünde siyah üçgenler olan, aslan gibi tırmakları ve keskin dişleri olan, insanları parçalayan, et yiyen, sürülerle avlanan, vahşi, yırtıcı, saldırgan, aç, katil, aslan gibi, korkunç, çok iyi gizlenebilen, hızlı koşabilen, 20 saat uyuyan, çizgileri olan
Kaplumbağa	Zararsız, sabırlı, alçakgönüllü, iyi huylu, zırlı, donuk, duygusuz, kayıtsız, uykucu, hantal, yavaş	Korktuğunda kabuğunun içine giren, yavaş yürüyen, ormanın en yavaş hayvanı, iyi, evini sırtında taşıyan, kötü, kabuğunda uyuyan, yeşil, güzel, şirin, yüzen, denizde yaşayan
Kara Kurbağası	Şakacı, yararlı, hava durumunu bilen, sakar, kaygan, iğrenç, çirkin, sevimsiz, donuk, siğilli, şişman	-
Kara Sinek	Alaycı, hızlı uçan, ipek kanatlı, can sıkıcı, kendini beğenmiş, obur, küstah, rahatsız edici, tatlı seven, sırnaşık, tiksindirici, keskin, pis	-

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Karaca	Zarif, sevimli, güzel, temiz, yumuşak, esnek, sadık görünen, uysal, korkak, ürkek, kaçmaya hazır	-
Karga	Zeki, öten, neşesiz, küstah, kavgacı, hırsızlığa yatkın	Yorum yapılmadı
Karınca	Çalışkan, gayretli, işkolik, temiz, yardımsever, cana yakın, tutumlu, atik, kavgacı, savaştıcı, yakıcı, heyecanlı	Küçük, güzel, 4 ayaktan daha fazla ayağı olan
Kartal	Kuşların kralıdır. Haşmetli, krala özgü, güvenli, soylu, gururlu, asil, cesur, keskin gözlü, güçlü, dikkatli, zeki, kana susamış, haydut gibi, saldırgan, merhametsiz	Kötü, uçan, büyük, Beşiktaş sembolü, biraz iyi biraz kötü, kuşları ya da küçük hayvanları yiyen, böcek yiyen, yukardan avlanan, iyi
Kaz	İyi huylu, güvenilir, hantal, aptal, didişen, geveze, paytak paytak yürüyen, şişman, sallanan	-
Keçi	Canlı, eğlenceli, uysal, süt veren, daldan dala konan, inatçı, dik kafalı, kinci	Yaramaz, bazen Noel babanın arabasında olan
Kedi	Yılışık, oyunbaz, temiz, komik, eğlenceli, bağılı, fare yakalayıcı, tırmanmayı seven, sevecen, sevimli, ikiyüzlü, zalim, ısırıcı, sinsî, haydut, açgözlü, tırmalayan, sıkıca yapışan, gizli, sudan korkan, sahte	Güzel, tüylü, sımaşık, iyi, et yiyen, tırmalayan, kötü, miyavlayan, bazen büyük bazen küçük olan, mırıldayan, insana zarar veren, uzun tırnaklı, genelde kız olan, süt içen, bıyıklı, patileri olan, dört ayaklı, komik, insanlarla arkadaş olmak isteyen, nazik, ağaca çıkabilen, kuşu bir lokmada ağzına atabilen, yaramaz, balık yiyen, ağaca tırmanan, yavrularından ayrılmayan, kedi maması seven, sokak kedileri tırmalar – ev kedileri tırmalamaz, korkak, yumakla oynamayı seven, vahşileri de olan, çok uzun uyuyabilen, köpeklerle oyun oynayan, sokak kedisi de ev kedisi de olabilen, ısırabilen, dost canlısı, evcil, köpekten korkan, kuyrukları biraz uzun, sokakta gezen, fare yiyen, ormanda yaşayan, saldırmayan, köpeklerle tartışan
Kelebek	Rengarenk, renkli, rüzgardan sallanan, hafif, sevimli, yumuşak, hercai, kendini beğenmiş, tatlı seven, alıngan, zararlı, korkak	Uçabilen, kanatlı, uçup konan, rengarenk kanatlı, güzel, 1 yıl yaşayıp ölen, yuvaları ağaç olan, renkli, çiçek koklamayı seven, polen almayı seven, sevimli, süslü, antenleri olan, insanlardan korkan, tırtıldan dönüşen, hemen öldüğü için bir şey yapamayan, kanatları benekli, sessiz, insanlar onları kovalar
Kertenkele	Atik, hızlı, güneşi seven, sevimli, iyi huylu, zararsız, faydalı, dikkatli, tembel, endişeli, korkak, alıngan	Büyük
Kırlangıç	Sevimli, yerli, evcil, güvenilir, neşeli, güzel uçan, korkak, geveze	-

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Kızıl Akbaba	Hızlı, vahşi, yalnız, korkutucu, öldürücü, küstah, hilekar, insan yiyen, aç gözlü	-
Kirpi	Cilveli, kurnaz, eğlenceli, yararlı, ekonomik, tutumlu, komik, dikenli, uykulu, sinsî, pervasız	Diken atan, sırtında diken olan, bazen iyi bazen kötü
Koala	-	Tembel, iyi
Koç	Keskin zekalı, kulağı keskin, dayanıklı, güçlü, inatçı, dik kafalı, hırçın, vahşi, boynuzlu	Yorum yapılmadı
Koyun	Sabırlı, dindar, terbiyeli, itaatkâr, iyi huylu, kurban edilmeye hazır, zararsız, huzurlu, cana yakın, azla yetinen, sıkıcı, zavallı, aptal, inatçı	Güzel, ot yiyen, iyi, çok sevimli
Köpek	Dikkatli, sadık, bağlı, çabuk öğrenen, eğitilebilir, usandırıcı, ısırgan, kavgacı, başıboş, kaba, obur, sinirli, kıskanç	Hav hav diyen, kemik yiyen, iyi, erkek ama bazıları kız da olabiliyor, bazıları yırtıcı bazıları değil, kedileri kovalayan, fino köpekleri dışında ısırın hayvanlar, bazen kedilerle arkadaş olan, çok güzel, korkutan, kızgın, bazıları hırçın, ürktücü, zarif, şirin, çok iyi koku alan, tasmaşı olan, yaramaz, dilleri ve bacakları olan, kendilerini korumak için saldırabilen, yumuşak tüylü, 4 bacaklı, önce masum bakan sonra hırlayan, zarar vermeyen, her şeyi yapabilen, güçlü, kediden büyük, evcil hayvan, bazen büyük tuvaletlerini yiyen, sivri dişleri olan, kuyruklarını sallayarak mutlu olduklarını belli eden, hızlı koşan, top oynamayı seven, et yerken ktır ktır ses çıkartan, kediye benzeyen, tırmalayan, eğitilebilen, mama yiyen, kuduz olabilen
Köpekbalgı	Suda yaşayan, sinsî, becerikli, hızlı, insan düşmanı, obur, yüksekten atan	Yiyecek arayan, iyi, yüzen, erkek, balık yiyen, et seven, denizde yaşayan, kötü
Köstebek	Yararlı, değerli, utangaç, korkak/endişeli, eşeleyen	Çok küçük, yerlerde giden, iyi
Kuşu	Zarif, gösterişli, narin, haşmetli, gururlu, üstün, uzun boyunlu, temiz, burnu havada, kıskanç, tüyleri kabarık, palavracı	-
Kunduz	Avrupa'da varlığı çok azdır, zekiliği yönünden tanınır. Çalışkan, gayretli, değerli, korkak	Toprağa gömülen
Kurbağa	Komik, gülünç, zararsız, sevinçli, konuşkan, hava tahmini yapan, uzun atlayabilen, kibirli, yüksekten atan, mağrur, kendini beğenmiş, zirvalayan, havalı, ukala, güçsüz, ıslak, kaygan	Çok nazik, yapraklarda zıplayan, yaprakların altında dolanan

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Kurt	Güçlü, cesur, becerikli, yürekli, haydut gibi, düzenbaz, öldürücü, aldatıcı, kederli, zalim, korkak, yırtıcı	Cesur, hızlı, biraz iyi biraz kötü, tehlikeli bir anda kendisini koruyabilen, güçlü, vahşi, avlanmaya çıkan, yemek arayan, sığınaklarda kalan, hırçın
Kurt Köpeği	-	Uluyan, kötü
Kuş	Neşeli, eğlenceli, hareketli, şarkı söyleyen, şen, öten, uçan, gaklayan, sallanan, korkak, kaçak, küstah, tatlı yiyen	Uçan, iyi, cikleyen, kafamıza tık yapan, bazıları kötü, kuş yemi yiyen, yavruları yumurtadan çıkan, bazıları evcil, yuva yapan, kanatlı, ekmek yiyen, yumurtası yenmeyen, suya dalıp balık arayan, solucan yiyen
Kutup Ayısı	Arkadaş canlısı, eğlenceli, suyu seven, komik, iyi huylu, zeki, tehlikeli, sinsî, balık yiyen, hantal	-
Kuzu	Sabırlı, dindar, terbiyeli, itaatkâr, iyi huylu, kurban edilmeye hazır, zararsız, huzurlu, cana yakın, azla yetinen, sıkıcı, zavallı, aptal, inatçı	Yumuşak tüylü, ot yiyen, iyi, çok şirin, meleyen, keçiyeye benzeyen, zarar vermeyen
Lama	Azla yetinen, dayanıklı, mütevazî, azimli, iyi huylu, çalışkan, sadık, aptal, yumuşak huylu, tembel, hantal	-
Leopar	Becerikli, cesur, esnek, değerli, yırtıcı, sinsî, iki yüzlü, aç gözlü	-
Leylek	Ciddî, haşmetli, uzun bacaklı, uzun gagalı, kaçmaya hazır, kibirli, çamurda yürüyen	-
Mamut	-	İyi, büyük
Manda	Cesur, güçlü, heyecanlı, sezgi gücü olan, iyi işiten, kalın kafalı, sert, saldırgan, miskin, inatçı, düzensiz, kaba	-
Martı	Becerikli, esnek, zarif, çevik, güzel, münakaşacı, aç gözlü, obur	-
Maymun	Evcil, eğlenceli, komik, eğlendirici, gülünç, alaycı, maskara, sadık, zeki, çabuk öğrenen, becerikli, kurnaz, insan canlısı, şakacı, esnek, atik, kavgacı, kavga hastası, küstah, iğneleyici, kaba, kendini beğenmiş, obur, sinsî, hırsızlığa meyilli	Kolları, elleri, bacakları, ağzı, gözü, ayakları olur. Şımarıklar o yüzden kötü. Goril gibi, gorilin küçüğü, iyi, ağaca tırmanır, u-a-a diye ses çıkarır, komik, kahverengi, sinek yer, zıplar, muz yer, ağaçtan ağaca atlar, insanları sever, büyük olduğu için biraz korkunç, biraz iyi biraz kötü, uzağa zıplar
Midye	Sabırlı, sessiz, çok güzel/lezzetli, soyulan, inci içeren, parlak, değerli, sümüklü, çamurlu	-
Mops/Pug (Köpek Türü)	Eğlendirici, komik, eğlenceli, şişman, tembel, şımarık, iki yüzlü	-
Oğlak	Cesur, yürekli, ciddi, iyi tırmanan, inatçı, korkak, cüretkar, kaba	-
Öküz	Güçlü, dayanıklı, inatçı, çalışkan, kaba, büyük, ilkel, inatçı, tembel, aptal, kütük, iri yarı	-

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Ördek	Yararlı, yüreği temiz, şefkatle bakan, temiz, iyi huylu, yüzen, sallanarak yürüyen, suyu seven, geveze, aç gözlü, kavgacı, doyumsuz, paytak paytak yürüyen, vaklayan	Suda yüzen, yemek yiyen, iyi, güzel, mama isteyen, solucan yiyen, artıkları yiyen, hem karada hem suda yaşayan, uçan, vak vak yapan
Örümcek	Hünerli, zararsız, çalışkan, tok gözlü, yumuşak, zalim, korkunç, kötü, uzun bacaklı, mide bulandırıcı, iğrenç	Bazen iyi bazen kötü, örümcek ağı atan, ağ ören, sivri ayakları olan, korkutan, güçlü, zehirli, tehlikeli, yaklaşmamak lazım, küçük, iyi ama ısırırsa kötü, yemek aramaya giden, bazen evlere gelen, sokabilen, kötü çünkü onun yüzünden ölebiliriz, 8 ayaklı, bazıları 8 gözlü, her yere yapışan
Panda	-	Siyah beyaz, şirin, iyi, sevimli
Panter	-	Pembe, çizgi filmi olan, iyi
Papağan	Çabuk öğrenen, öğrenmeye istekli, akıllı, dikkatli, geveze, taklitçi, ukala, kendini beğenmiş, carcar öten, ısırın	-
Pelikan	Özverili, merhametli, çocukları seven, ilgili/endişeli, çalışkan, obur, kendini beğenmiş	-
Penguen	Hoşsohbet, geçimli, soylu, insana benzer, çaresiz, boşboğaz, yavaş	Üşümeyen, şirin, komik yürüyen, iyi
Piranha	-	İyi, balık yiyen, sıçrayarak karada sevdiği hayvanları yiyen, erkek
Pire	Küçük, zıplayan, sıçrayan, neşeli, becerikli, atik, saf, kan seven, sinsî, can sıkıcı, tiksindirici, asalak	-
Puhu Kuşu	Melankolik, çekingen, ciddi, dikkatli, bezgin, huysuz, uykucu, hayalet gibi, korkutucu, zalim	-
Sansar	Çevik, hızlı tırmanan, aç gözlü, yağmalayıcı, haydut, tüylü, hırsız	-
Sazan	Layık, soğukkanlı, soylu, ağzını büyük açan, sakar, tembel, uykulu, soğuk, obur	-
Semender	Çevik, kurnaz, güzel renkli, zehirli	-
Serçe	Cana yakın, güvenilir, eğlenceli, yaramaz, küstah, aceleci, terbiyesiz, pervasız, obur, ekme hastası, kavgacı	-
Sıçan	Dayanıklı, korkusuz, çirkin, iğrenç, obur, zehirli, tehlikeli	-
Sincap	Gıpta eden, eğlendirici, evcil, komik, dikkatli, atik, ihtiyatlı, çalışkan, akıllı, hızlı, esnek, tırmanmayı seven, hırsızlığa mevilli, korkak, çekingen, kaygılı	İyi, güzel, ağaç kovuğunda yaşayan, ceviz yiyen, yiyecek bulan
Solucan	Tombul, yararlı, yumuşak, uzun ömürlü, yavaş hareket eden, zavallı, yumuşak, kaygan, eşeleyeni, tiksindirici	Küçük, toprakta yaşayan, iyi, elle dokununca vıcık vıcık, tatlı, rengi kırmızı ya da bej gibi, zararsız, ormanda yaşayan

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Su Aygırı	Güçlü, iyi huylu, hantal, aptal	İyi, su fıskırtan, suda gezen
Sümüklü Böcek/Salyangoz	İnce düşünceli, çekingen, ciddi, sevimli, titiz, yavaş, ağır, sıkıcı, sümüklü, yapışkan, yavaş hareket eden, kaygan, alıngan	Kabuğuna saklanan, kabuğu çok hassas
Şahin	-	Et yiyen, altın gözlü olanlar en büyük, sudan balık avladığı için kötü
Tavşan	Sevimli, temiz, dikkatli, iyi duyan, zararsız, korkak, ödle, telaşlı, aceleci	Zıplayan, iyi, kulakları, ayakları, elleri var, güzel, tatlı, hiç ses çıkartmayan, sevilen, havuç yiyen, uzun kulaklı, nane seven, zarar vermeyen, beyaz, bıyıklı olan, küçük, bazıları kötü ve saldıran, pamuk gibi tüyleri olan, dik kulaklı, çok hızlı, çok iyi kemiren, marul yiyen, kırlarda zıplayan, bir hayvan onu yemeye geldiğinde çok hızlı olduğu için kaçabilen, biraz ısırın
Tavuk	Annelik, şefkatli, sevgi dolu, yararlı, yumurtlayan, zararsız, aptal, kavgacı, kıskanç, utangaç, obur, sudan korkan, gıdaklayan	Yumurtlayan, civcivleri olan, biraz kötü çünkü yırtıcı olabilen, çok yaramaz, çok konuşan, kötü çünkü onlara yem atarken, sevmeye çalışırken gagalarıyla ısırın
Tavuskuşu	Kendine güvenli, renkli, gururlu, kendini beğenmiş, göz önünde olmak isteyen	Rengarenk kuyruğu olan, iyi, çok güzel, arkasında tüyleri olan
Tek boynuzlu at	Güçlü, cesur, savaşçı, korkutucu, düşman, didişen, zalim	-
Tırtıl	Yumuşak, tüylü, narin, ipek ören, obur, yavaş, sıkıcı, tüylü, savunmasız, zararlı	Uzun boylu, güzel, küçük, koza yapıp kelebeğe dönüşen, iyi, yürüyen
Tilki	Kurnaz, akıllı, çıkarıcı, çevik, koku alan, düzenbaz, hırsızlığa meyilli, sinsî, obur, sahte, adi	Gözetleyen, kötü, güzel, iyi, çok korkunç
Timsah	Esnek, çevik, öngörülemeyen, tembel, sinsî, kurnaz, duygusuz, zalim, zırlı, yamyam, kana susamış	Kötü, hayvanları yakalayan, gölde olan, dişleri keskin, iyi, korkunç, dikenli
Uğur Böceği	Hoşsohbet, güzel/kibar, çocukları seven, sesli, tırmanan, güzel, obur, zararlı, azgın, sakar, hantal	İyi, benekli, minik, sevecen, güzel, tatlı, zarar vermeyen, uçabilen, tırmanan
Vaşak	Akıllı/kurnaz, becerikli, çevik, sinsî, yırtıcı	-
Yaban Arısı	İnce, çalışkan, gayretli, sokan, can sıkıcı, tatlı yiyen, utanmaz, sinsî, zehirli	-
Yarasa	Dikkatli, garip, hayalet gibi, korkak, hortlak gibi, korkutucu, korku saçan, çirkin, asılı duran	Uçan, mağarada yaşayan
Yengeç	Dikkatli, utangaç, yavaş, tehlikeli	-

	<i>Almanya</i>	<i>Türkiye</i>
Yılan	Uysal, zeki, hızlı, becerikli, çevik, kötü, baştan çıkarıcı, iki yüzlü, hilekar, aldatıcı, sinsî, başkasının zarar görmesine sevinen, kıskanç, düşman, kendini beğenmiş, zehir akıtan, tehlikeli, kaygan, ısırın	Yerde giden, güzel beslenen, dilleri olan, bacakları olmayan, iyi, tıslayan, bazen sokan, çok kötü, böcek yiyen, kıvrılarak giden, güzel, yeşil, üstünde çizgileri olan, sıkıcı, avlanan, sss yapan, zehirli, benekli
Yılan Balığı	Düz, zararsız, kullanışlı, kaygan, sert	-
Yunus Balığı	-	Burnunda top çeviren
Yusufçuk	Güzel, yanardöner, kanatlı/neşeli, kolay, hassas/zarif, savunmasız, kırılğan, kararsız/huzursuz, aşırı duyarlı/sinirli, şeffaf	Gövdeleri çöp adam gibi çizgi, göllerin denizlerin üstünde uçan, iyi
Zebra	Uzun kulaklı ve çizgili derisi olan at cinsinden bir hayvandır. Çizgili, becerikli, az bulunan, hoş sohbet, kibirli	İyi, çizgili, otlanan, kırlarda dolaşan, sürü halinde yaşayan, ata çok benzeyen, en sevdiği renk siyah beyaz gibi görünen, karnı ince, siyah beyaz çizgili, sevimli, tatlı, hızlı koşan, et yiyen, saman yiyen, saldırınca kötü ama saldırmayınca iyi olan, ormanda yaşayan, vahşi
Zürafa	Uzun boyunlu, ince, geçimli, gururlu, uysal, küstah, meraklı, obur, aşırı, ısırğan, şımarık	Upuzun, ağaçtaki yaprakları yiyen, insanlara zarar vermeyen, iyi, üüü diye ses çıkartan, çimene yani yere basan, uzun boyunlu, saçları olmayan, çok güzel ses çıkartmayan, çok güzel, uzun kuyruğu olan, kısa boylu da uzun boylu da olan, çok tatlı, çizgi filmdeki insanlardan bile uzun, hayvanat bahçesinde olan, ot yiyen, kuyruğunu sallayan, büyük, ot yemekten başka bir şey yapmayan, insanlara zarar vermeyen, uzun kafalı, sarı, iyi ve kötü çünkü insanların boyları onlara yetmediği için insanlar kızıyor, benekli, ormanda yaşayan, etobur, zayıf, otobur, sırtında dikenli şeyleri olan, üstüne binilebilen, zıplayan, hassas

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışma; çocuk resimlerinden aile ilişkilerini incelemek için yapılmıştır. Bu bağlamda çocukların resimlerinin cinsiyete, doğum yılına, okul türüne, anne ve babanın eğitim ve meslek durumuna, ailedeki birey ve çocuk sayısına, ebeveynlerle olan ilişkilere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. “Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları” - “Familie In Tieren: Die Familiensituation Im Spiegel der Kinderzeichnung” testinin değerlendirilmesinde ise; çocukların çizdikleri hayvanlar, o hayvanlara atfedilen anlamlar, çizim sırası, aile bireylerinin aynı hayvanlarla mı farklı hayvanlarla mı çizildiği, çocukların sevdikleri hayvanlar ve renkler gibi etmenler göz önünde bulundurulmaktadır.

Çalışmanın uygulanmasında çocuklardan ailelerini hayvan ailesi olarak çizmeleri istenmiştir. Çizilen resimlere bakıldığında uygulamaya katılan 316 çocuktan 43’ünün annesini, 40’ının babasını, 47’sinin ise kendisini çizmek istemediği ya da yönergeyi alamadığı görülmektedir. Bu durumda çalışmanın Türkiye’de de Almanya’da olduğu gibi “İnsanların hayvanlara, hayvanların da insanlara dönüştüğü masalları bilirsin. Tıpkı bu masallardaki gibi aileni de bir hayvan ailesi olarak düşün ve aileni ve kendini birer hayvan olarak çiz. Resmin bittiğinde masal da bitecek, ailen de insan olmaya devam edecek” yönergesiyle uygulanabildiği, çocuklar tarafından hayvan ailelerinin çizilebildiği görülmektedir. Dolayısıyla farklı ölçümlerle birleştirilip, projektif resim testi uzmanlarıyla birlikte çalışıldığında “Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları” testinin Türk çocuklarının ailelerini algılama biçimlerini anlamak için uygun olduğu söylenebilir.

Çocukların çizdikleri aile resimlerinde cinsiyete, yaşa, okul türüne, anne ve babanın eğitim durumuna, ebeveynlerin mesleğine, ailedeki birey ve çocuk sayısına, ebeveynlerle ilişkilere göre farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Bunun sonucunda, yapılan ki-kare analizine göre en çok çizilen hayvanlarda cinsiyete, yaşa, okul türüne, anne ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunurken, ebeveynlerin mesleğine, ailedeki birey ve çocuk sayısına ve ebeveynlerle ilişkilere göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmanın Almanya ve Türkiye'deki uygulama farklılıklarına bakıldığında; Almanya'da uygulanan bu çalışmada çocuklardan ailelerini hayvan ailesi olarak çizmeleri istendiğinde araştırmacılar hiçbir itirazla karşılaşmamış; tam tersi çocuklar bu çalışmayı büyük bir hevesle gerçekleştirmişlerdir (Gräser, 2011). Aynı çalışmanın Ankara'daki uygulamasında ise bazı çocukların çekindiği, "Ama ben hayvan çizemem ki" gibi ifadeler kullandığı belirlenmiş; aynı şekilde bazı öğretmenlerin de "çocuklar ailesini hayvan olarak çizerse aileleri ne der?" endişesi taşıdığı görülmüştür. Bu bağlamda ülkemizde çocukların resimleri konusunda kendilerine güvenmediği ve bu nedenle desteklenmelerinin gerektiği söylenebilir. Matthews (1994)' da ebeveynlerin çocuklarını sanat konusunda desteklemeleri gerektiğini ifade eder. Bu bağlamda; çocuklara boyamayı, çizimi keşfedebilecekleri kaynaklar ve onların fiziksel ve zihinsel olarak rahat hareket etmelerini sağlayacak bir çevre yaratmaları gerektiğini vurgular (Anning ve Ring, 2004). Aynı zamanda aileler çocukların çizimlerine değer vermeli ve onları sadece karalamadan ibaret görmemelidir (Matthews, 1994; Akt. Anning ve Ring, 2004). Ailelerin çocuklarını resimleri konusunda desteklemeleri, çocukların okul öncesi eğitim ve okul dönemlerinde de resimle kendilerini rahat ifade edebilmelerini sağlayacaktır (Anning ve Ring, 2004).

Resmî okullarla özel okullar arasında çocukların bildikleri hayvan çeşitleri arasında da farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre özel okulda okuyan çocuklar daha fazla hayvan tanımaktadırlar. Okul öncesi ve ilkökul öğretmenleri unutmamalıdır ki çocuklar okula başladıklarında sadece kendi deneyimleri kadarıyla hayvanları bilmektedirler. Bu nedenle öğretmenler çocukların daha fazla hayvan öğrenebilmeleri için onlarla deneyim yaşamalarını sağlamalıdır.

Almanya ve Ankara'da yapılan çalışmada kültürlerarası bulgular göz önüne alındığında, hayvanlara atfedilen anlamların ve aileyi çizmek amacıyla seçilen hayvanların kültüre göre farklılaştığından söz edilebilir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

* Aynı çalışma sadece 4-5-6 yaş çocuklarıyla değil, daha büyük yaş gruplarıyla da yapılabilir.

- * Çocuklara en sevdiği hayvanların yanında, sevmedikleri hayvanlar da sorulabilir. Aile üyelerini sevdiğikleri hayvanlarla mı, sevmedikleri hayvanlarla mı resmettikleri ortaya koyulup, bu şekilde bir yoruma gidilebilir.
- * Çocuklara en sevdiğikleri renklerin yanı sıra, sevmedikleri renkler de sorulup, çizdikleri hayvanlarda ailelerini sevdiğikleri renklerle mi, yoksa sevmedikleri renklerle mi resmettikleri ortaya koyulup, bu şekilde kullanılan renkler ile çizilen kişiler arasında bir ilişki olup olmadığına dair bir yoruma gidilebilir.
- * Sadece Ankara'da değil, Türkiye genelinde farklı örneklem gruplarıyla da aynı çalışma yapılabilir.
- * Aynı çalışma Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapıp, bölgeler arasında farklılık olup olmadığına bakılabilir.
- * Gelecekteki çalışmalarda katılımcıların anne ve babalarının çocuk yetiştirme biçimlerine (otoriter, serbest vb.) ilişkin ölçümler alınabilir, böylelikle çocuk yetiştirme biçimleri ile çizilen hayvan resimleri arasındaki ilişki ele alınabilir.
- * Aynı çalışma projektif resim uzmanlarıyla birlikte uygulanıp, çocukların resimlerinden aile durumları, aile içi ilişkilerine dair detaylı bilgiler elde edilebilir.
- * Gelecekteki çalışmalarda bağlanma ölçeği kullanılıp, çocukların çizdikleri hayvan resimleri ile çocuk-ebeveyn veya çocuğun hayatındaki diğer kişilerle kurduğu bağlanma arasındaki ilişki ele alınabilir.

5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- * Okullarda çocuklara hayvan türlerini daha fazla tanıtmak için çalışmalar yapılabilir. Buna göre çocuklara hayvanları tanıtmak için öncelikle onların hangilerini bildikleri ortaya çıkartılıp, çevrelerinde neler görebileceklerine bakılıp, onları nasıl öğrenebileceklerine dair tespitler yapılabilir. Sonrasında buna göre ders içerikleri hazırlanabilir, hikâyeler okunabilir, imkân varsa çeşitli gezilere gidilebilir.
- * Çocukların yaptıkları resimlere dair daha çok övgü dolu, teşvik edici sözler söylenebilir. Bu şekilde çocuklar resim yaparken "Ama ben bunu yapamam ki, çizemem ki" duygusundan uzaklaştırılabilir.

5.2.3. Ailelere Yönelik Öneriler

* Çocukların resme dair ilgisi sadece okulda değil, aile içinde de gelişir. Ailesi tarafından resim yapması teşvik edilen, bu konuda güzel sözler işiten çocuklar resim yapmaya daha yatkındırlar. Dolayısıyla çocukların kendilerine güvenerek resim yapmaları için, yaptıkları çizimler takdir edilebilir, ödüllendirilebilir, sergilenebilir.

* Çocukların resimlerini yaparken kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri, daha farklı yollar bulabilmeleri için yaratıcılıklarını da destekleyecek farklı materyaller ve farklı konular sunulabilir. Bu şekilde hayal güçlerini geliştirmeleri, farklı konular onlara sunulduğunda çekinmemeleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, T. (2008). *İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin yaptıkları resimlerde aile içi yaşantılarının resimlerine yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Akduman, G. G. (2010). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. G.U. Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş, 2-15*. Ankara: Pegem Akademi
- Akkoyun, F. (1983). Kişiliğin projektif testlerle değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 16(2), 397-408*.
- Aktürk, Z. ve Acemoğlu, H. (2012). Tıbbi araştırmalarda güvenilirlik ve geçerlilik. *Dicle Tıp Dergisi, 39(2), 316-319*.
- Alibal, M. (1974). Projektif testlerle kişilik değerlendirilmesi: Özellikler ve materyel. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7(1), 193-209*.
- Alland, A. (1983). *Playing with form*. New York: Columbia University Press.
- Anastasi, A., Foley, & J. P. (1936). An analysis of spontaneous drawings by children in different cultures. *Journal of Applied Psychology, 20(6), 689-726*.
- Anastasi, A., Foley, & J. P. (1938). A study of animal drawings by indian children of the north pacific coast. *The Journal of Social Psychology, 9, 363-374*.
- Anning, A., & Ring, K. (2004). *Making sense of children's drawings*. Glasgow: Bell&Bain Ltd.
- Arad, D. (2004). If your mother were an animal, what animal would she be? Creating play – stories in family therapy: The animal attribution story – telling technique (AASTT). *Family Process, 43, 249-263*.
- Arıcı, B. (2006). Resim, psikoloji ve çocuğun dünyasında resim. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 10, 15-22*.
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 4, 7-14*.
- Ayvalı, A. (1997). *7-11 yaş grubu ailesi yanında ve kurumda büyüyen kız ve erkek çocuklarının anne-baba figürü çizimlerinin duygusal gelişim ve gelişimsel düzey açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Balat, G. U. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 32(143), 89-99*.
- Başak, M. (2011). 12. sınıfta okutulan çağdaş türk ve dünya tarihi dersinin kazanımlarının gerçekleşme seviyesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Batı, D. (2012). *(4-12 Yaş) Çocuk resimleri ve onların iç dünyalarının resimlerine yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Baydur, H. ve Eser, E. (2006). Uygulama: Yaşam kalitesi ölçeklerinin psikometrik çözümlenmesi, *Sağlıkta Birlik, 1(2), 99-123*.

- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(3), 157-166.
- Baysal, M. (2010). 1-11 yaş çocuk resimlerinde renk, biçim ve konuların tablolandırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi.
- Bekman, S. ve Gürlesel, C. F. (2005). *Doğru başlangıç: Türkiye’de okul öncesi eğitim*. İstanbul: TÜSİAD.
- Bellak, L., & Bellak, S. S. (1952). The supplement to the children’s apperception test (C.A.T.-S). England: Okford.
- Bender, L., & Rapoport, J. (1944). Animal drawings of children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 14(3), 521-527.
- Beytut, Ş. D., Bolışık, B., Solak, U. ve Seyfioğlu, U. (2009). Çocuklarda hastaneye yatma etkilerinin projektif yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 3, 35-44.
- Bilgin, H. (2010). Okul öncesi eğitimde aile ile iletişim ve ailelere rehberlik. G.U. Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş*, 208-219. Ankara: Pegem Akademi.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N. B., Atik, B. ve San, P. (1991). Türkiye’nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 1(1), 57-70.
- Bowker, R. (2007). Children’s perceptions and learning about tropical rainforests: an analysis of their drawings. *Environmental Education Research*, 13(1), 75-96.
- Büyükkarabacak, O. (2008). *Çocuk resimlerinde imgelerin yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ceylan, S. (2008). *8-9 yaş çocuk resimlerinin yaşlıları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Coleman, R.W., Kris, E., & Provence, S. (1954). The study of variations of early parental attitudes. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 8, 20-47.
- Cox, M. (1992). *Children’s drawings*. England: Penguin Books.
- Cox, M. V., Koyasu, M., Hiranuma, H., & Perara, J. (2001). Children’s human figure drawings in the uk and japan: the effects of age, sex and culture. *British Journal of Developmental Psychology*, 19, 275-292.
- Dağlıoğlu, H. E., Çalışandemir F., Alemdar, M. ve Kangal, S. B. (2010). Examination of human figure drawings by gifted and normally developed children at preschool period. *Elementary Education Online*, 9(1), 31-43.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk- utanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 89-99.

- Doğru, S. S., Turcan, A. İ., Arslan, E. ve Doğru, S. (2006). Çocukların resimlerindeki aileyi tanılama durumlarının değeriendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 222-235.
- Dunn, J. A. (1967). Validity coefficients for the new harris goodenough draw a man test. *Perceptual and Motor Skills*, 24, 299-301.
- Dölger, N. (2008). 6-11 yaş öğrencilerin ailesel ve bireysel özelliklerinin resimlerine yansması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Eldeleklioğlu, J. (1997). Karar Stratejileri İle Ana- Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 7-13.
- Eloranta, V., & Yli-Panula, E. (2005). Animals in the landscape drawings of finnish and russian young people – In the landscape they want to conserve. *Nordina*, 2(5), 5-17.
- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değeriendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Erol, G. H. ve Gezer, K. (2006). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarına çevreye ve çevre sorunlarına yönelik tutumları. *International Journal of Environmental and Science Education*, 1(1), 65-77.
- Ersin, B. (2010). *Lise öğrencilerinin suç eğilimleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki (Beyoğlu ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2010). The 95 percent solution: School is not where most americans learn most of their science. *American Scientist*, 98(6), 486-494.
- Foley, Y. C., & Mullis, F. (2008). Interpreting children's human figure drawings. *GSCA Journal*, 1(1), 28-36.
- Fury, G., Carlson, E. A., & Sroufe, L. A. (1997). Children's representations of attachment relationships in family drawings. *Child Development*, 68(6), 1154-1164.
- Golomb, C. (1981). Representation and reality: The origins and determinants of young children's drawings. *Review of Research in Visual Arts Education*, 14, 36-48.
- Golomb, C. (1992). The child's creation of a pictorial world. Berkley: University of California Press.
- Golomb, C., & Farmer, D. (1983). Children's graphic planning strategies and early principles of spatial organization in drawing. *Studies in Art Education*, 24(2), 86-100.
- Gökçe, B. (2004). Toplumsal bilimlerde araştırma. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Gözüm, S. ve Aksayan, S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi*, 4(2), 9-19.

- Gözüm, S. ve Aksayan, S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber ı: psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi*, 4(2), 9-13.
- Gräser, L. B. (2011). Familie in Tieren: Die Familiensituation im Spiegel der Kinderzeichnung. München: Ernst Reinhardt Verlag.
- Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Güven, G. (2009). *Okul öncesi çocuklarının insan ve aile çizimlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Güven, M. (2005). Ana - baba ile ilişkiler. E. Karip (Ed.) *Sınıf yönetimi*, 244-256. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Güvenç, E. (2005). *İlköğretim birinci basamağı çocuk resimlerinde renk kullanımında okul, aile ve kültürel etkilerin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi.
- Haciosman, M. (2010). *Projektif testler*. [Çevrim-içi: www.ptder.com/pro.doc], Erişim Tarihi: 02 Temmuz 2011.
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 53-66.
- Hopperstad, M. H. (2008). How children make meaning through drawing and play. *Visual Communication*, 7, 77-97.
- Hortaçsu, N. (2003). İnsan ilişkileri. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları
- Innerhofer, B. (2013). The relationship between children's outcomes in counselling and psychotherapy and attachment styles. *Counselling Psychology Review*, 28(4), 60-76.
- İnan, B. (2006). *Ana sınıfı çocuklarının duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinde çocuk resimlerinin önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Karaca, G. (2011). 5-8 yaş aralığındaki çocuklarda stereotip (klişe resim) kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 86-93.
- Karacan, E. (2000). *Çocuklarda dil gelişimini etkileyen faktörler*. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. [Çevrim-içi: <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0700/6.html>], Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2014.
- Kehnemuyi, Z. (1995). Çocuğun görsel sanat eğitimi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kellert, S. (1996). The value of life, biological diversity and human society. Washington, D.C.: Island Press.
- Keskin, B. (2006). Çocukların çizimleri üzerine. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 17, 85-93.
- Kılıçarslan, F. (1997). *Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki anaokulu çocuklarının okumaya hazır olma durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.

- Kırimer, F., Akça, E. ve Sümer, N. (2014). Orta çocuklukta anneye kaygılı ve kaçınan bağlanma: yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-ii orta çocukluk dönemi ölçeğinin türkçeye uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 45-57.
- Klepsch, M., & Logie, L. (1982). *Children draw and tell: An introduction to the projective uses of children's human figure drawings*. [Çevrim-içi: http://www.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=PTGRDDM6BGoC&oi=fnd&pg=PR11&dq=Children+Draw+and+Tell+An+Introduction+to%09the+Projective+Uses+of+Children%E2%80%99s+Human+Figure+Drawings&ots=6Q-70Jxp8_&sig=Um3-JhRYGkoyq85UZm0QXFsvK_8&redir_esc=y#v=onepage&q=Children%20Draw%20and%20Tell%20An%20Introduction%20to%09the%20Projective%20Uses%20of%20Children%E2%80%99s%20Human%20Figure%20Drawings&f=false], Erişim Tarihi: 22 Aralık 2011.
- Knoff, H. M. (1986). *The assessment of child and adolescent personality*. [Çevrim-içi: http://www.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=DxLjCB5FIVoC&oi=fnd&pg=PR5&dq=The+Assessment+of+Child+and+Adolescent+Personality&ots=s1OG_4_NIW&sig=eJYnrFnJk8O9mamVV6ohiefGgg&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20Assessment%20of%20Child%20and%20Adolescent%20Personality&f=false], Erişim Tarihi: 22 Aralık 2011.
- Knoff, H. M., & Prout, H. T. (1985). The kinetic drawing system: A review and integration of the kinetic family and school drawing techniques. *Psychology in the Schools*, 22(1), 50-59.
- Kubiato, M. (2012). Kindergarten children's perception of animals focusing on the look and fear of animals. *Educational Sciences: Theory&Practice – Special Issue*, 3181-3186.
- La Voy, K. S., Pedersen, W. C., Reitz, J. M., Brauch, A. A., Luxenberg, T. M., & Nofsinger, C. C. (2001). Children's drawings a cross- cultural analysis from japan and the united states. *School Psychology International*, 22(1), 53 - 63.
- Lee, D. S., & Kang, H. R. (2012). The categorization of "bad animal" and it's relation to animal appearances: A study of 6 year old children's perceptions. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 6(1), 32-49.
- Levy, N. K., Blatt, S. J., & Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and parental representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 407-419.
- Lindemann - Matthies, P. (2005). 'Loveable' mammals and 'lifeless' plants: How children's interest in common local organisms can be enhanced through observation of nature. *International Journal of Science Education*, 27(6), 655-677.
- LoBue, V., Pickard, M. B., Sherman, K., Axford, C., & DeLoache, J. S. (2013). Young children's interest in live animals. *British Journal of Developmental Psychology*, 31, 57-69.
- Malchiodi, C. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Manning, T. M. (1987). Aggression depicted in abused children's drawings. *The Arts in Psychotherapy*, 14(1), 15-24.
- MEB (2013). *12 yıllık zorunlu eğitime yönelik uygulamalar*. [Çevrim-içi: <http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf>], Erişim Tarihi: 04 Aralık 2013.

- Melson, G. F., & Fine, A. H. (2001). Animals in the lives of children. In A. H. Fine (Ed.), *Animal – assisted therapy theoretical foundations and guidelines for practice*, 223-246. UK: Elsevier, Inc.
- Metin, Ö. (2009). *Ankara'da yaşayan altı yaşındaki yabancı uyruklu çocuklarla türk çocuklarının aile resimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Miller, P. H. (2008). *Gelişim psikolojisi kuramları*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Miyandoab, H. S. (2008). *Zihinsel engelli kardeşi olan ve zihinsel engelli kardeşi olmayan 7-13 yaş grubu çocukların aile resim çizimlerinin karşılaştırılması ve analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Morsünbül, Ü. ve Tümen, B. (2008). Ergenlik döneminde kimlik ve bağlanma ilişkileri: Kimlik statüleri ve bağlanma stilleri üzerinden bir inceleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(1), 25-31.
- Mott, S. M. (1954). Concept of mother – a study of four and five year old children. *Child Development*, 25(2), 99-106.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Okyay, L. (2008). *6 yaş grubu çocukların aile resimlerinin sosyo-kültürel değişkenler ve davranış problemleri açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi.
- Okyay, L. ve Fazlıoğlu, Y.Ö. (2009). 6 yaş grubu çocukların aile resimlerinin incelenmesi. *Uluslararası 5. Eğitim ve Bilim Kongresi*, 2, 672-675.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Özalp, G. (2010). *Kanserli çocuklarda yorgunluk ölçeği'nin çocuk, ebeveyn ve sağlık çalışanı türkçe formlarının geçerlik güvenirlik çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.
- Özel, Y. (2005). *Çocuk resimlerinde kompozisyon (12-14 Yaş)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
- Özer, S. (2009). Türk örnekleminde bir adam çiz testi: Cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyin etkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(2), 93-102.
- Özkaya, H. (2007). *Farklı sosyo – ekonomik düzeydeki çocukların resimsel gelişimlerinin değerlendirilmesi (İstanbul ili, sarıyer ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Palmer, L., Farrar, A. R., Valle, M., Ghahary, N., Panella, M., & DeGraw, D. (2000). An investigation of the clinical use of the house-tree-person projective drawings in the psychological evaluation of child sexual abuse. *Child Maltreatment*, 5(169), 169-175.
- Patrick, P., Byrne, J., Tunnicliffe, S. D., Asunta, T., & Carvalho, G. S. (2013). Students (Ages 6, 10, and 15 Years) in six countries knowledge of animals. *Nordina*, 9(1), 18-32.
- Piaget, J. (1969). *The child's conception of the world*. London: Kegan Paul.
- Prokop, P., Kubiato, M., & Fancovicova, J. (2008). Slovakian pupils' knowledge of, and attitudes toward, birds. *Anthrozoös*, 21(3), 221-235.

- Prokop, P., & Tunnicliffe, S. D. (2008). "Disgusting" animals: Primary school children's attitudes and myths of bats and spiders. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 4(2), 87-97.
- Prout, H. T., & Philips, P. D. (1974). A clinical note: The kinetic school drawing, *Psychology in the Schools*, 11(3), 303-306.
- Rio, L. M. (2001). "My family as animals": A technique to promote inclusion of children in the family therapy process. *Journal of Family Psychotherapy*, 12(1), 75-85.
- Rose, S. E., Jolley, R. P., & Burkitt, E. (2006). A review of children's, teacher's and parents' influences on children's drawing experience. *International Journal of Art & Design Education*, 25(3), 341-349.
- Roselli M., & Ardilla A. (2003). The impact of culture and education on non-verbal neuropsychological measurements: A critical review. *Brain Cogn*, 52(3), 326-333.
- Russell, T. (1993), An alternative conception: Representing representations. In P. Black, & A. M. Lucas, (Eds.). *Children's informal ideas in science*, 62-84. London: Routledge.
- Rübeling, H., Keller, H., Yovsi, R. D., Lenk, M., Schwarzer, S., & Kühne, N. (2010). Children's drawings of the self as an expression of cultural conceptions of the self. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, XX(X), 1-19.
- Rübeling, H., Schwarzer, S., Keller, H., & Lenk, M. (2011). Young children's nonfigurative drawings of themselves and their families in two different cultures. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 10(1), 63-76.
- Saydam, R. B. (2004). Çocuk çizimlerinin klinik değerlendirmedeki yeri. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 1(1-2), 111-124.
- Saygı, D. ve Balat, G. U. (2013). Anasınınına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 844-862.
- Sayıl, M. (2002). Yaşam boyu gelişim. In A.D. Batıgün, E. Korkmaz, E. E. Tatar (Eds.) *Psikolojiyi anlamak (Psikolojiye giriş)*, 341-406. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Smith, M. H., Meehan, C. L., Enfield, R. P., & Castori, P. (2005). Using drawings to assess self-animal perceptions. *Anthrozoös*, 18(2), 122-139.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Şahin, F. T. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Şen, M. ve Arı, M. (2011). Okulöncesi sosyal davranış ölçeği – öğretmen formu'nun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 1-28.
- Şimşek, H. B. (2009). Ankara'nın farklı sosyoekonomik bölgelerinde yaşayan aile bireylerinin aile ilişkilerini algılama durumları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 8-26.
- TEGM (2013). *Milli eğitim bakanlığı temel eğitim genel müdürlüğü okul öncesi eğitim programı*. [Çevrim-ıci: <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>], Erişim Tarihi: 04 Aralık 2013.

- Telmaç, N. G. G. (2010). *anne baba tutumlarının ve çocukların davranışsal özelliklerinin sihirli aile çizim testi ile incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Tillman, K. S. (2004). Human figure drawings: Evaluating trends in child victims of sexual abuse. In G. R. Walz, R. Yep (Eds.). *Vistas: Perspectives on counseling*, 201-207. Alexandria, VA: American Counseling Association Press.
- Toksöz, E. (2010). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve aile tutumu arasındaki ilişki üzerine bir araştırma: Eskişehir ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi.
- Topcu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve türkçe dil becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Tunncliffe, S. D., Gatt, S., Agius, C., & Pizzuto, S. A. (2008). Animals in the lives of young maltese children. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 4(3), 215-221.
- Tunncliffe, S., & Reiss, M. (1999). Building a model of the environment: How do children see animals?. *Journal of Biological Education*, 33(3), 142-148.
- Tunncliffe, S., Boulter, C., & Reiss, M. (2007). *Pigeon friend or foe? Children's understandings of an everyday animal*. The British Educational Research Association Annual Conference. Institute of Education, University of London, 5-8 September 2007. [Çevrim-içi: <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/168382.htm>], Erişim Tarihi: 23 Nisan 2014
- TÜİK (2014). *Uluslararası standart meslek sınıflaması*. [Çevrim-içi: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=210&turId=41>], Erişim Tarihi: 09 Mayıs 2014.
- Uğurlu, S. B. (2013). Resimli çocuk kitaplarında hayvan karakter kullanımı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4), 1381 - 1393.
- Ünal, E. (2006). *Öğrencilerin çizimlerinden yansıyan matematik bilme ve matematik sevme algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 26-38.
- Wei, M., & Dzen, A. (2013). Cultural and age differences of three groups of taiwanese young children's creativity and drawing. *Psychological Reports: Relationships & Communications*, 112(3), 900-912.
- Wisotsky, M., & Birner, L. (1960). Preference for human or animal drawings among normal and addicted males. *Perceptual and Motor Skills*, 10, 43-15.
- Yaşar, M. C. ve Aral, N. (2011). Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyinin etkisinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 4(1), 137-145.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2007). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yavuzer, H. (2007). Doğum öncesinden ergenlik sonuna...çocuk psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2007). Resimleriyle çocuk, resimleriyle çocuğu tanıma. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H., Köknel Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. ve Ekşi, H. (2011). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. (3. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yılmaz, A. (2001). Sınıf içi öğrenci – öğrenci etkileşiminin öğrenme ve sosyal gelişim üzerindeki etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 147-158.
- Yılmaz, G. (2009). *Cinsel istismara uğramış ve uğramamış 6-12 yaş grubundaki çocukların aile resmi çizimleri, davranış sorunları ve ailelerin işlevsel özelliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Yli-Panula, E., & Matikainen, E. (2014). Students and student teachers' ability to name animals in ecosystems: A perspective of animal knowledge and biodiversity. *Journal of Baltic Science Education*, 13(4), 559-572.

EKLER DİZİNİ

EK - 1

Aile Bilgi Formu

Sevgili Anne ve Babalar,

Bu çalışma çocukların aile algısını ve aile kurumundaki rollere yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Aşağıdaki soruları cevaplandırmanız çalışmamı doğru bir şekilde yorumlayabilmemiz açısından çok önemli katkılar getirecektir. Ayrıca çalışmamın diğer bölümünü, çocukların okulda yaptıkları resimler oluşturacaktır.

Araştırmada elde edilen verilerin açıklanmasında katılımcılarla ilgili bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Samimi cevaplarınız ile çalışmaya yapacağınız katkılara çok teşekkür ederim.

Selin ŞANSAL

Hacettepe Üniversitesi

Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Çocuğunuzun Cinsiyeti:

2.Doğum Tarihi:

Anne:

3. ()Sağ ()Ölü

4. ()Öz ()Üvey

5. Annenin Yaşı:

6. Annenin Eğitim Durumu: ()Okur-yazar değil ()İlkokul ()Ortaokul

()Lise ()Üniversite ()Lisansüstü

7. Annenin Mesleği:

Baba:

8. () Sağ () Ölü

9. () Öz () Üvey

10. Babanın Yaşı:

11. Babanın Eğitim Durumu: () Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul
() Lise () Üniversite () Lisansüstü

12. Babanın Mesleği:

13. Ailedeki Birey Sayısı:

14. Ailedeki Çocuk Sayısı:

Doğum Sırası	Cinsiyeti	Doğum Tarihi
1. Çocuk		
2. Çocuk		
3. Çocuk		
4. Çocuk		

15. Ailenizde birlikte yaşama durumunu(zu) seçiniz/işaretleyiniz.

Anne-baba ve çocuklar bir arada	
Anne ve çocuklar bir arada	
Baba ve çocuklar bir arada	
Diğer aile bireyleri ile bir arada (Kimler olduğunu belirtiniz.....)	
Özel durumu nedeniyle aileyle birlikte olanlar(Eğitim, iş gibi sebepler) (Belirtiniz.....)	

Özel durumu nedeniyle aileden uzakta olanlar (Eğitim, iş gibi sebepler) (Belirtiniz.....)	
---	--

16. Çocuğunuzun annesiyle, babasıyla, kardeşleriyle ve varsa ailede yasayan diğerk üyelerle (akrabalar) olan ilişkisini kısaca anlatır mısınız?

Anne:

Baba:

Kardeşler:

Akrabalar:

17. Aile ortamınızda çocuğunuzla en çok ilgilenen kişi kimdir?

18. Çocuğunuz sorun yaşadığı zaman sorunlarını ailenizde en çok kiminle paylaşır?

19. Çocuğunuzla ilgili bir karar alınma durumunda en çok kimin sözü geçer?

EK - 2

Uzman Görüş Formu – 1

Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları Testi

Hayvanlar	Uygun			Uygun Değil			Düzeltilmeli			Düşünceler
	Yaş Açısından	Anlam Açısından	Kültür Açısından	Yaş Açısından	Anlam Açısından	Kültür Açısından	Yaş Açısından	Anlam Açısından	Kültür Açısından	
Yılan Balığı	X									
Kartal	X									
Maymun	X									
Karınca	X									
Antilop				X						
Ayı	X									
Kunduz				X						
Arı	X									
Babakuş				X						
Manda				X						
Bukalemun				X						
Av Köpeği	X									
Ejderha	X									
Sincap	X									
Kertenkele	X									
Tek Boynuzlu At						X				
Kutup Ayısı	X									
Fil	X									
Ördek	X									
Eşek	X									
Baykuş	X									
Balık	X									
Yarasa	X									
Kara Sinek	X									
Pire				X						
Kurbağa	X									

Tilki	X									
Kaz	X									
Akbaba			X							
Dağ Keçisi	X									
Zürafa	X									
Goril	X									
Kızıl Akbaba						X				
Horoz	X									
Köpekbalığı	X									
Hamster	X									
Tavşan	X									
Tavuk	X									
Köpek	X									
Kirpi	X									
Sansar						X				
Jaguar						X				
Böcek	X									
Deve	X									
Kanguru	X									
Ada Tavşanı						X				
Sazan						X				
Kedi	X									
Yengeç	X									
Engerek Yılanı						X				
Kara Kurbağası						X				
Timsah	X									
İnek	X									
Lama				X						
Kuzu	X									
Leopar	X									
Yusufçuk	X									
Aslan	X									
Vaşak						X				
Uğur Böceği	X									

Köstebek	X									
Fare	X									
Bok Böceği				X						
Martı	X									
Pug (Köpek Türü)						X				
Midye	X									
Gergedan	X									
Su Aygırı	X									
Öküz	X									
Papağan	X									
Pelikan	X									
Tavuskuşu	X									
At	X									
Penguen	X									
Kaniş						X				
Deniz Anası	X									
Karga	X									
Sıçan	X									
Tırtıl	X									
Karaca						X				
Semender						X				
Koyun	X									
Kaplumbağa	X									
Yılan	X									
Kelebek	X									
Sümüklü Böcek	X									
Kırlangıç	X									
Kuşu	X									
Domuz						X				
Fok Balığı	X									
Deniz Yıldızı	X									
Serçe	X									
Ağaçkakan	X									
Örümcek	X									

Oğlak				X						
Boğa	X									
Leylek	X									
Deve Kuşu	X									
Güvercin	X									
Kaplan	X									
Puhu Kuşu						X				
Kuş	X									
Balina	X									
Yaban Arısı				X						
Koç	X									
Gelincik				X						
Kurt	X									
Solucan	X									
Zebra	X									
Keçi	X									

EK - 3

Uzman Görüş Formu – 2

Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları Testi

Hayvanlar	Uygun			Uygun Değil			Düzeltilmeli			Düşünceler
	Yaş Açısından	Anlam Açısından	Kültür Açısından	Yaş Açısından	Anlam Açısından	Kültür Açısından	Yaş Açısından	Anlam Açısından	Kültür Açısından	
Yılan Balığı	x	x	x							
Kartal	x	x	x							
Maymun	x	x	x							
Karınca	x	x	x							
Antilop	x	x	x							
Ayı	x	x	x							
Kunduz	x	x	x							
Arı	x	x	x							
Babakuş	x	x	x							
Manda	x	x	x							
Bukalemun	x	x	x							
Av Köpeği	x	x	x							
Ejderha	x	x	x							
Sincap	x	x	x							
Kertenkele	x	x	x							
Tek Boynuzlu At	x	x	x							
Kutup Ayısı	x	x	x							
Fil	x	x	x							
Ördek	x	x	x							
Eşek	x	x	x							
Baykuş	x	x	x							
Balık	x	x	x							
Yarasa	x	x	x							

Kara Sinek	x	x	x							
Pire	x	x	x							
Kurbağa	x	x	x							
Tilki	x	x	x							
Kaz	x	x	x							
Akbaba	x	x	x							
Dağ Keçisi	x	x	x							
Zürafa	x	x	x							
Goril	x	x	x							
Kızıl Akbaba							x	x	x	Tanıdık olmayabilir
Horoz	x	x	x							
Köpekbalığı	x	x	x							
Hamster	x	x	x							
Tavşan	x	x	x							
Tavuk	x	x	x							
Köpek	x	x	x							
Kirpi	x	x	x							
Sansar							x	x	x	Tanıdık olmayabilir
Jaguar	x	x	x							
Böcek	x	x	x							
Deve	x	x	x							
Kanguru	x	x	x							
Ada Tavşanı	x	x	x							
Sazan	x	x	x							
Kedi	x	x	x							
Yengeç	x	x	x							
Engerek Yılanı	x	x	x							
Kara Kurbağası	x	x	x							
Timsah	x	x	x							

İnek	x	x	x							
Lama	x	x	x							
Kuzu	x	x	x							
Leopar										
Yusufçuk	x	x	x							
Aslan	x	x	x							
Vaşak							x	x	x	
Uğur Böceği	x	x	x							
Köstebek	x	x	x							
Fare	x	x	x							
Bok Böceği	x	x	x							
Martı	x	x	x							
Pug (Köpek Türü)							x	x	x	
Midye	x	x	x							
Gergedan	x	x	x							
Su Aygırı	x	x	x							
Öküz	x	x	x							
Papağan	x	x	x							
Pelikan	x	x	x							
Tavuskuşu	x	x	x							
At	x	x	x							
Penguen	x	x	x							
Kaniş	x	x	x							
Deniz Anası	x	x	x							
Karga	x	x	x							
Sıçan	x	x	x							
Tırtıl	x	x	x							
Karaca	x	x	x							
Semender							x	x	x	
Koyun	x	x	x							

Kaplumbağa	x	x	x						
Yılan	x	x	x						
Kelebek	x	x	x						
Sümüklü Böcek	x	x	x						
Kırlangıç	x	x	x						
Kuşu	x	x	x						
Domuz	x	x	x						
Fok Balığı	x	x	x						
Deniz Yıldızı	x	x	x						
Serçe	x	x	x						
Ağaçkakan	x	x	x						
Örümcek	x	x	x						
Oğlak	x	x	x						
Boğa	x	x	x						
Leylek	x	x	x						
Deve Kuşu	x	x	x						
Güvercin	x	x	x						
Kaplan	x	x	x						
Puhu Kuşu							x	x	x
Kuş	x	x	x						
Balina	x	x	x						
Yaban Arısı	x	x	x						
Koç	x	x	x						
Gelincik	x	x	x						
Kurt	x	x	x						
Solucan	x	x	x						
Zebra	x	x	x						
Keçi	x	x	x						

EK - 4
Uzman Görüş Formu – 3
Çizim Yapısı

	Uygun	Çıkartılmalı	Düzeltilmeli	Düşünceler	Öneriler
Sert/Bastırarak (Bastırarak ve kalın)		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kültüre Uygun Değil</u> • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kültüre Uygun Değil</u> • Kavramsal Karşılığı Yok 	Küçük çocuklar sert ve bastırarak çizebilir,	Analitik yorum uygun olmaz
Yumuşak (Bastırmayarak ve Kalın)		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kültüre Uygun Değil</u> • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Kalem ucu ile ilgili olabilir,ucu kırılmış kalem ya da Pastel boya örneğin	Analitik yorum uygun olmaz
Keskin (Bastırarak ve İnce)		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		Analitik yorum uygun olmaz
İnce (Bastırmayarak ve İnce)		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Esnek		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilemez	
Esnek Değil		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilemez	
Emin		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilemez	
Tereddütlü		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Bireysel olarak çocuk gözlemlendiğinde ve not alındığında anlaşılabilir	
Duraklayarak		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil 	Bireysel olarak çocuk gözlemlendiğinde ve not alındığında	

		<ul style="list-style-type: none"> • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kavramsal Karşılığı Yok 	anlaşılabilir	
Duraklamayarak		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Bireysel olarak çocuk gözleendiğinde ve not alındığında anlaşılabilir	
Konturlama	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Gölgeleme		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Karışabilir	
Tarama	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Karalama	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Hayvanların Büyük Çizilmesi	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Hayvanların Küçük Çizilmesi	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Hayvanların Sırası	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Aile Aynı Hayvanlarla Mı Farklı Hayvanlarla Mı Resmedilmiş	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		

Hayvan Ailesinin Gruplandırılması	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Hayvanın Boyutunun Gerçek Hayata Göre Karşılaştırılması		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Uygulanamaz Çocuklar çizirken küçük büyük çizip çizemeyeceklerini sorabiliyorlar ve yönlendirme olabilir	
Hayvanların Davranışlarının Anlamı		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kültüre Uygun Değil</u> • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		Ancak somut bir görüntü dikkate alınabilir
Hayvanın Karakteri		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kültüre Uygun Değil</u> • <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Çizim Yeteneği	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Hayvan Bilgisi	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		Yanlılık önlenemeyebilir Çocuğa sorulmuş olmalı
Bir Hayvanla Benzerlik		<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Yetenekle karışır	Çocuğa sormak gerekir
Bir Lakap Adı Olması	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		
Burç Adı Olması	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 		Yoruma açık
Bir Hayvandan Hoşlanmak ya da Hoşlanmamak	x	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültüre Uygun Değil • Kavramsal Karşılığı Yok 	Yoruma açık Çocuğun geçmiş deneyimini bilmek gerekir	

EK - 5
Uzman Görüş Formu – 4
Çizim Yapısı

	Uygun	Çıkartılmalı	Düzeltilmeli	Düşünceler	Öneriler
Sert/Bastırarak (Bastırarak ve kalın)		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
Yumuşak (Bastırmayarak ve Kalın)		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
Keskin (Bastırarak ve İnce)		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
İnce (Bastırmayarak ve İnce)		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
Esnek		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
Esnek Değil		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
Emin		<ul style="list-style-type: none"> <u>Kültüre Uygun Değil</u> Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirmeye alınmamalı
Tereddütlü		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Gözlem yapıp kodlandıysa	
Duraklayarak		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil 	Gözlem yapıp kodlandıysa	

		<ul style="list-style-type: none"> Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kavramsal Karşılığı Yok 		
Duraklamayarak		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Gözlem yapıp kodlandıysa	
Konturlama	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli analitik yorumdan kaçınılmalı
Gölgeleme	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli analitik yorumdan kaçınılmalı
Tarama	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli analitik yorumdan kaçınılmalı
Karalama	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli analitik yorumdan kaçınılmalı
Hayvanların Büyük Çizilmesi	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli, analitik yorumdan kaçınılmalı
Hayvanların Küçük Çizilmesi	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli, analitik yorumdan kaçınılmalı
Hayvanların Sırası	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli, analitik yorumdan kaçınılmalı
Aile Aynı Hayvanlarla Mı Farklı Hayvanlarla Mı Resmedilmiş	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli , analitik yorumdan kaçınılmalı

		Yok	Yok		
Hayvan Ailesinin Gruplandırılması	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli, analitik yorumdan kaçınılmalı
Hayvanın Boyutunun Gerçek Hayata Göre Karşılaştırılması		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Somut değerlendirilmeli – analitik yorumdan kaçınılmalı
Hayvanların Davranışlarının Anlamı		<ul style="list-style-type: none"> <u>Kültüre Uygun Değil</u> Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		
Hayvanın Karakteri		<ul style="list-style-type: none"> <u>Kültüre Uygun Değil</u> Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		
Çizim Yeteneği	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	ÇİFTKÖR Değerlendirme ile Belirlenebilir	
Hayvan Bilgisi	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	ÇOCUĞA SORULDUYSA	
Bir Hayvanla Benzerlik		<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		
Bir Lakap Adı Olması	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	KAÇ YAŞ ÇOCUĞUNA YAPILDIĞI ÖNEMLİ KÜÇÜK ÇOCUK İÇİN UYGUN DEĞİL	
Burç Adı Olması	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	ÇOCUK BURÇLARI BİLİYORSA	
Bir Hayvandan Hoşlanmak ya da Hoşlanmamak	X	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	ÇOCUĞA SORULDUYSA	

EK - 6
Uzman Görüş Formu – 5
Çizim Yapısı

	Uygun	Çıkartılmalı	Düzeltilmeli	Düşünceler	Öneriler
Sert/Bastırarak (Bastırarak ve kalın)	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Yaşa bağlı değişiklikler	Değerlendirilmesi zor, puanlayıcı güvenirligi gerekir
Yumuşak (Bastırmayarak ve Kalın)	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Kalemin cinsi ile değişir	Değerlendirilmesi zor, puanlayıcı güvenirligi gerekir
Keskin (Bastırarak ve İnce)	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 		Değerlendirilmesi zor, puanlayıcı güvenirligi gerekir
İnce (Bastırmayarak ve İnce)	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Yukarıdaki ele alınan tüm değerlerle karışacağını düşünüyorum	
Esnek	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Yukarıdaki ele alınan tüm değerlerle karışacağını düşünüyorum	
Esnek Değil	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Yukarıdaki ele alınan tüm değerlerle karışacağını düşünüyorum	""
Emin	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil <u>Kavramsal Karşılığı Yok</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Yukarıdaki ele alınan değerlerle karışacağını düşünüyorum	Birkaç çizimi değerlendirmeye çalıştığımızda daha iyi görebilirsiniz
Tereddütlü	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> <u>Kültüre Uygun Değil</u> Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Duraklayarak ve tereddütlü arasındaki fark gerçekçi olmayabilir	Birbirine bu kadar yakın değerleri birleştirmek gerekebilir.
Duraklayarak	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> <u>Kültüre Uygun Değil</u> 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil 	Değerlendirilmesi mantıklı	Duygudurumaçısı ndan mantıklı

		<ul style="list-style-type: none"> Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kavramsal Karşılığı Yok 		
Duraklamayarak	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi mantıklı	Duygudurum açısından mantıklı
Konturlama	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi analitik yoruma kaymamalı	
Gölgeleme	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi analitik yoruma kaymamalı	
Tarama	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Silik çizgilerle ile karşıabilir	analitik yoruma kaymamalı
Karalama	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Testin sadece kurşun kalemle uygulandığı dikkate alınır	analitik yoruma kaymamalı
Hayvanların Büyük Çizilmesi	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi nesnel bir ölçüme dayanmalı	analitik yoruma kaymamalı
Hayvanların Küçük Çizilmesi	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi nesnel bir ölçüme dayanmalı	analitik yoruma kaymamalı
Hayvanların Sırası	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi çizim sırasında kayıt alınmasıyla mümkün	analitik yoruma kaymamalı
Aile Aynı Hayvanlarla Mı Farklı Hayvanlarla Mı Resmedilmiş	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi mantıklı	analitik yoruma kaymamalı
Hayvan Ailesinin Gruplandırılması	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal 	Değerlendirilmesi mantıklı	analitik yoruma kaymamalı

		Karşılığı Yok	Karşılığı Yok		
Hayvanın Boyutunun Gerçek Hayata Göre Karşılaştırılması	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Değerlendirilmesi çizim sırasında kayıt alınmasıyla mümkün	
Hayvanların Davranışlarının Anlamı	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Daha çok çizimdeki var olan davranışa odaklanılmalı. Örneğin ayının pençesi havada, köpek dişlerini gösteriyor gibi	analitik yoruma kaymamalı
Hayvanın Karakteri	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bunu değerlendirmede çocuğa daha sonra bu hayvanla ilgili düşüncelerini sormalısınız	analitik yoruma kaymamalı
Çizim Yeteneği	Uygun ve gerekli	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bağımsız puanlamacılarla değerlendirilmeli	Yönergeye “çizemediğiniz hayvanlar olabilir o zaman minik bir şekilde çizip bana daha sonra o hayvanın ne ve kim olduğunu söyleyebilirsiniz” eklenebilir
Hayvan Bilgisi	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bunu nasıl ele alacaksınız? Nasıl değerlendireceksiniz?	
Bir Hayvanla Benzerlik	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bunu nasıl ele alacaksınız? Nasıl değerlendireceksiniz?	
Bir Lakap Adı Olması	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bunu nasıl ele alacaksınız? Nasıl değerlendireceksiniz?	
Burç Adı Olması	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bunu nasıl ele alacaksınız? Nasıl değerlendireceksiniz?	
Bir Hayvandan Hoşlanmak ya da Hoşlanmamak	Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre Uygun Değil Kavramsal Karşılığı Yok 	Bunu nasıl ele alacaksınız? Nasıl değerlendireceksiniz?	

EK -7
Resim Örneği – 1



Erkek, 4 Yaş

Anne; Sağ, öz, 30 yaşında, üniversite mezunu, avukat

Baba; Sağ, öz, 31 yaşında, üniversite mezunu, avukat

Ailedeki birey sayısı; 3

Ailedeki çocuk sayısı; 1

Anne, baba, çocuklar bir arada

Anneyle ilişkisi; Anneye düşkün. Hala birlikte uyuyorlar. Tüm özbakımıyla anne ilgileniyor. Kendi başına yemek yiyebilse bile anneye annenin yedirmesini bekler. Dokunsal bir bağı bar. Sürekli sarılıp öpmek ister. Uyurken annenin koluyla oynayarak uyur. Anneyle sohbet etmeyi çok sever, kitap okumayı, faaliyet yapmayı. Anneyle olan ilişkisinde biraz aşırılık var. Babayla asla paylaşamıyor. Ben büyüyünce annemle evleneceğim, annem benim karım diyor. Anneyle babanın konuşmasına bile izin vermiyor.

Babayla ilişkisi; 2 çocuk gibi oyun oynarlar. Hatta kimi zaman oyun oynarken 2 çocuk gibi kavga ederler. Babasıyla oyun oynamaktan çok mutlu olur.

Aile içinde en çok anne ilgileniyor, sorunlarını anneye anlatıyor, çocukla ilgili alınacak kararlarda annenin sözü geçiyor.

Resimdekiler; 1. Baba, kahverengi dinozor. Ağzını açık bırakmıyor çünkü o zaman dinozor olduğu belli olmuyor. Dinozorlar korkunç, biraz da saldırıyorlar. 2. Anne, yer kalmadığı için küçük dinozor. Babası iyi, ama bazen sigara içiyor, dinozor gibi biraz büyük. Annesi yumurta gibi, birazcık küçük. Babamdan birazcık küçük. Annesi dinozor çünkü küçük dinozor yaptı. 3. Kendisi, babanın sırtındaki dinozor. Çünkü o beni taşıyacak kadar güçlü. Kendisi dinozor çünkü annesine babasına benziyor. Annesiyle yemek yapıyor o kadar. Annesi onunla oynamak istiyor, ama vakit kalmıyor. Babasıyla her şeyi yapıyor, TV izliyor, oyun oynuyor, boğuşuyorlar. Dinozorlar bazen dövüşür, ama onlar dövüşmüyor. Dinozorlar ormanda et arıyorlar çünkü yemezlerse büyüyemezler. Mutlular. En sevdiği renk; gri, en sevdiği hayvan; dinozor. Evinde 10 tane 40 tane dinozor var.

EK -8
Resim Örneği – 2



Kız, 4 Yaş

Anne; Sağ, öz, 36 yaşında, lisansüstü, kimyager (doktora)

Baba; Sağ, öz, 36 yaşında, üniversite mezunu, jeoloji mühendisi

Ailedeki birey sayısı; 3

Anne, baba, çocuklar bir arada

Anneyle ilişkisi; Çok yakın, sıcak ve aynı zamanda seviyeli

Babayla ilişkisi; Çok yakın, eğlenceli

Aile içinde çocukla en çok ilgilenen; anne

Sorunlarını anne ve babayla paylaşıyor.

Çocukla ilgili ortak karar alınıyor.

Resimdekiler; 1. Anne, kahverengi, kedi. "Annemin tırmalaması için tırnakları var."

Dışardaki kediler tırmalar, annemde dışardaki kedi, iyi. Öyle istedi canı. Annesi iyi,

ama bazen tırmalıyor. İŖe gidiyor, bende okula gidiyorum. Okul tatil olunca annemle geçiriyorum. O zaman annemin iŖi olunca beni anneanneme götürüyor.

2. Baba, köpek, sağ, siyah. Hav der, beslenebilirler, iyi. Canı istedi. Babası iyi. Annemin iŖi olunca evde vakit geçiriyoruz, okul tatil olunca, öğlen yemeği olarak dıŖardan pizza, sandviç ismarlıyoruz. 3. EŖek, yeŖil, kendisi. EŖek a-i der, ot yer, iyi. Canı istedi. Biraz sevimlilik kattım. 4. Gökyüzü. 5. GneŖ. 6. imen. 7. Kelebek, yeŖil. DolaŖmaya çıktık, tatile gidiyorlar. En sevdiği hayvan; kedi. En sevdiği renk; Sarı.

EK -9
Resim Örneği – 3



Erkek, 5 yaş

Anne; Sağ, öz, 38 yaşında, üniversite mezunu, bankacı

Baba; Sağ, öz, 40 yaşında, lisansüstü, subay

Ailedeki birey sayısı; 6

Ailedeki çocuk sayısı; 2

1. Çocuk: Kız, 10.12.2001
2. Çocuk: Erkek, 05.05.2007

Anne, baba, çocuklar bir arada. Babaanne ve dede de birlikte yaşıyor.

Anneyle ilişkisi; Dede ve babaneyi çok sevmektedir. Bizlere karşı da sevgisini göstermekte imtina etmez. Yanında olmamızı ister. Abla ile arası her kardeş gibi... Bazen çok iyi anlaşırılar bazen de kuma gibidirler.

Çocukla en çok ilgilenen; Gün içinde dede ve babaanne, akşamları anne ve baba.

Sorunlarını anne ve babayla paylaşıyor.

Çocukla ilgili alınacak kararlara anne ve baba ortak karar veriyor.

Resimdekiler; 1. Baba, turuncu, benekli, zürafa. Zürafalar uzun, ağaçtan yaprak yer, iyi. Babası zürafa çünkü annesinden uzun. Babası asker, subay, şu anda başka bir ülkede, iyi. Babası başka ülkeye gitti o yüzden bir şey yapmıyorlar, özlüyor. 2. Siyah, anne, zürafa. Annesi iyi, bankacı. Oyun oynuyorlar. Annesi zürafa öyle işte. 3. Abla, sağ, siyah, zürafa. Babasına bakıyor. Ablası 6. Sınıfta, iyi. Eskiden oyun oynarlardı artık tek başlarına oynuyorlar. Sebebi işte. Ablası zürafa işte. 4. Kendisi, zürafa. “Babamı uzun çizdim ya ben küçük oldum o yüzden. Kendisi iyi biri, zürafa işte. Hayvanlar Afrika’da yemek yiyorlar. En sevdiği hayvan aslan. En sevdiği renk; kırmızı.

EK - 10

Resim Örneği – 4



Kız, 5 Yaş

Anne; Sağ, öz, 36 yaşında, üniversite mezunu, turizm işletmecisi

Baba; Sağ, öz, 39 yaşında, üniversite mezunu, memur

Ailedeki birey sayısı; 4

Ailedeki çocuk sayısı; 2

1. Çocuk: Erkek, 07.10.2001

2. Çocuk: Kız, 05.06.2007

Anne, baba, çocuklar bir arada

Anneyle ilişkisi; Çalıştığı için sürekli bir özlem var.

Babayla ilişkisi; Evde disiplini sağlayan baba

Kardeşler; Abisi ile ara ara tartışma olabiliyor ama genelde iyi anlaşılıyorlar.

Aile içinde en çok anne ilgileniyor.

Sorunlarını anneye anlatıyor.

Çocukla ilgili alınacak kararlarda babanın sözü geçiyor.

Resimdekiler; 1. Anne, sağdaki kahverengi kedi. Kedi; bıyıkları olan, tırmalayan bir hayvan. Annesi kedi çünkü öyle çizmek istedi. Annesinin saçları kısa, iyi, uykucu. Kediler uykucu değil. Annesiyle oyun oynuyorlar, kedicilik oynuyorlar, deney yapıyorlar. 2. Annenin yanındaki baba, köpek. Köpekler hav der, kedileri kovalarlar, iyi hayvanlardır. Babası köpek işte. Babası biraz benziyor, burnu benziyor, yuvarlak “Şaka yaptım”. Babasıyla köye gittiklerinde bir şeyler kazıyorlar, oynuyorlar. Babası iyi biri. 3. Babanın yanındaki kendisi, kedi. Öyle çizmek istedi. Kendisi iyi biri, arkadaşlarını seviyor. 4. Soldaki abisi, köpek. Öyle çizmek istedi. Abisi ona biraz vuruyor, o kullanacağım dediğinde ona vermiyor. Birlikte bir şey yapmıyorlar, abisi kendisi yapıyor. Köpekler kedilere havlar ve yakalamaya çalışırlar. Hayvanlar İstanbul’da, gezmeye çıktılar. En sevdiği hayvan kedi, köpek. En sevdiği renk; pembe, sarı.

EK - 11

Resim Örneği – 5



Kız, 6 Yaş

Anne; Sağ, öz, 40 yaşında, lisansüstü, öğretmen

Baba; Sağ, öz, 39 yaşında, üniversite mezunu, mühendis/yazılım uzmanı

Ailedeki birey sayısı; 3

Anne, baba, çocuklar bir arada

Anneyle ilişkisi; Güven duygusu, sevecen bir ilişki. Yemeğini veren, sevgi gösteren aynı zamanda otoriter bulunduğu kişi.

Babayla ilişkisi; Oyun arkadaşı

Çocukla en çok ilgilenen; Baba

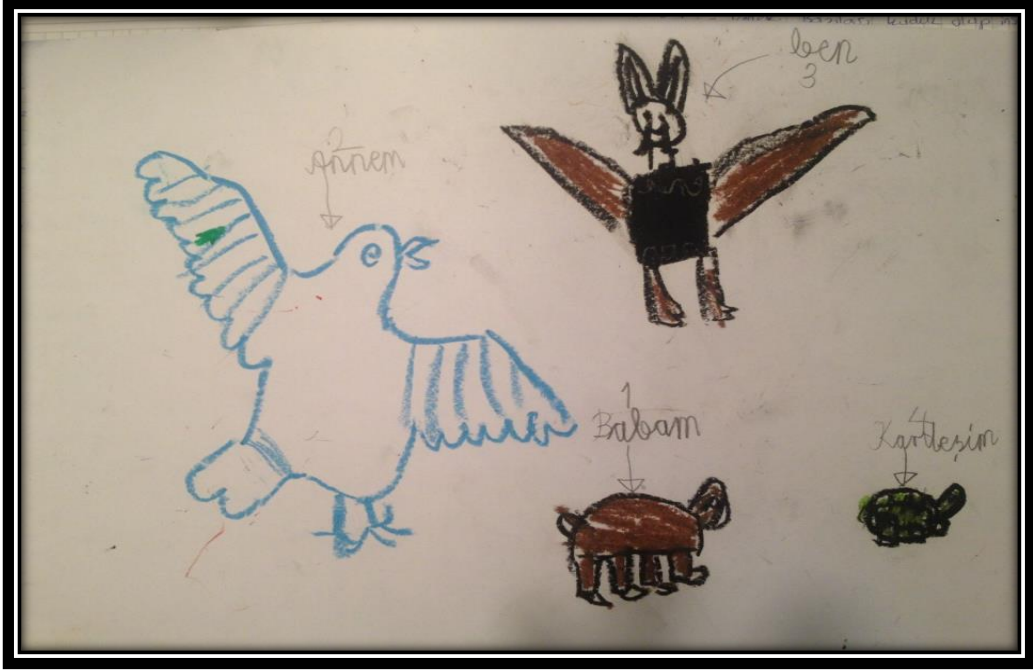
Sorunlarını anne, baba ve dedeyle paylaşıyor.

Çocukla ilgili ortak karar alınıyor.

Resimdekiler; 1. Baba, aslan. Saldırgan, tüyleri var, dişleri keskin, orta, bunun sebebini bilmiyor. Çünkü o büyük. Babası komik, eğlenceli, şirin. Oyun oynuyorlar, eğleniyorlar, parka gidiyorlar, lunaparka gidiyorlar. 2. Anne, penguen. Üşümeyen,

şirin, komik yürüyen, iyi. Çünkü annesini penguen olarak görüyor, penguenleri seviyorum. Penguen gibi konuşuyor, tatlı. Annesi iyi, annem yalnız kaldığında onun yanına gidiyorum, yürüyüşe çıkıyorlar, parka gidiyorlar, Panora'ya gidiyorlar, oyuncaklara binip eğleniyorlar. 3. Kendisi, köpek. İyi, bazen eğitiyorsun zıplıyorlar, heyecanlanınca havlıyorlar, kendilerini koruyorlar. Köpekleri çok sevdiği için. Kendisi köpek gibi havlayan, köpek taklidi yapan, iyi. Anne kutupta buz topluyor, baba ormanda meyve topluyor, kendisi bahçede dolanıyor. En sevdiği hayvan; Kedi, köpek, balık, zebra. En sevdiği renk; Mavi, yeşil.

EK - 12
Resim Örneği – 6



Erkek, 6 Yaş

Anne; Sağ, öz, 35 yaşında, lisansüstü, mühendis

Baba; Sağ, öz, 36 yaşında, üniversite mezunu, mühendis

Ailedeki birey sayısı;4

Ailedeki çocuk sayısı; 2

1.Çocuk: Erkek, 2006

2.Çocuk: Kız, 2011

Anne, baba, çocuklar bir arada

Anneyle ilişkisi; çocuklar istediklerini yaptırma eğilimindedir.

Babayla ilişkisi; Anneden alamadığı izinleri babadan almaya çalışıyor. Babadan alamadığı izinleri anneden istiyor. Ama anne baba olarak ortak nokta bulmaya çalışıyoruz.

Kardeşler; Kardeş bebek olduğu için biraz kıskanıyor.

Çocukla en çok ilgilenen; sorunlarını paylaştığı, çocukla ilgili alınacak kararlarda sözü geçen kişi anne ve baba.

Resimdekiler; 1. Baba, ayı. Kış uykusuna yatan, bol yiyen, iyi. Çünkü kilolu. Babası iyi, Kentpark'a gidiyorlar, sinemaya gidiyorlar, futbol oynuyorlar. 2. Anne, kuş. Uçan, solucan yiyen, iyi. Çünkü annem uçmayı ister. Annesi iyi, kardeşim ve annemle oyun oynuyoruz, yemek yiyorlar, Cepa'dan oyuncak alıyorlar. 3. Kendisi, yarası. Uçan, mağrada yaşayan, iyi. Çünkü her zaman uçmak ve o kadar uzun dişim olmasını istedim. Kendisi iyi. 4. Kardeş, kaplumbağa. İyi, tehlike olunca kabuğuna saklanır, çok yavaş yürür. Çünkü küçük. Hep ağlar, yarım iyi yarım kötü çünkü her şeye ağlıyor. O sadece yatakta yatıyor bende onu videoya çekiyorum. Hayvanların bazıları havada bazıları yerde konuşuyorlar. En sevdiği hayvan; kaplan. En sevdiği renk; Mavi.

EK – 13

ETİK KURUL ONAY BİLDİRİMİ



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
ANKARA

Yazı İşleri Müdürlüğü
Sayı : B.30.2.HAC.0.70.00.01/ 433-711
Konu :

08-02-2012

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

İlgi: 22.12.2011 tarih ve 5701 sayılı yazınız.

Enstitünüz Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyelerinden **Prof.Dr. Berrin AKMAN**'ın sorumlu araştırmacısı olduğu yüksek lisans programı öğrencilerinden Selin ŞANSAL'ın "**Hayvan Aileleri: Çocukların Resimlerinden Aile Durumları Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması**" konulu tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 30 Ocak 2012 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof.Dr. Ömer UĞUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Tutanak

İ. Can,

ORJİNALLİK RAPORU

preferences

turnitin
Orjinallik Raporu

İşleme kundu: 10-Kas-2014 03:31 EET
NUMARA: 475395710
Kelime Sayısı: 53382
Gönderildi: 1

**ÇOCUKLARIN ÇİZDİĞİ
HAYVAN
RESİMLERİND...**
Selin Şansal tarafından

Benzerlik Endeksi
%6

Kaynağa göre Benzerlik
İnternet Sources: %4
Yayınlar: %4
Öğrenci Ödevleri: %2

Doküman Görüntüleyici

alınılan çıkar: [bibliyoğrafyayı çıkar](#) [küçük eşleşmeleri çıkar](#) [mod: en yüksek eşleşme oranlarını bir arada göster](#)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

<i>Adı Soyadı</i>	Selin ŞANSAL
<i>Doğum Yeri</i>	Ankara
<i>Doğum Tarihi</i>	1988

Eğitim Durumu

<i>Lise</i>	Aykan Kolej, Ankara	2005
<i>Lisans</i>	Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü	2009
<i>Yabancı Dil</i>	İngilizce: Okuma (Çok iyi), Yazma (Çok iyi), Konuşma (Çok iyi) Almanca: Okuma (Çok iyi), Yazma (Çok iyi), Konuşma (Çok iyi)	

İş Deneyimi

<i>Stajlar</i>	Göral Peugeot Ankara	04/2009 – 05/2009
<i>Çalıştığı Kurumlar</i>	Amerikan Kültür Koleji	08/2011 – 11/2011
	Gymboree Play & Music	01/2012 - halen

Akademik Çalışmalar

Yayınlar

Preschool and Special Education Teacher's Behavioural Management Strategies	2014
---	------

Sertifikalar

Lions Quest Yaşam Becerileri Programı Eğitimci Sertifikası	2011
--	------

İletişim

<i>E-Posta Adresi</i>	s_sansal@hotmail.com
<i>Jüri Tarihi</i>	22.09.2014